

Lokalna Strategia Rozwoju 2009 – 2015

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „ZAPILICZE”

Dla gmin powiatu białobrzeskiego:

BIAŁOBRZEGI, PROMNA, RADZANÓW STROMIEC,
STARA BŁOTNICA I WYŚMIERZYCE

Białobrzegi, 2012

Spis treści

1. Charakterystyka LGD	str.3
1.1. Status prawny LGD	str.3
1.2. Opis procesu budowania partnerstwa	str.3
1.3. Charakterystyka członków LGD	str.5
1.4. Struktura Rady Decyzyjnej	str.9
1.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD	str.14
1.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego	str.16
1.7. Doświadczenie LGD w realizacji projektów	str.18
2. Opis obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju	str.22
2.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD	str.22
2.2. Uwarunkowania przestrzenne i geograficzne	str.27
2.2.1. Uwarunkowania przyrodnicze	str.29
2.2.2. Uwarunkowania historyczne	str.31
2.2.3. Uwarunkowania kulturowe	str.34
2.3. Ocena społeczno-gospodarcza obszaru	str.36
2.3.1. Potencjał demograficzny	str.36
2.3.2. Potencjał gospodarczy	str.38
2.3.3. Poziom aktywności społecznej	str.40
2.4. Specyfika obszaru	str.44
3. Analiza SWOT dla obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju	str.47
3.1. Wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy	str.50
4. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR	str.52
5. Określenie misji LGD	str.64
6. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR	str.65
7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR	str.66
8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR	str.67
9. Określenie procedury zgodności operacji z LSR	str.68
9.1. Ogólna procedura wyboru operacji	str.68
9.2. Procedury oceny zgodności operacji z LSR	str.68
9.3. Procedury wyboru operacji przez LGD	
Lokalne kryteria wyboru	str.69
9.4. Procedura odwoławcza od decyzji Rady	str.73
10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji	str.74
10.1. Harmonogram realizacji LSR	str.76
10.2. Budżet poszczególnych celów realizowanej strategii	str.77
11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR	str.79
12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR	str.80
13. Zasady i sposób dokonywania oceny – ewaluacji własnej	str.82
14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi	str.82
15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub innych operacji	str.85
16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich	str.86
17. Informacja o załącznikach	str.86

1. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA (LGD) JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU (LSR)

- a) Nazwa LGD – Lokalna Grupa Działania „Zapilicze”
- b) Status prawny LGD – stowarzyszenie
- c) Data rejestracji w sądzie – 24.10.2008r

1.1. STATUS PRAWNY LGD

Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze

- Nazwa: **Lokalna Grupa Działania „Zapilicze”**
 - a) Status prawny: stowarzyszenie działające na podstawie:
 1. ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tj. Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.),
 2. rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1)
 3. ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427),
 4. Statutu
- Data wpisu do KRS: **24 października 2008**
- Numer KRS: **0000316408**
- REGON: **141685112**
- NIP: **7981457078**

1.2. OPIS PROCESU BUDOWANIA PARTNERSTWA

Proces budowania partnerstwa na obszarze powiatu białobrzeskiego zainicjowany został wiosną 2008r. w gminie Białobrzegi. We wrześniu 2008r. w Białobrzegach zorganizowano inauguracyjne spotkanie z udziałem przedstawicieli władz powiatu, gmin, jednostek samorządowych, wybranych organizacji pozarządowych o zasięgu ponad gminnym oraz największych przedsiębiorstw powiatu. Wtedy utworzyła się grupa zaangażowanych liderów widząca szanse rozwoju obszarów wiejskich powiatu białobrzeskiego właśnie poprzez integracyjne, oddolne podejście do problemów i możliwości poprawy jakości życia i rozwoju wsi.

Kolejne etapy wdrażania programu Leader+ w Polsce, a także sukcesy innych gmin jakie były udziałem członków lokalnych grup działania, zachęciły mieszkańców gmin Białobrzegi, Radzanów, Promna, Stromiec, Stara Błotnica i Wyśmierzyce do podjęcia kroków w celu utworzenia stowarzyszenia na swoim terenie działania.

Proces tworzenia LGD rozpoczął się od spotkań i konsultacji pomysłu z różnymi podmiotami życia społecznego zaangażowanymi w realizację różnych działań. W pierwszym etapie odbyły się spotkania starosty z burmistrzami i wójtami gmin z terenu powiatu białobrzeskiego. Na tych spotkaniach omawiano zasady podejścia LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Omawiano główne cele realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, główne problemy i potrzeby poszczególnych gmin oraz wspólne działania mogące wesprzeć rozwój naszego powiatu. Do udziału w partnerstwie zostały również zaproszone ościennie gminy Jedlińsk, Głowaczów, Goszczyn

i Warka, jednak z różnych powodów, a w szczególności duża spójność powiatu białobrzeskiego w dotychczasowych działaniach nie znalazły zainteresowania ze strony zapraszanych do współpracy gmin.

Kolejnym etapem tworzenia LGD „Zapilicze” było zaproszenie do udziału w jego tworzeniu przedstawicieli różnych sektorów życia publicznego. W każdej gminie zostały mieszkańcom przekazane informacje o założeniach LGD z prośbą o zgłaszanie się chętnych do współpracy osób w proces jej tworzenia. Te działania trwały na przestrzeni stycznia – kwietnia 2008 roku. Od kwietnia 2008 roku w trzech gminach powiatu (Radzanów, Stromiec i Wyśmierzyce) były realizowane działania zmierzające do wdrażania Programu Integracji Społecznej. Mieszkańcy aktualizowali Gminne Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz przeprowadzali bardzo dokładne analizy SWOT pod kątem potrzeb społecznych mieszkańców. Jednocześnie we wszystkich gminach uruchomiony został Program „Działaj Lokalnie VI” mający na celu realizację projektów zwiększających aktywność społeczną w różnych sektorach życia (edukacja, kultura, turystyka, rozwój społeczeństwa obywatelskiego). W ramach Projektu „Białobrzeskie Centrum Obywatelskie” przeprowadzono dokładną analizę zasobów i potrzeb organizacji pozarządowych i grup obywatelskich działających na terenie powiatu białobrzeskiego. We wszystkich gminach rozpoczął się w formie spotkań otwartych i spotkań z poszczególnymi grupami społecznymi proces angażowania do włączenia się w pracę LGD. Te działania zakończyły się w maju 2008 roku.

W czerwcu 2008 roku odbyły się pierwsze spotkania członków LGD. Uczestnicy zapraszali kolejne osoby i tak 20 czerwca 2008 roku odbyło się zebranie założycielskie, na którym przyjęto Statut LGD oraz wybrano Zarząd i Komisję Rewizyjną. W październiku 2008 roku LGD „Zapilicze” zostało zarejestrowane.

Na Zebraniu Założycielskim w dniu 20 czerwca 2008 roku członkowie LGD „Zapilicze” powołali **Zarząd** Stowarzyszenia w składzie:

Iwona Śliwa – Prezes Zarządu

Małgorzata Łuszkiewicz – Wiceprezes Zarządu

Piotr Kacprzak – Wiceprezes Zarządu

Agnieszka Pośnik – Kamińska – Skarbnik

Agnieszka Bereznowska – Członek Zarządu

Irmina Maciąg – Członek Zarządu

Adam Bolek – Członek Zarządu

Powołano również **Komisję Rewizyjną** w składzie:

Adam Świeczko – Przewodniczący

Teresa Gołębiowska – Członek Komisji

Jolanta Kruślińska – Członek Komisji

Na walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia w dniu 29.03.2011r p. Małgorzata Łuszkiewicz złożyła rezygnację z pracy w Zarządzie.

Lokalna Grupa Działania „Zapilicze” nie prowadzi działalności gospodarczej. Może jednak prowadzić odpłatną działalność statutową, z której cały dochód będzie przeznaczony na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Stowarzyszenie działa zgodnie z ustawą *Prawo o stowarzyszeniach* (Dz. U.01.79.855) oraz w oparciu o art. 15 ustawy z dnia 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. nr 64 poz 427 oraz z 2008 r. nr 98., poz 634).

1.3. CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW LGD I SPOSÓB ROZSZERZANIA LUB ZMIANY SKŁADU LGD

Członkowie LGD „Zapilicze” reprezentują trzy sektory życia społecznego. Są to przedstawiciele samorządów lokalnych, organizacji społecznych oraz przedstawiciele sektora gospodarczego mający doświadczenie w realizacji różnorodnych działań na terenie powiatu białobrzeskiego. Poniższa tabela prezentuje skład Członków – Założycieli Lokalnej Grupy Działania „Zapilicze”.

W skład Lokalnej Grupy Działania „Zapilicze” wchodzi 46 Członków. Zgodnie z zasadą partnerstwa programu Leader, reprezentują oni trzy sektory: społeczny, gospodarczy i publiczny.

7 osób reprezentuje sektor publiczny,

36 osób reprezentuje sektor społeczny,

3 osób reprezentuje sektor gospodarczy.

Członkowie sektora publicznego i gospodarczego stanowią 22 % składu Stowarzyszenia.

Tabela 1. Członkowie LGD „Zapilicze”

L.p.	Imię i nazwisko	Reprezentowana instytucja/gmina	Miejscowość/Gmina	Funkcja w strukturze LGD
SEKTOR PUBLICZNY				
1.	Artur Pastuszka	Starostwo Powiatowe w Białobrzegach (Wicestarosta)	Białobrzegi	Przewodniczący Rady Decyzyjnej
2.	Waldemar Olszewski	Urząd Miasta i Gminy Białobrzegi (Wiceburmistrz)	Białobrzegi	Członek Rady Decyzyjnej
3.	Władysław Jasiński	Urząd Miasta i Gminy Wyśmierzyce (Burmistrz)	Wyśmierzyce	Członek Rady Decyzyjnej
4.	Marcin Kozdrach	Urząd Gminy Stara Błotnica (Wójt)	Stara Błotnica	Członek Rady Decyzyjnej
5.	Sławomir Kruśliński	Urząd Gminy w Radzanowie (Wójt)	Radzanów	Członek Rady Decyzyjnej
6.	Wojciech Nowak	Urząd Gminy Promna (Wójt)	Promna	Członek Rady Decyzyjnej
7.	Krzysztof Stykowski	Urząd Gminy w Stromcu (Wójt)	Stromiec	Wiceprzewodniczący Rady Decyzyjnej
SEKTOR SPOŁECZNY				
8.	Krzysztof Becz	Osoba fizyczna	Białobrzegi	Członek Rady Decyzyjnej
9.	Irena Tomala	Koło Przyjaciół Harcerstwa w Białobrzegach (stowarzyszenie)	Białobrzegi	Członek LGD
10.	Teresa Gołębiowska	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	Białobrzegi	Komisja Rewizyjna

		Oddział w Białobrzegach (oddział stowarzyszenia)		
11.	Jolanta Kruślińska	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Radzanowskiej (stowarzyszenie)	Radzanów	Komisja Rewizyjna
12.	Piotr Bandura	OSP Przybyszew (stowarzyszenie)	Przybyszew / Promna	Członek LGD
13.	Waldemar Greliak (prezes stowarzyszenia)	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej (stowarzyszenie)	Wyśmierzyce	Członek LGD
14.	Bogumił Kołacz	Osoba fizyczna (Osp Stawiszyn)	Stawiszyn/Białobrzegi	Członek LGD
15.	Michał Gądek	Nauczyciel w Liceum Ogólnokształcącym im. Armii Krajowej w Białobrzegach	Białobrzegi	Członek Rady Decyzyjnej
16.	Arkadiusz Śliwa	Pracownik PCPR Białobrzegi	Białobrzegi	Członek Rady Decyzyjnej
17.	Małgorzata Nowak	Nauczyciel w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Białobrzegach	Białobrzegi	Członek Rady Decyzyjnej
18.	Edward Mielniczek	Nauczyciel Publicznego Gimnazjum w Stromcu	Stromiec	Członek LGD
19.	Leszek Molga	Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej w Stromcu,	Stromiec	Członek Rady Decyzyjnej
20.	Agnieszka Bereznowska	Pracownik Starostwa Powiatowego w Białobrzegach – specjalista do pozyskiwania środków unijnych	Białobrzegi	Członek Zarządu
21.	Iwona Śliwa	Dyrektor Liceum Ogólnokształcącego im. Armii Krajowej w Białobrzegach	Białobrzegi	Prezes Zarządu
22.	Marlena Potrzebowska	Zastępca Dyrektora Liceum Ogólnokształcącego im. Armii Krajowej w Białobrzegach	Promna	Członek LGD

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 - 2015 LGD „Zapilicze”

23.	Irmina Maciąg	P.O Kierownika Biura Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Białobrzegach	Białobrzegi	Członek Zarządu
24.	Piotr Kacprzak	Zastępca Dyrektora Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Białobrzegach	Stara Błotnica	Wiceprezes Zarządu
25.	Jan Piasek	Osoba Fizyczna	Radzanów	Członek LGD
26.	Włodzimierz Jabłoński	Osoba Fizyczna	Wyśmierzyce	Członek LGD
27.	Agnieszka Pośnik – Kamińska	Księgowa w Liceum Ogólnokształcącym im. Armii Krajowej w Białobrzegach	Białobrzegi	Skarbnik
28.	Adam Bolek	Sekretarz Starostwa Powiatowego w Białobrzegach	Białobrzegi	Członek Zarządu
29.	Marcin Nowicki	Osoba Fizyczna	Promna	Członek LGD
30.	Eugeniusz Gwiazdowski	Osoba Fizyczna	Białobrzegi	Członek LGD
31.	Ireneusz Gumowski	Katolickie Stowarzyszenie Serca dla serc w Jasionie	Białobrzegi	Członek Rady Decyzyjnej
32.	Andrzej Oziębło	Starosta Powiatu Białobrzeskiego	Białobrzegi	Członek Honorowy
33.	Wiesław Nowak	Gminny Klub Sportowy „Stromiec”	Stromiec	Członek LGD
34.	Zdzisław Gruszczyński	Osoba Fizyczna	Białobrzegi	Członek LGD
35.	Grażyna Kazała	Osoba Fizyczna	Białobrzegi	Członek LGD
36.	Krzysztof Rudzki	Miejski Klub Sportowy „Pilica”	Białobrzegi	Członek LGD
37.	Stanisław Kośla	Rejonowa Rada Reprezentantów PCK	Białobrzegi	Członek LGD
38.	Małgorzata Trześniewska	Osoba Fizyczna	Radzanów	Członek LGD
39.	Tomasz Karoń	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy	Białobrzegi	Członek LGD
40.	Andrzej Tomczyk	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy	Radom	Członek LGD
41.	Ryszard Kasprzyk	Osoba Fizyczna	Białobrzegi	Członek LGD
42.	Jarosław Napiórkowski	Osoba Fizyczna	Wyśmierzyce	Członek LGD
43.	Małgorzata	Prezes „Koalicji dla	Białobrzegi	Członek LGD

	Łuszkiewicz	Młodych” Funduszu Lokalnego Ziemi Białobrzeskiej		
44.	Urszula Kucharczyk	Dyrektor Biblioteki Publicznej w Starej Błotnicy	Stara Błotnica	Członek LGD
45.	Roman Popowicz	Osoba Fizyczna	Stara Błotnica	Członek LGD
46.	Anna Kośla	Osoba Fizyczna	Białobrzegi	Członek LGD
47.	Anna Zasławska	Osoba Fizyczna	Białobrzegi	Członek LGD
SEKTOR GOSPODARCZY				
48.	Adam Świczko	Przedsiębiorca	Białobrzegi	Komisja Rewizyjna
49.	Marek Sokołowski	Przedsiębiorca	Wyśmierzyce	Członek Rady Decyzyjnej
50.	Waldemar Greliak	Przedsiębiorca	Wyśmierzyce	Sekretarz Rady Decyzyjnej

I. Charakterystyka członków sektora publicznego - reprezentują go samorzady gminne oraz Starostwo Powiatowe w Białobrzegach.

II. Charakterystyka członków sektora społecznego - reprezentują go głównie osoby fizyczne, ludzie o różnym wykształceniu (z przewagą osób z wykształceniem wyższym) i prowadzonej działalności. Możemy wymienić tu pracowników administracji samorządowej, nauczycieli, dziennikarzy, rolników i członków grup nieformalnych. W tej grupie znalazły się również organizacje pozarządowe: Ochotnicze Straże Pożarne, stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju lokalnego, Związek Harcerstwa Polskiego, stowarzyszenia działające na rzecz dzieci i młodzieży, stowarzyszenia działające w obszarze kultury, PCK, Uczniowskie kluby sportowe oraz fundacja infrastrukturalna realizująca programy grantowe i stypendialne na terenie powiatu białobrzeskiego.

III. Charakterystyka członków reprezentujących sektor gospodarczy – Są tu głównie osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą z przewagą handlu.

SPOSÓB ROZSZERZANIA LUB ZMIANY SKŁADU LGD „ZAPILICZE” określa Statut LGD, w którym zawarto następujące zapisy:

& 10 mówi-

1. Członkami zwyczajnymi są, po złożeniu pisemnego prawomocnego oświadczeniu woli o przystąpieniu do Lokalnej Grupy Działania, akceptujący cele statutowe: osoby fizyczne – obywatele polscy lub cudzoziemcy – posiadający zdolności do czynności prawnych, nie pozbawione praw publicznych oraz osoby prawne lub ich jednostki organizacyjne, w szczególności jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i spółki prawa handlowego.
2. Członek zwyczajny, który jest osobą fizyczną działa w LGD osobiście, pozostali członkowie działają poprzez swoich prawomocnych przedstawicieli.

§ 14 mówi-

1. Członków zwyczajnych i wspierających przyjmuje Zarząd w drodze uchwały przyjętej zwykłą większością głosów.
2. Odmowa przyjęcia w poczet członków LGD następuje w drodze postanowienia Zarządu.
3. Zarząd jest zobowiązany powiadomić kandydata o odmowie przyjęcia pisemnie w terminie 14 dni. Powiadomienie powinno zawierać przyczyny odmowy przyjęcia oraz wskazanie możliwości odwołania się do Walnego Zebrania Członków.

4. Godność członka honorowego jest nadawana przez Walne Zebranie Członków na wniosek Zarządu.

§ 15 Statutu LGD „Zapilicze” określa -

Członkostwo w Lokalnej Grupie Działania ustaje na skutek:

1. dobrowolnej rezygnacji zgłoszonej na piśmie Zarządowi po uprzednim uregulowaniu składek członkowskich i innych zobowiązań wynikających z członkostwa w LGD
2. skreślenie z listy członków z powodu nieusprawiedliwionego zalegania z opłatą składek członkowskich lub innych zobowiązań przez okres przekraczający 6 miesięcy;
3. wykluczenia z LGD w przypadku stwierdzenia rażącego naruszenia statutu, nieprzestrzegania postanowień, uchwał i regulaminów;
4. prawomocnej utraty praw publicznych przez członka będącego osobą fizyczną;
5. utraty osobowości prawnej członka będącego osobą prawną;
6. pozbawienia członkostwa honorowego na skutek uchwały Walnego Zebrania Członków;

§ 16 ustala tryb ustania członkostwa:

1. Ustanie członkostwa w Stowarzyszeniu określone w § 15 pkt. od 1 do 5 następuje w drodze uchwały Zarządu.
2. Zarząd jest zobowiązany pisemnie powiadomić członka o skreśleniu lub wykluczeniu w terminie 14 dni. Powiadomienie powinno zawierać przyczyny skreślenia lub wykluczenia oraz wskazanie możliwości odwołania się do Walnego Zebrania Członków.

Takie zapisy gwarantują wszystkim zainteresowanym podmiotom udział w pracach Lokalnej Grupy Działania.

1.4 STRUKTURA ORGANU DECYZYJNEGO – RADY LGD „ZAPILICZE”

Rada zgodnie ze statutem w co najmniej 50 % składa się z podmiotów o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich — czyli partnerów gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet - wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie.

Rada Stowarzyszenia LGD „Zapilicze” została wybrana podczas drugiego Walnego Zebrania Członków w dniu 15 grudnia 2008 roku i składa się z 15 członków. Członkowie Rady reprezentują wszystkie trzy sektory, a także terytorialnie, wszystkie sześć gmin wchodzących w skład LGD. Poniżej tabela charakteryzująca członków Rady i rodzaj prowadzonej przez nich działalności.

Zgodnie z zasadą reprezentatywności i przewagi co najmniej 50% powinno być w składzie Rady przedstawicieli sektora społecznego i gospodarczego. W LGD „Zapilicze” stanowią oni 53 % składu Rady. Kobiety stanowią 7% składu Rady.

Procentowy udział członków Rady w poszczególnych sektorach przedstawia się następująco:

sektor publiczny – 7

sektor społeczny – 6

sektor gospodarczy – 2

SPOSÓB POWOŁYWANIA I ZMIANY SKŁADU RADY

Zgodnie ze statutem LGD „Zapilicze” (§ 20) członkowie Rady są wybierani przez Walne Zebranie Członków LGD spośród członków tego zebrania na pierwszym Walnym Zebraniu Członków LGD po zarejestrowaniu LGD. Członkowie Rady nie mogą być wybierani do innych organów Stowarzyszenia. Zasady powoływania i odwoływania członków Rady określa statut Stowarzyszenia. Rada wybierana jest przez Walne Zebranie Członków LGD spośród członków tego zebrania, w drodze uchwały. Sposób głosowania określa Walne Zebranie Członków.

W skład Rady wchodzi przedstawiciele wszystkich **trzech** sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego, w proporcjach wynikających ze składu członków LGD

Co najmniej połowę członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska naturalnego oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet.

Wygaśnięcie członkostwa w Radzie następuje następujących przypadkach:

- a) Walne Zebranie Członków może odwołać członka Rady w drodze uchwały podjętej bezwzględną większością głosów.
- b) Członka Rady delegujący go członek LGD może odwołać w każdym czasie.
- c) Poza przypadkiem wskazanym w literach a i b członkostwo w Radzie wygasa w razie rezygnacji lub śmierci członka.
- d) W przypadku wystąpienia wakatu w składzie Rady pracuje ona w zmniejszonym składzie.

W przypadku wygaśnięcia mandatu członka Rady z powodu zakończenia kadencji lub złożenia przez niego rezygnacji, pełni on swoją funkcję do czasu wyboru innej osoby na jego miejsce, chyba że Walne Zebranie postanowi inaczej.

Do **wyłącznej** kompetencji Rady należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. L'E 1277 z 21.10.2005 r. str.1), które mają być realizowane w ramach opracowanej przez LGD LSR.

Wybór operacji dokonywany jest w formie uchwały Rady podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

Od uchwały przysługuje wnioskodawcy odwołanie do Walnego Zebrania Członków, za pośrednictwem Zarządu.

Tabela 2. Członkowie Rady Decyzyjnej LGD „Zapilicze”

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015 LGD „Zapilicze”

Lp.	Imię i nazwisko Członka Rady	Nazwa podmiotu którego przedstawicielem jest dany członek Rady LGD	Wiedza i doświadczenie	Gmina (jest mieszkańcem gminy lub na jej terenie prowadzi działalność)	Reprezentowany Sektor (zgodnie z dokumentacją)	Funkcja w Radzie
1.	Artur Pastuszka	Starostwo Powiatowe w Białobrzegach (Wicestarosta)	2002-2006 Kierownik Biura Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Białobrzegach wydający decyzje w ramach płatności bezpośrednich, programu PROW, od 2006 roku Wicestarosta Powiatu Białobrzegskiego	Białobrzegi	Sektor publiczny	Przewodniczący Rady Decyzyjnej
2.	Waldemar Olszewski	Urząd Miasta i Gminy Białobrzegi	Wiceburmistrz Urzędu Miasta i Gminy Białobrzegi	Białobrzegi	Sektor publiczny	Członek Rady Decyzyjnej
3.	Władysław Jasiński	Urząd Miasta i Gminy Wyśmierzyce	Burmistrz Miasta i Gminy Wyśmierzyce	Wyśmierzyce	Sektor publiczny	Członek Rady Decyzyjnej
4.	Marcin Kozdrach	Urząd Gminy Stara Błotnica	realizacja projektów dofinansowanych z UE jako wójt gminy	Stara Błotnica	Sektor publiczny	Członek Rady Decyzyjnej
5.	Sławomir Kruśliński	Urząd Gminy w Radzanowie	Wójt Gminy Radzanów	Radzanów	Sektor publiczny	Członek Rady Decyzyjnej
6.	Wojciech Nowak	Urząd Gminy Promna	Wójt Gminy Promna	Promna	Sektor publiczny	Członek Rady Decyzyjnej

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015 LGD „Zapilicze”

7.	Krzysztof Stykowski	Urząd Gminy w Stromcu	Wójt Gminy Stromiec	Stromiec	Sektor publiczny	Wiceprzewodniczący Rady Decyzyjnej
8.	Krzysztof Becz	Białobrzesckie Towarzystwo Kulturalne (stowarzyszenie)	prezes Spółdzielni Lokatorsko-Własnościowej w Białobrzegach oraz prezes Białobrzesckiego Towarzystwa Kulturalnego	Białobrzegi	Sektor społeczny	Członek Rady Decyzyjnej
9.	Michał Gądek	Osoba fizyczna, nauczyciel w LO	nauczyciel języka angielskiego - LO im. Armii Krajowej w Białobrzegach od 2004 roku	Białobrzegi	Sektor społeczny	Członek Rady Decyzyjnej
10.	Arkadiusz Śliwa	Osoba fizyczna	pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białobrzegach uczestniczący w realizacji projektu POKL Priorytet VII	Białobrzegi	Sektor społeczny	Członek Rady Decyzyjnej
11.	Małgorzata Nowak	Osoba fizyczna	nauczyciel w ZSP w Białobrzegach, twórca, instruktor i opiekun Zespołu Tańca Ludowego "Misz-Masz"	Białobrzegi	Sektor społeczny	Członek Rady Decyzyjnej
12.	Leszek Molga	Osoba fizyczna, dyr. szkoły, członek	Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej w	Stromiec	Sektor społeczny	Członek Rady Decyzyjnej

		stowarzyszenia	Stromcu, członek Stowarzyszenia Stromiecczyzna, koordynator projektu "Wypoczywaj aktywnie"			
13.	Marek Sokołowski	Osoba fizyczna	własna działalność gospodarcza	Wyśmierzyce	Sektor gospodarczy	Członek Rady Decyzyjnej
14.	Waldemar Greliak	Osoba fizyczna	właściciel firmy -spółka jawna, sprzedaż hurtowa materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego, prezes Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej	Wyśmierzyce	Sektor gospodarczy	Sekretarz Rady Decyzyjnej
15.	Ireneusz Gumowski	Osoba fizyczna,	Prezes Zarządu Katolickiego Stowarzyszenia Serca dla Serc w Jasionnie	Białobrzegi	Sektor społeczny	Członek Rady Decyzyjnej

1.5 ZASADY FUNKCJONOWANIA LGD „ZAPILICZE”

ROZDZIAŁ FUNKCJI POMIĘDZY POSZCZEGÓLNE ORGANY LGD

Zgodnie z przyjętym statutem organami Stowarzyszenia są:

- a) Walne Zebranie Członków.
- b) Rada.
- c) Zarząd.
- d) Komisja Rewizyjna.

Kadencja Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej wynosi 4 lata.

Z zastrzeżeniem § 19 ust. 5. (Podjęcie uchwały w sprawie zmiany Statutu, odwołania członków Rady, Zarządu, Komisji Rewizyjnej, nadania lub i pozbawienia godności członka honorowego oraz rozwiązania LGD, wymaga bezwzględnej większości głosów przy obecności ponad połowy członków Walnego Zebrania Członków LGD) uchwały władz LGD zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

Statut określa również, że członkowie Stowarzyszenia nie mogą być reprezentowani w więcej niż jednym organie. Statut określa, że nie można być jednocześnie członkiem Zarządu i Komisji Rewizyjnej, Rady i Zarządu oraz Rady i Komisji Rewizyjnej. Takie zabezpieczenie pełnienia nie więcej niż jednej funkcji, zapewnia rozdział funkcji zarządczej i kontrolnej od decyzyjnej.

ZASADY I PROCEDURY FUNKCJONOWANIA ORGANU DECYZYJNEGO

Rada Decyzyjna LGD „Zapilicze” na bazie wymogów dotyczących zasad realizacji osi 4 - LEADER w PROW na lata 2007 - 2013 a także Statutu Stowarzyszenia ustaliła zasady i procedury funkcjonowania ujmując je w ramy **Regulaminu Rady Decyzyjnej Stowarzyszenia LGD „Zapilicze” w Białobrzegach** zatwierdzonego uchwałą na Walnym Zebraniu w dniu 15 grudnia 2008r.

Zasady powoływania i odwoływania członków organu decyzyjnego „Zapilicze” regulują zapisy **Rozdziału IV pt. „Władze LGD”** w paragrafie 20 **STATUTU STOWARZYSZENIA LGD „Zapilicze”**. Walne Zebranie poprzez uchwałę, w trybie głosowania zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania - ustala **liczbę członków Rady** (&20 pkt 2 Statutu); **wybiera i odwołuje jej członków** (&20 pkt 8). **W &20 STATUTU** opisane są kompetencje Rady, jej zakres liczbowy - (zgodnie z ustępem 1 tego paragrafu).

Rada Decyzyjna „Zapilicze” w zgodzie z zapisami statutowymi posiadając swój regulamin precyzyjnie określa organizację wewnętrzną i tryb prac tego organu decyzyjnego.

Szczegółowe zapisy tego dokumentu uwzględniają regulację postępowania jej członków w procedurze wyboru projektów - najważniejszej roli organu decyzyjnego. Opis procedur funkcjonowania Rady, w tym procedury dotyczącej wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji mogących budzić wątpliwości co do bezstronności.

Organ decyzyjny - Rada Decyzyjna LGD „Zapilicze” posiada więc regulamin organizacyjny zapewniający : przejrzystość, demokratyczność oraz jawność podejmowania decyzji. Żaden z członków Rady nie może być zatrudnionym w biurze LGD ; zna ograniczenia co do wykluczenia z prac w komisji rozpatrującej wnioski co do których nie mógłby zachować

bezsronności (wzmocnia to też stosowna deklaracja poufności i bezsronności, którą w myśl &5 Regulaminu członkowie podpisują przed posiedzeniem).

Załącznik Nr 1 do niniejszego opracowania prezentuje w całości zapisy *Regulaminu Rady Decyzyjnej LGD „Zapilicze” w Białobrzegach*.

Szczegółowy opis doświadczenia wybranych osób wchodzących w skład LGD oraz gmin reprezentujących LGD „Zapilicze” został sporządzony według wskazanego wzoru (wzór tabeli w formularzu wniosku) i jako załącznik do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR dołączony do aplikacji. Załącznik ten nie wyczerpuje wszystkich doświadczeń członków - pokazuje przekrojowo gamę projektów, których realizacja pokazuje kompetencje i aktywność członków Stowarzyszenia „Zapilicze”.

FUNKCJONOWANIE BIURA

Statut przewiduje utworzenie Biura LGD, które jest odpowiedzialne za prowadzenie prac organizacyjnych i przygotowawczych na potrzeby LGD.

Zarząd odpowiada za powoływanie i odwoływanie kierownika Biura, zatrudnianie innych pracowników oraz za ustalanie regulaminu pracy Biura.

PROCEDURA NABORU PRACOWNIKÓW

Dla zapewnienia sprawnego funkcjonowania LGD „Zapilicze” planuje zatrudnić pracowników do obsługi biura. Procedura rekrutacji ma zapewnić właściwy dobór pracowników, zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami LGD. W pierwszym etapie planuje się zatrudnienie 4 osób. W kolejnych latach, w miarę rozwoju Stowarzyszenia będą zatrudniane następne osoby, zwłaszcza, że Stowarzyszenie będzie ubiegało się również o inne środki poza programem Leader. Ponieważ do obsługi nowych projektów potrzebni będą kolejni specjaliści przewiduje się tworzenie kolejnych stanowisk pracy.

Procedurę naboru pracowników LGD określa załącznik nr 3 do LSR

OPISY STANOWISK PRACY

Niezbędne staje się doprecyzowanie oczekiwań w stosunku do pracowników i ustalenie zakresu pracy i obowiązków. Dlatego został opracowany Regulamin naboru pracowników oraz opisy stanowisk.

LGD „Zapilicze” planuje zatrudnić na czas trwania Programu pracownika sekretariatu (1 etat) oraz 3 specjalistów ds. pracy metodą projektu (1,5 etatu). Za obsługę finansową Programu odpowiadać będzie zatrudniona na umowę zlecenie profesjonalna księgowa.

Regulamin naboru pracowników wraz z opisami stanowisk precyzujący podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach określa załącznik nr 4 do LSR

Uzupełnieniem opisu zasad i procedury funkcjonowania LGD „Zapilicze” są załączniki:

Załącznik Nr 3 Procedura naboru pracowników LGD (zgodna z załącznikiem do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR) oraz

Załącznik Nr 4 Opisy stanowisk precyzujące podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach (zgodny z załącznikiem do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR)

Opis warunków technicznych i lokalowych biura LGD „Zapilicze” (zgodne z opisem załącznika do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR) prezentuje **Załącznik Nr 5** niniejszego opracowania.

BIURO LGD

Stowarzyszenie LGD „Zapilicze” posiada biuro w Białobrzegach, które ma bardzo dobrą lokalizację w budynku Starostwa Powiatowego i Urzędu Miasta i Gminy Białobrzegi. Jest to bardzo dobre miejsce, znajdujące się w znanej dla każdego mieszkańca okolicy. W bliskiej odległości biura jest też przystanek PKS. Do dyspozycji LGD są dwa pomieszczenia biurowe o łącznej powierzchni 26m², które spełniają wymogi właściwej pracy pracowników i obsługi osób korzystających z usług biura. Na wyposażeniu biura jest duże, funkcyjne biurko, komplet regałów na wyposażenie jednego pomieszczenia szafki pomocnicze (na kserokopiarkę i drukarkę), stół i sześć krzeseł. W biurze można organizować też spotkania dla 6-8 osób.

Biuro ma podłączenie telefoniczne i dostęp do Internetu. Wyposażone zostało w sprzęt komputerowy, drukarkę, telefon i fax. LGD „Zapilicze” może też korzystać z sali konferencyjnej Urzędu Starostwa lub z Sali konferencyjnej Białobrzieskiego Centrum Obywatelskiego przy ul. Reymonta 11, gdzie mają siedzibę prawie wszystkie organizacje pozarządowe. Centrum będzie wyposażone w 10 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. Korzystanie ze wszystkich pomieszczeń jest bezpłatne.

Wszystkie dokumenty Stowarzyszenia przechowywane są w biurze LGD. Są odpowiednio zabezpieczone i będą przechowywane przez okresy zgodnie z wymogami przewidzianymi dla poszczególnych kategorii dokumentów. Biuro będzie prowadziło archiwum, gdzie rejestrowane będą wszystkie dokumenty zgodnie z instrukcją kancelaryjną (która stanowi załącznik nr 6 do LSR). Dokumenty są przechowywane w zamkniętych szafach. Ponadto dane w komputerach również będą zabezpieczane poprzez hasła dostępu. Warunki lokalowe, wyposażenie i sprzęt, pomieszczenia biurowe i sala konferencyjno - szkoleniowa udostępniane stowarzyszeniu nieodpłatnie przez Starostę Powiatu Białobrzieskiego pozwolą sprawnie wykonywać zadania statutowe LGD. W wydzielonym pomieszczeniu biurowym, optymalnie wyposażonym w sprzęt biurowy mogą swoje zadania wykonywać pracownicy Biura LGD, są warunki do przyjmowania i obsługi interesantów, sala szkoleniowa umożliwi organizowanie wszelkich spotkań grupowych, szkoleń; zapewnione są dobre warunki do archiwizowania dokumentów.

1.6 KWALIFIKACJE I DOŚWIADCZENIE OSÓB WCHODZĄCYCH W SKŁAD RADY DECYZYJNEJ

Członkowie wchodzący w skład Rady mają szereg doświadczeń z przygotowywania, realizacji jak i rozliczania wniosków, które dotyczyły rozwoju obszarów wiejskich i aktywizacji społeczności lokalnych.

Posiadają udokumentowane kwalifikacje zarówno z wiedzy na temat rozwoju obszarów wiejskich jak i programu Leader.

Mogą wykazać się też wymaganą znajomością języka obcego, ponieważ jeden z członków Rady posiada certyfikat potwierdzający zdany egzamin z języka angielskiego. Jeden z członków Rady ma ukończone szkolenia z zakresu wdrażania programów wspólnotowych, 1 członek Rady posiada certyfikat poświadczający umiejętności językowe, 7 członków posiada udokumentowany udział w realizacji projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej, 1 członek Rady jest koordynatorem projektu dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego. 12 członków Rady pracuje w organizacjach społecznych na terenie powiatu białobrzieskiego.

Tabela 3. Doświadczenie członków Rady Decyzyjnej LGD „Zapilicze”

L.p.	Imię i nazwisko	Doświadczenie w realizacji projektów i kwalifikacje
1.	Artur Pastuszka	2002-2006 Kierownik Biura Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Białobrzegach wydający decyzje w ramach płatności bezpośrednich, programu PROW, od 2006 roku Wicestarosta Powiatu Białobrzieskiego
2.	Wojciech Nowak	Wójt Gminy Promna Budowa Wodociągu Wiejskiego wraz z przyłączami w miejscowości Góry i Adamów\gmina Promna\Powiat Białobrzieski ze środków SAPARD umowa nr 542\04\GW\SAPARD-N\P
3.	Waldemar Olszewski	Wiceburmistrz Urzędu Miasta i Gminy Białobrzegi
4.	Krzysztof Stykowski	Wójt Gminy Stromiec
5.	Marcin Kozdrach	Realizacja projektów dofinansowanych z UE jako wójt gminy Umowa ramowa w ramach PO KL dotycząca projektu systemowego "Nowe szanse-nowe możliwości" realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
6.	Sławomir Kruśliński	Wójt Gminy Radzanów Umowa UDA-POKL.06.01.01-14-018/08-00 o dofinansowanie projektu "Aktywność w sieci kluczem do drzwi kariery zawodowej dla kobiet dla kobiet z terenu gminy Radzanów" z POKL
7.	Władysław Jasiński	Burmistrz Miasta i Gminy Wyśmierzyce
8.	Leszek Molga	Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej w Stromcu, członek Stowarzyszenia Stromiecczyzna, koordynator projektu "Wypoczywaj aktywnie" Zaświadczenia o udziale w szkoleniach: dofinansowanie sportu w ramach Funduszy Europejskich program Eyes 2004, budowa i przygotowanie projektów w ramach EFS, zarządzanie finansami w organizacjach pozarządowych
9.	Michał Gądek	Nauczyciel języka angielskiego - LO im. Armii Krajowej w Białobrzegach od 2004 roku. Certificate in Advanced English, First Certificate in English
10.	Arkadiusz Śliwa	Pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białobrzegach uczestniczący w realizacji projektu POKL Priorytet VII. Umowa ramowa w ramach PO KL dotycząca projektu systemowego "Aktywizacja osób wykluczonych drugą szansą" realizowany przez PCPR w Białobrzegach, zakres czynności potwierdzający udział w projekcie
11.	Waldemar Greliak	Właściciel firmy - spółka jawna, sprzedaż hurtowa materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego, przewodniczący Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej
12.	Marek Sokołowski	Własna działalność gospodarcza

13.	Małgorzata Nowak	Nauczyciel w ZSP w Białobrzegach, twórca, instruktor i opiekun Zespołu Tańca Ludowego "Misz-Masz". Program wspólnoty europejskiej "Młodzież", akcja 3 inicjatywy grupowe
14.	Krzysztof Becz	Prezes Spółdzielni Lokatorsko-Własnościowej w Białobrzegach oraz prezes Białobrzeskiego Towarzystwa Kulturalnego. Certyfikat uczestnictwa w szkoleniu zorganizowanym przez firmę DMS Consulting "Jak skutecznie aplikować o środki finansowe z Funduszy Norweskich" Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
15.	Ireneusz Gumowski	Prezes Zarządu Katolickiego Stowarzyszenia Serca dla Serc w Jasionnie

Taka struktura Rady Decyzyjnej gwarantuje zarówno dobre rozeznanie potrzeb i oczekiwań społecznych jak i dobry w przyszłości wybór zadań do realizacji. Członkami Rady są przedstawiciele wszystkich gmin z terenu działania LGD „Zapilicze”, znają potencjalnych realizatorów i beneficjentów działań. Większość członków Rady ma doświadczenie w realizacji projektów na terenach wiejskich, zasad ich rozliczania itd.

1.7 DOŚWIADCZENIE LGD „ZAPILICZE” W REALIZACJI PROJEKTÓW

Członkowie Lokalnej Grupy Działania mają doświadczenie w realizacji programów na terenach wiejskich. Jako najważniejsze należy wymienić:

- Program Integracji Społecznej

Gminy Radzanów, Stromiec i Wyśmierzyce Program Integracji Społecznej. Program Integracji Społecznej jest jednym z komponentów Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich (PPWOW). Całość środków przeznaczonych na realizację PPWOW w gminie Radzanów wynosi 59 100 euro, w gminie Stromiec 78 900 euro, w gminie Wyśmierzyce 53 300 euro i przeznaczone zostanie na realizację części poświęconej integracji społecznej, w tym na usługi społeczne w ramach Programu Integracji Społecznej. Działania podjęte w ramach tego przyczynić się mają do podniesienia poziomu integracji społecznej mieszkańców gmin. Mają temu służyć:

I. Budowa potencjału instytucjonalnego i społecznego w zakresie strategicznego planowania i realizowania polityki społecznej na poziomie lokalnym.

II. Poprawa dostępu mieszkańców gmin do usług, nowych form współpracy i zorganizowanej aktywności:

- zwiększenie oferty i standardu usług dla mieszkańców gmin,
- budowanie sieci usługodawców,
- wzrost liczby inicjatyw podejmowanych przez społeczność lokalną,
- zwiększenie udziału mieszkańców w doraźnych i bardziej trwałych formach zorganizowanej aktywności.

Program Integracji Społecznej ma wesprzeć gminy we wdrażaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych poprzez finansowanie projektów z nich wynikających. Ponadto, w zależności od potrzeb, ma służyć gminom w tworzeniu strategii lub uaktualnianiu istniejącego dokumentu. Lokalne strategie rozwiązywania problemów społecznych powinny powstawać w wyniku dyskusji środowisk lokalnych, z uwzględnieniem liderów lokalnych społeczności (m.in.: instytucji samorządowych, kościelnych, szkół, ośrodków zdrowia, organizacji poza-rządowych) oraz zwykłych mieszkańców.

Gmina Radzanów jest gminą rolniczą, ubogą, o wysokiej stopie bezrobocia. Na terenie gminy brakuje instytucji kulturalnych, a aktywność obywatelska nie jest wystarczająca. Jednym z priorytetów przyjętych w Strategii jest edukacja, więc działania dotyczące tej płaszczyzny oraz aktywnego, zdrowego spędzania czasu dotyczą działań skierowanych do różnych grup wiekowych, łączących dzieci i młodzież z rodzicami i seniorami. W ten sposób integruje się społeczność gminna, buduje się obywatelskie zaangażowanie i poczucie wspólnoty. Działania dotyczą krzewienia tradycji i kultury, szerzenia wiedzy informatycznej, łączenia przeszłości z przyszłością. Wśród zadań do zrealizowania znalazły się:

- **Utworzenie „Koła Aktywności Wiejskiej”** przy PSP w Bukównie. Program skierowany jest do mieszkańców obwodu szkoły – wsie: Bukówno, Młodynie Dolne, Młodynie Górne, Kozłów. Działania w formie warsztatów, kursów, wycieczek, zabaw mają integrować rodziny, doskonalić i rozwijać zainteresowania i umiejętności, rozwijać działalność kulturalną, uczyć zagospodarowywać czas wolny i zapobiegać wykluczeniu społecznemu.
 - **Wszyscy w ruchu** – głównym zadaniem do wykonania w tym działaniu jest uporządkowanie terenu pod budowę boiska sportowego do siatkówki i piłki nożnej przy budynku szkoły w Błesznie, zakup urządzeń sportowo rekreacyjnych. Świetlica dla dzieci i młodzieży – zadaniem do wykonania w tym działaniu jest zaadaptowanie budynku dawnej szkoły w Błesznie – (pomalowanie ścian). Zakup sprzętu sportowego (stół do tenisa, gry integracyjne, stół futbolowy). Rozwój fizyczny i umysłowy dzieci i młodzieży.
 - **Aktywne spędzanie wolnego czasu.** Działanie, to zakłada integrację społeczeństwa poprzez sport. Zorganizujemy klub sportowy przy jedynej na terenie gminy sali gimnastycznej w Publicznym Gimnazjum w Rogolinie. W ramach klubu sportowego będą działały różne sekcje dla różnych grup wiekowych. Chcemy w pełni wykorzystać warunki i sprzęt, który posiadamy. Zatrudnimy trenerów i instruktorów ciekawych, a mniej popularnych lub w ogóle nie znanych dla nas dyscyplin sportowych. W ramach tego działania chcemy organizować zawody sportowe dla różnych grup wiekowych. Wizyta studyjna i cykl szkoleń dla aktywnych liderów społeczności lokalnej. Chcemy uczyć ludzi z terenu gminy aktywizacji na dobrych przykładach, proponujemy wizytę studyjną w podobnej gminie, gdzie społeczność lokalna jest bardzo aktywna, sama potrafi realizować różnego rodzaju własne pomysły i zdobywać środki z różnych źródeł na realizację projektów. Chcemy także zorganizować cykl szkoleń dla aktywnych liderów społeczności lokalnej.
 - **Centrum rekreacyjnego w Czarnocinie** zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.
 - **Umiem wykorzystać wolny czas** – organizowanie czasu wolnego w okresie wakacji.
 - **Wszyscy razem** – zadanie to skupiało się będzie na integrowaniu lokalnej społeczności poprzez wspólne spędzanie czasu podczas zajęć sportowych. Do zadania tego niezbędne nam będą: krzesła, stoliki, zakup strojów sportowych, obuwia sportowego oraz zorganizowanie spotkań kulturalnych.
- W gminie Wyśmierzycach zrealizowano następujące działania:
- **Utworzenie Orkiestry**, działającej przy Publicznym Gimnazjum w Wyśmierzycach – jako odpowiedź na potrzebę zagospodarowania czasu wolnego młodzieży, nie tylko uzdolnionej muzycznie: uczenie członków orkiestry przez instruktora, pozyskanie kolejnych członków orkiestry, doskonalenie umiejętności członków orkiestry. Inicjatywa ta ma sprzyjać szerzeniu kultury muzycznej wśród dzieci i młodzieży, zaangażowanie ich we wspólne spędzanie wolnego czasu poprzez udział w warsztatach muzycznych.

- **Organizacja Festynu „Najmniejsze miasto – wielcy wykonawcy”** – festyn organizowany cyklicznie, skierowany do społeczności lokalnej, osób i rodzin. W swej treści ma pobudzać społeczność do powrotu do korzeni poprzez upowszechnianie kultury ludowej, starych obrzędów i zwyczajów - (festiwal kapel ludowych). Ma na celu pobudzanie mieszkańców gminy do aktywności społecznej, wspomaganie rodzin w zagospodarowaniu czasu wolnego, sprzyja integracji społeczności, pogłębianiu więzi lokalnych.
- **Organizacja usług opiekuńczych dla osób starszych w ramach pomocy sąsiedzkiej** – program skierowany do osób starszych, wymagających wsparcia osób drugich w codziennych zajęciach (zakupy, sprzątanie itp.), umożliwienie osobom starszym kontaktu z rodziną i otoczeniem. Pomoc sąsiedzka jako forma uaktywnienie lokalnej społeczności do wspólnego działania, do wzajemnej pomocy.
- **Warsztaty rękodzieła ludowego i sztuki kulinarnej** – w ramach realizacji projektu założono chronienie od zapomnienia twórczość ludową. Warsztaty jako forma propagowania kultury ludowej i integracja środowisk wiejskich twórczych, upowszechnianie kultury ludowej, starych obrzędów i zwyczajów. Mają służyć zaangażowaniu społeczności we wspólne spędzanie wolnego czasu poprzez udział w warsztatach. Program skierowany do osób, które pragną nauczyć się rzemiosła – haft, szydełkowanie, malowanie pisanek itp. oraz poznać sztukę przygotowywania tradycyjnych potraw regionalnych.

Wszyscy członkowie LGD brali czynny udział we wdrażaniu Programu na terenie swoich gmin, uczestniczyli w procesie aktualizacji i wdrażania GSRPS. Są doświadczonymi animatorami w społeczności lokalnej.

- **Program Grantowy „Działaj Lokalnie”**

Kolejnym wspólnym działaniem dla całego obszaru jest realizacja Programu „Działaj Lokalnie”, który realizuje „Koalicja dla Młodych” Fundusz Lokalny Ziemi Białobrzeskiej we współpracy z samorządami lokalnymi, organizacjami społecznymi, instytucjami kultury i placówkami oświatowymi. Program polega na wspieraniu w formie szkoleniowej, doradczej i finansowej inicjatyw społecznych realizowanych na terenie powiatu białobrzeskiego i mających na celu rozwój aktywności lokalnej. Wnioskodawcy przed napisaniem wniosku muszą dokładnie zdiagnozować potrzeby i oczekiwania swojego środowiska lokalnego. Dzięki realizowanym działaniom szkoleniowym mieszkańcy powiatu nauczyli się pracy metodą projektu, co zaowocowało wieloma dotacjami dla różnych podmiotów.

Na przestrzeni lat 2004 – 2008 mieszkańcy powiatu zrealizowali 80 projektów na łączną kwotę dofinansowania 256 800 zł. Poniższa tabela(3) przedstawia realizację programu:

Rok \ Gmina	2004		2005		2006		2007		2008	
	Liczba dotacji	Kwota	Liczba dotacji	Kwota	Liczba dotacji	Kwota	Liczba dotacji	Kwota	Liczba dotacji	Kwota
Białobrzegi	6	25 548	8	23 000	6	14 000	13	32 700	10	29 100
Radzanów	2	9 400	1	6 200	2	6 000	3	10 000	3	9 000
Promna	1	4 500	2	10 500	3	8 000	2	6 000	1	4 000
Wyśmierzyce	0	0	0	0	1	3 500	0	0	0	0
Stromiec	3	12 552	3	13 300	4	9 500	3	11 000	3	9 000
Razem	12	52 000	14	53 000	16	41 000	21	59 700	17	51 100

• **Program Grantowy „Pracowania Umiejętności”**

W latach 2003 – 2007 na terenie wdrażania LSR „Koalicja dla Młodych” realizowała również we współpracy z samorządami lokalnymi i grupami młodzieżowymi Program „Pracownia Umiejętności”. W ramach tego programu przyznano następującą ilość dotacji w poszczególnych gminach:

Gmina	Ilość dotacji	Kwota dotacji
Białobrzegi	55	80 972,00
Radzanów	22	29 390,00
Promna	9	12 436,00
Wyśmierzyce	12	16 368,00
Stromiec	25	35 363,00
Stara Błotnica	4	7 500,00
	127	182 029,00

Realizacja Programów zakładała aktywizację mieszkańców. Kierowała się przejrzystością procedur wyboru projektów do realizacji. Jest to doświadczenie członków LGD zarówno w procesie wdrażania Programów dotacyjnych ich logistyki jak i procedur legislacyjnych (terminy ogłoszenia naborów, sposoby składania wniosków, konieczne załączniki, przygotowanie wniosku o dotację, dokumentacja i rozliczenie dotacji). W każdej gminie są osoby spośród członków LGD przygotowane do wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju.

Poza tymi wspólnymi dla całego powiatu działaniami członkowie LGD realizowali wiele działań. Samorzady gminne głównie w zakresie inwestycyjnym. Jako przykłady niech posłużą:

Gmina Stromiec. W trosce o mieszkańców gminy, o podniesienie poziomu życia władze gminy realizują zadania z zakresu poprawy infrastruktury (budowa wodociągów, budowa i modernizacja dróg, poprawa bezpieczeństwa)

Zadanie te nadal są zadaniami priorytetowym i kontynuowane będą przez najbliższe lata. Przygotowana jest również dokumentacja na budowę oczyszczalni ścieków i kanalizację niektórych miejscowości.

Przebudowano drogi przez wieś Podlesie Małe, Stromiecką Wolę, Olszową Dąbrowę, Sułków, Piróg, Nętne, Podgaje, Ksawerów Stary, Pokrzywnę, ul. Leśną w miejscowości Dobieszyn. Przy współudziale środków gminnych przebudowano drogę powiatową przez miejscowość Bobrek Kolonia z wykonaniem chodników przez wieś, drogę Krzemień - Biała Góra, Lipskie Budy – Głowaczów oraz ułożono chodniki przy drodze krajowej w miejscowości Stromiec i Dobieszyn.

W ostatnich latach przeprowadzono gruntowną modernizację wszystkich budynków szkolnych w gminie i budynku Urzędu Gminy. Wykonano pełną termomodernizację, ocieplono ściany i dachy, wymieniono okna i drzwi oraz zmieniono kotłownie węglowe na kotłownie ekologiczne spalające biomasę tzw. pellets. Wybudowano salę gimnastyczną o pow. 400m² przy PSP Dobieszyn i zmodernizowano salę gimnastyczną przy Publicznym Gimnazjum w Stromcu. Ponadto obok budynku szkolnego w Stromcu przebudowano boisko sportowe, utwardzono plac przy szkole oraz plac parkingowy.

W tym samym czasie oddano do użytku nowy budynek na Gminne Centrum Kultury, w którym mieści się Gminna Biblioteka, zmodernizowano także budynek Domu Kultury w Stromieckiej Woli. Prowadzone były bezpłatne szkolenia zawodowe dla mieszkańców gminy.

Zadania powyższe były realizowane przy znacznym współudziale środków pozyskiwanych z zewnątrz (SAPARD, ZPORR, SPO, WFOŚ i GW, FOGR, Samorządowy Instrument Wsparcia Rozwoju Mazowsza, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej,

Wojewódzkiego Programu Rozwoju Bazy Sportowej, Programu „IKONKA”, Programu Integracji Społecznej w ramach PPWOW)

Pozostali członkowie realizowali w większości projekty „miękkie”. Poniżej przedstawiamy krótką charakterystykę realizowanych projektów.

Mieszkańcy obszaru realizacji LSR są doświadczonymi realizatorami projektów społecznych. Mają ogólną wiedzę na temat różnych możliwości pozyskania dofinansowania na swoje działania. Znają zasady konkursów i procedury. Teren powiatu białobrzeskiego jest przygotowany na absorpcję nowych środków. Będą one dobrze i mądrze wykorzystane dla rozwoju powiatu i Mazowsza.

2. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO ZSR

2.1 WYKAZ GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD LGD

Lokalna Grupa Działania „Zapilicze” będzie wdrażała założenia LSR na terenie 6 gmin powiatu białobrzeskiego. W skład obszarowy weszły gminy miejsko – wiejskie: Białobrzegi i Wyśmierzyce oraz gminy wiejskie: Radzanów, Promna, Stara Błotnica i Stromiec. Jest to cały powiat białobrzeski.

Powiat białobrzeski położony jest w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy z powiatami: grójeckim, kozienieckim, radomskim i przysuskim. Teren powiatu obejmuje swoim zasięgiem większość historycznych obszarów tzw. Zapilicza, regionu stanowiącego niegdyś pogranicze wielkich dzielnic Polski: Mazowsza i Małopolski. W skład powiatu białobrzeskiego wchodzi 6 gmin: miasto i gmina Białobrzegi, miasto i gmina Wyśmierzyce, gmina Promna, gmina Radzanów, gmina Stara Błotnica oraz gmina Stromiec. Na obszarze 639 km² zamieszkuje 34.545 tys. ludności.

Siedzibą i centrum gospodarczym oraz kulturowym jest miasto Białobrzegi. Znajdują się tutaj jednostki niezbędne do funkcjonowania Powiatu takie jak: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Powiatowy Inspektorat Weterynarii, KRUS, PZU, Urząd Skarbowy, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych.

Do placówek szkolnych prowadzonych przez Samorząd Powiatu Białobrzeskiego zaliczamy – Liceum Ogólnokształcące i Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych. Łącznie w tych placówkach uczy się 1337 uczniów.

Region charakteryzuje się dużymi walorami turystycznymi, do których należy zaliczyć nieskażoną przyrodę, czyste powietrze, wody i lasy z cennymi drzewostanami. Te najcenniejsze chronione są w rezerwatach przyrody: „Majdan”, „Starodrzew Dobieszyński” oraz „Sokół”. Niewątpliwy urok ziemi białobrzeskiej wynika z zachowanego niemal w niezmiennym kształcie krajobrazu nieuregulowanej rzeki Pilicy.

W lipcu 2003 roku została otwarta obwodnica Białobrzegów. Na zawansowanym etapie jest projektowanie budowy dodatkowej nitki drogi krajowej nr 7 na odcinkach Grójec – Białobrzegi – Radom. Na skutek tej inwestycji trasa nr 7 na odcinku Warszawa – Białobrzegi stanie się drogą ekspresową.

Odwiedzając powiat białobrzeski warto zobaczyć zabytki architektury takie jak: Sanktuarium Matki Boskiej w Starej Błotnicy z cudownym obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem, drewniane XVII – wieczne kościołki w Jasionnej, Bukównie i Kaszowie. Niedaleko Białobrzegów w Suchoj znajduje się zabytkowy park na który składają się dwa pałace i okazały starodrzew. Warto również zobaczyć żelbetonowy most na rzece Pilicy, który jest wizytówką miasta.

BIAŁOBRZEGI

- Gmina miejsko-wiejska
- Białobrzegi miasto, liczba ludności: 7 317
- Powierzchnia gminy: 79km²
- Liczba ludności: 10 329
- Sołectwa: 10
- Miejscowości: 17
- Gęstość zaludnienia: 131os/km²
- Współczynnik feminizacji: 101,3
- Stopa bezrobocia: 14,6%

W 1540 r. król Zygmunt I Stary przywilejem wydanym w Wilnie lokuje na Zapiliczu miasto o nazwie Brzegi. Zapilicze od XIV w. należało do Mazowsza, jako darowizna Kazimierza Wielkiego dla Księcia Siemowita III, zaś lokowane na prawie magdeburskim miasto było własnością Anny Fałęckiej, wdowy po Janie z Biejkowa herbu Jastrzębiec. Kolejnym właścicielem Brzegów (od drugiej połowy XVII w. Białobrzegi) są rodziny: Boglewskich, Boskich, Stokowskich, Kuroszów i Wodzyńskich.

W ciągu pierwszych trzystu lat istnienia Białobrzegi są niewielkim miasteczkiem, którego ludność zajmuje się głównie handlem oraz rolnictwem. W okresie powstania styczniowego w Białobrzegach i okolicy działa kilka oddziałów powstańczych w tym m.in. płk D. Czachowski, Kononowicz, Grabowski i inne.

1 stycznia 1870 r. miasta liczące poniżej 3 tyś. ludności i dochodem nie przekraczającym 150 rubli rocznie przemianowane są na osady. W grupie tych miast znajdują się także Białobrzegi. W 1910 r. miejscowość niszczy pożar, a już w cztery lata później zaczyna się wojna światowa, która przynosi Białobrzegom kolejne zniszczenia. Mieszkańcy Białobrzegów już od początku okresu międzywojennego starają się o odzyskanie praw miejskich. Następuje w tym okresie powolny lecz stały rozwój osady.

Z tego okresu pochodzą m.in. żelbetonowy most na Pilicy oraz kościół parafialny projektowany przez architekta Stefana Szyllera. Od początku XIX w., rozpoczyna się silny rozwój ludnościowy miejscowości. Związane jest to ściśle z budową i funkcjonowaniem traktu krakowskiego (obecnie droga Nr 7) zaprojektowanego przez inż. Teodora Urbańskiego i przebiegającego m.in. przez Białobrzegi. Okres II wojny światowej już we wrześniu 1939 r. przynosi Białobrzegom przelaną krew Żołnierzy 13 i 19 Dywizji Piechoty Armii "Prusy", a następnie aresztowania, wywózki do obozów i rozstrzelania ludności. W białobrzeskim getcie hitlerowcy osadzili 4 tyś. Żydów z okolicznych terenów. Jego likwidacja nastąpiła w czerwcu 1942 r., kiedy Żydzi zostali wywiezieni do obozu zagłady w Treblince. 16 stycznia 1945 r. kończy się dla Białobrzegów koszmar okupacji hitlerowskiej. W 1956 r. zostaje powołany do życia powiat białobrzeski (który przetrwał niecałe 20 lat), a dwa lata później Białobrzegi odzyskują prawa miejskie. Przez cały okres powojenny miejscowość systematycznie się rozwija. Przybywa ludności zmienia się struktura zatrudnienia, powstaje wiele obiektów użyteczności publicznej, różne instytucje lokują tu swoje siedziby.

1 stycznia 1999 r. Białobrzegi stają się miastem powiatowym. Pozostają jednak miasteczkiem, którego niezaprzeczalnymi atutami są: czyste powietrze, lasy i woda.

WYŚMIERZYCE

- Gmina miejsko-wiejska
- Wyśmierzyce miasto, liczba ludności: 879
- Powierzchnia gminy: 104km²
- Liczba ludności gminy: 2965
- Sołectwa: 12
- Miejscowości: 21
- Gęstość zaludnienia: 28 os/km²
- Współczynnik feminizacji: 92,5
- Stopa bezrobocia: 13,0%

Miasto i Gmina Wyśmierzyce położone jest w zachodniej części powiatu białobrzeskiego, w subregionie radomskim w dolinie rzeki Pilicy. Znajduje się na skraju Równiny Radomskiej i Doliny Białobrzeskiej, którą stanowi odcinek doliny rzeki Pilicy o długości około 65km pomiędzy Białobrzegami a Tomaszowem Mazowieckim.

Teren, na którym położona jest gmina, posiada charakter nizinny odznaczający się urozmaiconym krajobrazem. Przeważają obszary płaskie oraz lekko faliste równiny. Gmina jest uboga w surowce mineralne.

Ogólna powierzchnia Miasta i Gminy Wyśmierzyce wynosi około 10431 ha, co stanowi 16,3% całej powierzchni powiatu białobrzeskiego. Miasto i Gminę Wyśmierzyce zamieszkuje ok. 3000 osób. W skład administracyjny gminy wiejsko-miejskiej wchodzi 12 sołectw: Grzmiąca, Jabłonna, Korzeń-Klasy, Kostrzyn, Kozłów-Kiedrzn, Kożuchów, Olszowa, Paprotno, Redlin-Wólka, Romanów, Ulaski Grzmiąckie, Witaszyn.

PROMNA

- Gmina wiejska
- Powierzchnia gminy: 121km²
- Liczba ludności gminy: 5945
- Sołectwa: 31
- Miejscowości: 38
- Gęstość zaludnienia: 49 os/km²
- Współczynnik feminizacji: 98,4
- Stopa bezrobocia: 8,3%

Gmina Promna położona jest w województwie mazowieckim, gdzie dominuje krajobraz nizinny. W gminie Promna występują ciekawe walory krajobrazowe, które tworzy skarpa nadpilicka. Ze względu na stopień przemian cywilizacyjnych występuje krajobraz kulturowy rolniczy i zurbanizowany.

Począwszy od okresu średniowiecza naturalną granicą pomiędzy Małopolską a Mazowszem stanowiła rzeka Pilica. Niewiele z historycznie ukształtowanych odrębności pomiędzy tymi krajami zachowało się do dziś w sferze dziedzictwa kultury materialnej lub poczucia tożsamości i tradycjach nadpilickiego rejonu. Rejon ten różni się fizjonomicznie od obszaru położonego na południu od Pilicy bardziej rozproszoną zabudową wiejską, w tym także dużą ilością dworów. Ten typ osadnictwa związany był z korzystnymi warunkami rozwoju rolnictwa (dobre gleby, które były podstawą rozwoju gospodarki folwarczej, a następnie specjalizacji sadowniczej).

Teren obecnej gminy Promna był pierwotnie pokryty gęstą puszcza i należał do plemiennego państwa Mazowszan, które zostało w końcu X wieku przyłączone do państwa polskiego.

Po wojnie, do 1956 roku Promna należała do powiatu grójeckiego, później włączono ją do powiatu białobrzeskiego w województwie kieleckim.

RADZANÓW

- Gmina wiejska
- Powierzchnia gminy: 83 km
- Liczba ludności gminy: 3897
- Sołectwa: 17
- Miejscowości: 26
- Gęstość zaludnienia: 47 os/km²
- Współczynnik feminizacji: 100,6
- Stopa bezrobocia: 13,6%

Gmina Radzanów położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie białobrzeskim. Graniczy: od północy z Gminą Wyśmierzyce i Miastem i Gminą Białobrzegi, od wschodu z Gminą Stara Błotnica, od północy z Gminą Przytyk, od południowego zachodu z Gminą Potworów. Powierzchnia ogólna gminy Radzanów wynosi 84 km² i podzielona jest na 18 sołectw. Gminę zamieszkuje 4023 mieszkańców (stan na 31.12.2005 roku wg Urzędu Gminy Radzanów). Gęstość zaludnienia w gminie na 1 km² wynosi 50 osób, przy średniej gęstości zaludnienia powiatu białobrzeskiego – 53 osoby/km² i województwa mazowieckiego – 144 osoby/km².

Gmina jest obszarem zrównoważonego rozwoju demograficznego: dodatni i zwiększający się przyrost naturalny (wskaźnik jeden z wyższych w gminach subregionu radomskiego). Na obszarze gminy ludność rozłożona jest w miarę równomiernie, zaznacza się jednak tendencja wzrostu liczby mieszkańców w miejscowościach będących w zasięgu bezpośredniej obsługi i oddziaływania trasy ekspresowej nr 7 (sołectwa Błeszno, Branica, Bukówno, Czarnocin, Grotki, Kadłubska Wola, Kozłów, Młodynie Dolne, Młodynie Górne, Ocieś, Podlesie, Radzanów, Ratoszyn, Rogolin, Smardzew, Zacharzew, Żydy, Śliwiny).

STROMIEC

- Gmina wiejska
- Powierzchnia gminy: 156km²
- Liczba ludności gminy: 5946
- Sołectwa: 23
- Miejscowości: 44
- Gęstość zaludnienia: 38 os/km²
- Współczynnik feminizacji: 99,2
- Stopa bezrobocia: 15,8%

Gmina Stromiec położona w Dolinie Pilicy, na skraju dawnej Puszczy Stromieckiej, niedaleko Białobrzegów Radomskich. Zajmuje obszar 15 672 ha. Gminę zamieszkuje 5848 osób, w 33 wsiach w tym w samym Stromcu 937. Gmina ma charakter rolniczy. Znacząc w sferze produkcji jest drobna wytwórczość i handel. Bogactwem Gminy są lasy, które zajmują powierzchnię 38 % powierzchni gminy. Spośród atrakcji przyrodniczych należy wymienić rezerwat przyrody „Majdan” i „Starodrzew Dobieszyński”, pomnikowe dęby szypułkowe w wieku 200-500 lat. Przy Nadleśnictwie Dobieszyn wytyczono Ścieżkę przyrodniczo-leśną „Puszcza Stromiecka wczoraj-dzisiaj-jutro”, przez gminę Stromiec przebiegają dwa szlaki turystyczne. Do rejestru zabytków wpisane są: neogotycki kościół pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela (1900- 1905) w Stromcu, park w miejscowości Boże z XVIII w., rzeźba św. Jana Nepomucena z XIX w. (kapliczka w Stromcu). Obiektem o charakterze zabytkowym jest również drewniany kościół parafialny w Dobieszynie. Zachodnia część gminy do drogi Piróg – Marianki, Stromiec – Boska Wola wchodzi w zasięg krajobrazu chronionego „Doliny Piliczki” i „Drzewiczki”, występuje też obszar chroniony Natura 2000. Obszar ten odznacza się dużymi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi, bogata flora, liczne gatunki ptaków, w tym ginące i zagrożone. Obszar ten został zaliczony do systemu ostoi ptaków o randze europejskiej. W tym pięknym obszarze położona jest

miejsowość Biała Góra nad Pilicą z osiedlem domków letniskowych. Do zagospodarowania jest jeszcze około 300 działek z przeznaczeniem pod budownictwo rekreacyjne. Obok kolonii okazałych dach zlokalizowany jest ośrodek wypoczynkowy usytuowany na wysokiej nadrzecznej skarpie, z szeregiem kempingowych domków i szklanym okrągłakiem mieszczącym kawiarnię i restaurację. Krajobraz jest tu urzekający. Wokół las, a w dole Pilica u podnóża skarpy tworzy malownicze zakole.

Miejscowość Stromiec pełni funkcję centrum administracyjnego, kulturalnego i handlowego. W Stromcu swą siedzibę mają władze samorządowe Gminy. Urząd Gminy mieści się w budynku oddanym do użytku w 1992 r. w 750 rocznicę powstania osady Stromiec.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 5 szkół podstawowych: w Stromcu, Bobrku, Bożem, Dobieszynie i Podlesiu Dużym oraz Publiczne Gimnazjum w Stromcu. Obsługę finansową mieszkańcom gminy zapewnia Oddział Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Stromcu i jego filia w Dobieszynie. Działalność profilaktyczno-leczniczą prowadzi Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej z siedzibą w Stromcu i Ośrodkiem Zdrowia w Dobieszynie

W Stromcu swoje siedziby mają również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Pocztowy, Gminna Biblioteka Publiczna z kawiarenką internetowa, Stowarzyszenie „Stromiecczyzna” oraz Posterunek Policji.

Na terenie gminy znajdują się 3 parafie rzymskokatolickie- w Stromcu, Bożem i Dobieszynie, Wiejski Dom Kultury w Stromiecmkiej Woli, Nadleśnictwo Dobieszyn oraz Ochotnicze Straże Pożarne w Stromcu, Bożem, Boskiej Woli, Podlesiu i Pirogu.

STARA BŁOTNICA

- Gmina wiejska
- Powierzchnia gminy: 96 km²
- Liczba ludności gminy: 5252
- Sołectwa: 23
- Miejscowości: 29
- Gęstość zaludnienia: 55 os/km²
- Współczynnik feminizacji: 100,1
- Stopa bezrobocia: 15,5%

W czasach wczesno-średniowiecznych we wsi Stara Błotnica było dawne grodzisko. Obecnie na jego miejscu stoi Kościół parafialny z XVIII w. Nazwę swą Błotnica zawdzięcza zapewne błotnistej niegdyś okolicy. We wczesnym średniowieczu przez Błotnicę przebiegał szlak handlowy - prowadzący z Radomia w kierunku Ciechanowa i dalej na północ.

Błotnica była dawniej siedziba Błotnickich potem Przerębskich.

W okresie przygotowań do powstania 1863r Błotnica była terenem ożywionej działalności Stronnictwa Czerwonych agitujących na rzecz ruchu wśród chłopów.

Wieś jest oddalona 5km od drogi głównej Warszawa Kraków i 15km na południowy wschód od Białobrzegów.

W okresie międzywojennym wieś Błotnica była siedzibą władz gminnych.

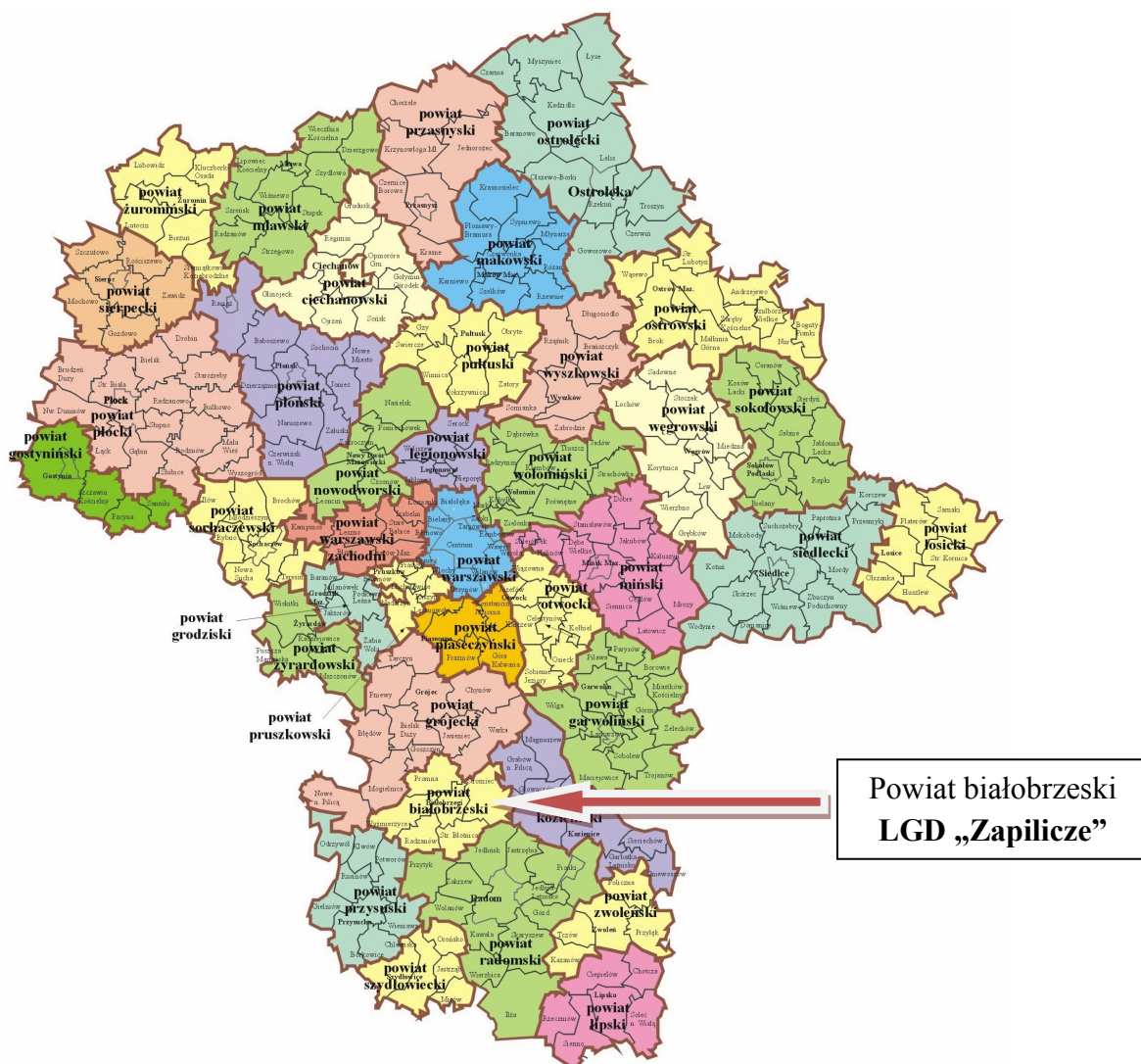
2.2 UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE I GEOGRAFICZNE

Mapa 1. Powiat Białobrzegi

Powiat białobrzegi utworzony został z dniem 1 stycznia 1999 roku w momencie wprowadzenia w Polsce nowego podziału administracyjnego. Warto jednak zaznaczyć, iż istniał on przed zmianami administracyjnymi w 1975 roku w nieco innym kształcie niż obecnie, choć obejmował swym zasięgiem mniej więcej ten sam obszar. Jego powierzchnia wówczas wynosiła 673 km². Powiat składał się z 12 gromad, których siedzibami były: Białobrzegi, Boże, Dobieszyn, Jabłonna, Olszany, Promna, Przybyszew, Radzanów, Stara Błotnica, Stary Gózd, Stromiec, Wyśmierzyce. W skład ówczesnego powiatu wchodziły obszary, które dzisiaj do niego nie należą. Między innymi do powiatu na południowo-zachodnich krańcach należała południowa i zachodnia część gromady Jabłonna z takimi miejscowościami jak: Ulów, Kozieniec, Długie. Na wschodzie z większych miejscowości wchodził Augustów i Budy Augustowskie oraz na północnym-zachodzie Jastrzębia. Na południu do powiatu nie należał Kaszów i Żabia Wola (przyłączone do gminy Stara Błotnica w 1972 r.). W 1972 r. gromady przekształcono w gminy.

Powiat białobrzegi zlokalizowany jest w południowej części woj. mazowieckiego na Zapiliczu. Powierzchnia powiatu wynosi 639 km² i pod tym względem zalicza się na tle województwa do powiatów stosunkowo małych. W skład powiatu wchodzi sześć gmin, w tym dwie miejskie – Białobrzegi i Wyśmierzyce. Pozostałe gminy to: Stromiec, Promna, Radzanów i Stara Błotnica. Liczba ludności powiatu wynosi 33 729 osób, z czego prawie 1/3 to mieszkańcy gminy Białobrzegi (samo miasto Białobrzegi liczy 8 188 mieszkańców).

Gminy powiatu podzielone są na sołectwa, których liczba zależy od gęstości sieci osadniczej w danej gminie. W powiecie istnieją obecnie 116 sołectw z czego 31 należy do gminy Promna, po 23 sołectwa mają gminy Stara Błotnica i Stromiec, 17 sołectw liczy gmina Radzanów, 12 Wyśmierzyce, najmniej sołectw posiada gmina Białobrzegi - 10. W powiecie istnieją dwie gminy miejsko-wiejskie, są to: Białobrzegi i Wyśmierzyce. W całym powiecie znajduje się 175 miejscowości, najwięcej w gminie Stromiec (44 miejscowości) i Promna (38), a najmniej w gminie Białobrzegi (17).

Mapa 2. Podział administracyjny województwa.

Tabela 4. Gminy Powiatu Białobrzskiego

Gmina	Powierzchnia (km kw.)	Ludność w tys.	Sołectwa	Miejscowości
Białobrzegi	79	10 329	10	17
Promna	121	5 660	31	38
Radzanów	83	3 941	17	26
Stara Błotnica	96	5 259	23	29
Stromiec	156	5 657	23	44
Wyśmierzyce	104	2 883	12	21
Powiat	639	33 729	116	175

Powiat białobrzeski graniczy z czterema powiatami województwa mazowieckiego. Od północy i zachodu graniczy z powiatem grójeckim (gminami: Warka, Jasieniec, Goszczyn, Mogielnica, Nowe Miasto nad Pilicą), na wschodzie z kozienickim (gminy: Grabów nad Pilicą, Głowaczów), na południu z radomskim (gminy: Jedlińsk i Przytyk), a od południowego wschodu z powiatem przysuskim (gminy: Potworów i Klwów). Porównując powierzchnie powiatów sąsiadujących z powiatem białobrzeskim zauważamy, że jest on pod tym względem najmniejszym z nich. Porównanie liczby ludności także wychodzi na niekorzyść powiatu białobrzeskiego.

Powiat białobrzeski należy do powiatów o zwartej powierzchni. Łączna długość granic powiatu wynosi około 168 km. Długość granicy z powiatem grójeckim obliczono na 68 km, z powiatem kozienickim 34 km, z radomskim 48, a z przysuskim tylko 18 km.

Opisując położenie geograficzne powiatu białobrzeskiego należy określić jego skrajne punkty. Najdalej na północ wysunięty punkt powiatu znajduje się w gminie Promna – jego współrzędne geograficzne to 51°45' szerokości geograficznej północnej. Na wschodzie punkt taki znajduje się w gminie Stromiec nieopodal wsi Lipskie Budy 21°39' długości geograficznej wschodniej. Na południu najdalej wysunięty skrawek powiatu określają współrzędne 51°20' szerokości geograficznej północnej, zaś na zachodzie w gminie Wysmierzyce - punkt ten znajduje się na 20°39' długości geograficznej wschodniej. Rozciągłość równoleżnikowa powiatu wynosi zaledwie 1°, zaś rozciągłość południkowa to 25'.

2.2.1 UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE I ŚRODOWISKO

NATURALNE

KLIMAT

Klimat opisywanego terenu jest typowy dla obszaru środkowej Polski. Obszar powiatu leży w klimacie umiarkowanym przejściowym, gdzie zaznaczają się wpływy mas powietrza morskiego i kontynentalnego. Charakteryzuje się średnią roczną temperaturą 8,3°C, suma opadów zaś wynosi 537,7 mm rocznie.

Maksymalne temperatury powietrza przypadają w miesiącach letnich: lipiec 18,4°C, sierpień 18,1°C. Minimalna temperatura występuje w grudniu -1,2°C i styczniu -0,4°C. Opady atmosferyczne w powiecie białobrzeskim pochodzą głównie z atlantyckich, wilgotnych mas powietrza (opady frontalne).

Na opisywanym obszarze dominują wiatry z sektora zachodniego. Kierunek zachodni występuje w 10,7% przypadków w roku, północno-zachodni 10,3%, a południowo-zachodni 14,5%. Pozostałe kierunki wiatrów występują rzadziej. Bardzo charakterystyczny jest fakt, że największe prędkości wiatrów występują przy wiatrach z kierunków południowy-zachód, zachód i północny-zachód. Wiatry o prędkościach 10 m/s i większych pojawiają się głównie w miesiącach zimowych, zaś latem wiatry o takiej sile towarzyszą zazwyczaj burzom. Cisze stanowią bardzo duży odsetek, bo około 28,3% przypadków.

Wszystkie elementy klimatu mieszczą się w średnich wartościach dla obszaru środkowej Polski. Powiat białobrzeski nie stanowi więc wyjątku, jeśli chodzi o wskaźniki klimatyczne, nie ma na tym obszarze wartości i zjawisk wyróżnionych tylko dla tego obszaru, choć niektóre z nich występują tutaj z inną intensywnością niż gdzie indziej.

GLEBY

Teren powiatu białobrzeskiego można podzielić na trzy obszary charakteryzujące się specyficznymi rodzajami genetycznych typów gleb. Pierwszy to obszar na północ od doliny Pilicy, gdzie dominują gleby wytworzone z glin zwałowych oraz z piasków naglinowych

i nąłowych, a także gleby bielcowe gliniaste. Zdecydowanie przeważają tutaj gleby bielcowe wytworzone z piasków gliniastych. W widłach Borówki i Dylówki (okolice Lisowa) występuje niewielki płat bardzo żyznych czarnych ziem, wytworzonych tutaj z glin i ilów. Generalnie teren ten pod względem typów gleb jest korzystny dla rolnictwa.

Drugi obszar to teren na południe od doliny Pilicy. Występuje na nim większa mozaika gleb niż na północy. Dominują tutaj gleby bielcowe wytworzone z piasków słabo gliniastych i luźnych, które w wielu miejscach są zwydmione.

Trzeci obszar to dolina Pilicy, gdzie występują gleby aluwialne, przede wszystkim mady lekkie, średnie i ciężkie (od Grzmiącej do Białobrzegów). Dno doliny to także miejscami gleby bagienne – mułowo bagienne (na północny-wschód od Białobrzegów, Olszynka, na zachód od Grzmiącej) i gleby torfowe wytworzone z torfów torfowisk niskich - dolinnych.

SUROWCE NATURALNE

W dziedzinie surowców mineralnych powiat należy do ubogo wyposażonych przez naturę. Występują tutaj niemal wyłącznie utwory czwartorzędowe w postaci glin piaszczystych, piasków i żwirów, głązów i torfów.

Gliny nadające się do celów ceramicznych występują w postaci płatów na obszarze całego powiatu, głównie jednak w jego części południowej i północnej. Jakość glin nie jest wysoka – są to chude gliny piaszczyste o dużej zawartości żwirów oraz szkodliwych związków (B. Winiarski 1965).

ZASOBY LEŚNE I ZWIERZĘTA

Według geobotanicznego podziału Polski obszar powiatu białobrzieskiego leży w granicach dwóch poddziałów: Pasa Wielkich Dolin i Pasa Wyżyn Środkowych należących do działu bałtyckiego. Dział ten pozostaje pod wyraźnym wpływem klimatu oceanicznego i zawiera znaczną ilość gatunków roślin występujących na zachodzie Europy. Opisywany teren pod względem florystycznym leży w Krainie Mazowieckiej.

Przez obszar powiatu przebiega granica między dwoma dużymi kompleksami leśnymi: Puszcą Stromiecką na wschodzie i Puszcą Pilicką na zachodzie.

Puszcza Stromiecka leży na wododziale Pilicy i Radomki. Granicą wschodnią jest Wisła, południową stanowi rzeka Radomka, północną - rzeka Pilica. Za granicę Puszczy na zachodzie uznaje się drogę krajową S7, choć wskazuje się także granicę naturalną, którą jest rzeka Pierzchnia. Puszcza Stromiecka swym zasięgiem obejmowała w przeszłości również Puszcę Kozienicką. Nazwa puszczy pochodzi od starej puszczańskiej miejscowości Stromiec. Na terenie puszczy w granicach powiatu możemy wyróżnić trzy duże kompleksy leśne. Uroczysko „Stachów”, które tworzą dość stare drzewostany sosnowe i sosnowo-dębowe. Uroczysko „Ksawerów” położone jest na suchych często wydmych siedliskach. Porastają je głównie bory i lasy mieszane. Trzeci obszar to uroczysko „Majdan” usytuowane w pobliżu doliny Pilicy. Tworzą je podbagnione bory sosnowe, lasy łęgowe oraz olchowe. Roślinność tego terenu jest bardzo bogata pod względem udziału lasów ochronnych oraz budujących je zespołów roślinnych. Na obszarze uroczyska istnieje rezerwat „Majdan”.

Puszcza Pilicka, zwana także Lasami Spalskimi, obejmuje zachodnie ziemie powiatu białobrzieskiego. Ciągnie się ona na południe od rzeki Pilicy. W granicach powiatu duże kompleksy leśne Puszczy istnieją w gminie Wyśmierzyce i północnej części gminy Radzanów. W dolinie Pilicy, w granicach lasu utworzono rezerwat leśny „Sokół”.

Wśród obszarów objętych zasięgiem obu puszczy możemy wyróżnić ciekawe zbiorowiska roślinne determinowane lokalnymi warunkami środowiska.

Świat zwierząt powiatu białobrzieskiego, bardzo zubożony, zachował jednak wiele cech niezmiennych dzięki stosunkowo niewielkim zmianom środowiska przyrodniczego, przede wszystkim lasów i podmokłych terenów doliny Pilicy i Pierzchni. Zaznaczyć należy także, iż

na południe od Pilicy jest on bardziej zróżnicowany i bogatszy niż na północ ze względu na bogatszą awifaunę terenów leśno-łąkowych tu występujących.

Wody Pilicy, choć zanieczyszczone, są siedliskiem licznych gatunków ryb: szczupaków, leszczy, sandaczy, płoci, a nawet sumów. Spotykamy także karasie, świnki czy cierniki. Bogactwo ryb sprawia, że Pilica to prawdziwy raj dla wędkarzy.

ZASOBY WODNE

Wody powierzchniowe występują przede wszystkim w postaci cieków, do których zaliczamy różnego rodzaju strugi, strumyki i rzeki. Wodami powierzchniowymi są także obszarowe obiekty hydrograficzne, czyli tzw. wody stojące, które zajmują zagłębienia terenu. Należą do nich jeziora naturalne, sztuczne, stawy, sadzawki, a także obszary bagienne. Na terenie powiatu białobrzeskiego wody powierzchniowe reprezentowane są przez rzeki, jeziora i bagna. Obszar powiatu leży w dorzeczu rzeki Pilicy i rzeki Radomki.

WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Główną rzeką powiatu jest Pilica - rzeka II rzędu, najdłuższy lewy dopływ Wisły, o długości 319 km (na terenie powiatu białobrzeskiego znajduje się odcinek o długości około 20 km) i łącznej powierzchni dorzecza 9273 km². Na terenie powiatu – poza Pilicą największe znaczenie mają Dolewka, Borówka, Pierchnianka, Tymianku i Dyga.

W powiecie białobrzeskim dodatkowe zagrożenie stanowią powodzie, które niszczą uprawy, przeprawy mostowe, drogi, przepusty. Mniejsze podtopienia obejmują swoim zasięgiem miasto i gminę Białobrzegi, Stromiec, Starą Błotnicę, Wyśmierzyce.

Wody podziemne są źródłem wody pitnej i dla celów gospodarczych. Wody podziemne w powiecie białobrzeskim objęto monitoringiem w dwu studniach głębinowych w miejscowości Promna i Stromiec.

2.2.2 UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE

Ziemie znajdujące się między rzekami: Pilicą, Radomką i Wisłą zwana jest Zapiliczem. Nazwa taka występuje już w dokumentach średniowiecznych. Oznacza tereny leżące na południe od dolnej Pilicy, będące obszarem pogranicznym między Małopolską i Mazowszem. Przynależność terytorialna do poszczególnych księstw była też różna – Zapilicze należało do Ziemi Czerskiej (Mazowsze), a potem do Ziemi Radomskiej wchodzącej w skład Ziemi Sandomierskiej, będącej częścią Małopolski. Odrębność tych ziem utrwalała również podległość kościelna, gdyż należały one w większości do archidiecezji gnieźnieńskiej. Pograniczność Zapilicza wymuszała w czasach kształtowania się państwowości konieczność umieszczenia na tym terenie systemu grodów obronnych będących zabezpieczeniem przed najazdami i napadami przez plemiona sąsiednie, tak słowiańskie (Mazowszanie), jak i bałtyckich – Jadzwingowie czy Prusowie.

Grody tworzyły one na obszarze dzisiejszego powiatu białobrzeskiego pas na całym południowym brzegu Pilicy. Od skraju puszczy nadpilickiej grody te to Szczyty, Grodzisko, Gózd, Siekluki, Kielbów, Błotnica i Radzanów, na północnym brzegu Pilicy istniały grody w Lekarcicach, Promnie,

Dzieje Zapilicza w początkach państwa polskiego są przyczynkiem do dziejów Polski Piastów. Grody obronne istniejące wzdłuż południowego brzegu Pilicy świadczą o ważności naszego regionu dla zabezpieczenia granic Małopolski przed najazdami z północy plemion bałtyckich oraz słowiańskich sąsiadów. Zanik tej linii obronnej w momencie zjednoczenia kraju w XIV wieku, świadczy o tym, iż zanikają dotychczasowe odrębności ziem polskich, a ponadto wraz z umacnianiem się władzy królewskiej nie występuje już zjawisko walk wewnętrznych między poszczególnymi książętami dzielnicowymi. Dotychczasowe grody stają się dworami szlacheckimi, które wykorzystują pogrodowe założenia obronne, ale są przede wszystkim miejsce zamieszkiwania szlachcica, a nie fortyfikacją. Śladami dawnej funkcji są pozostałości fos, resztki wałów i umocnień, odkrywane przez archeologów ślady pozostawione przez dawnych mieszkańców oraz informacje w starych kronikach i pamięć

potomnych. Ważne jest, aby zachować jak najdłużej te ślady dawnej świetności naszego regionu, gdyż może to być przedmiotem dumy z dorobku kulturowego naszego regionu, co w unifikującej się Europie jest ważne dla zachowania tożsamości przez nas wszystkich, mieszkających na Zapilczu.

W czasach nowożytnych Ziemia Białobrzaska przeżywa szybki rozwój gospodarczy, zakładane są nowe wsie, a Białobrzegi na mocy przywileju wydanego 2 września 1540 roku przez króla Zygmunta Starego stało się miastem i dołączyło do mających ten status od roku 1396 Przybyszewa i Wyśmierzyc. Miasto, będące prywatną własnością Anny Fałęckiej, wdowy po Janie z Biejkowa herbu Jastrzębiec, otrzymało prawa magdeburskie i szereg przywilejów oraz ulg. Miasto zostało podporządkowane zostało administracyjnie do powiatu wareckiego Ziemi Czerskiej województwa mazowieckiego. W tym stuleciu powstała też parafia białobrzaska, na części terytorium parafii Jasionna.

Rozwój ekonomiczny spowodowany jest też z eksploatacją Puszczy Stromieckiej, wspieraną przez przywileje królów m. in. Zygmunta III Wazy, który zezwala proboszczom stromieckim pozyskiwać drewno w całej Puszczy, co skutkuje powstaniem miejscowości, których mieszkańcy wytwarzali smołę, węgiel drzewny itp.–Bud Biejkowski, Bud Brankowskich czy Lipskich Bud. W tym okresie rozwija się bartnictwo (Sucha Szlachecka–1554 r.), pozyskuje się również drewno (głównie sosny masztowe) spławiane Pilicą i Wisłą do Gdańska.

Okres wojen szwedzkich to czas zniszczeń i regresu w rozwoju Zapilcza. Wojska Karola Gustawa kilkakrotnie przechodziły przez Ziemię Białobrzaską. Nie tylko wojny, ale też klęski żywiołowe np. pożary wielokrotnie hamowały rozwój miast regionu.

Na zahamowanie rozwoju Zapilcza w ostatnim stuleciu istnienia Rzeczypospolitej Obojga Narodów wpłynęły też wojny domowe czasów saskich, wojna północna oraz utrata po I rozbiórce związków ekonomicznych z Pomorzem (wywóz produktów z Puszczy Stromieckiej).

Wielka Historia wkroczyła na obszar Zapilcza ponownie wraz powstaniem kościuszkowskim. Tu po bitwie pod Szczekocinami, przebywał Tadeusz Kościuszko, który po poddaniu się Krakowa Austriakom wydał odezwę w Przybyszewie. Z tym miastem związał się też uczestnik Insurekcji, generał Antoni Madaliński, który zamieszkał w sąsiednim majątku Borowe, co dokumentuje pomnik wzniesiony w 1997 roku poświęcony przez Prymasa Polski J. Em. Ks. Kard. Józefa Glempa.

Trzeci rozbiór Polski podzielił Ziemię Białobrzaską wzdłuż Pilicy, która staje się rzeką graniczną między Prusami i Austrią. Sytuacja zmienia się dopiero po utworzenie na mocy traktatu w Tylży Księstwa Warszawskiego, w skład którego weszły tereny gminy Promna, będące wcześniej pod panowaniem pruskim.

W roku 1809 przez tereny Zapilcza przechodzą wojska austriackie idące na Warszawę dowodzone przez gen. Mondeta. Po Kongresie Wiedeńskim Ziemia Białobrzaska trafia po zabór rosyjski – obszary na południe od Pilicy zostają administracyjnie związane z gubernią radomską Królestwa Polskiego.

Tuż przed wybuchem powstania listopadowym władze Królestwa podejmują decyzję o budowie traktu krakowskiego. Trakt krakowski, przebudowywany jeszcze dwukrotnie – w latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku i na początku obecnego stulecia, kiedy stał się drogą szybkiego ruchu (S 7) – stał się katalizatorem rozwoju Ziemi Białobrzaskiej.

Powstanie styczniowe to przykład patriotyzmu mieszkańców Zapilcza. Działają tu oddziały powstańcze. Największy z nich dowodzony przez pochodzącego z podstromieckiego Niedabyła płk. Dionizego Feliksa Czachowskiego, który stoczył największą na Zapilczu bitwę – pod Radzanowem. Podczas powstania zniszczony został też most na Pilicy.

Represje popowstaniowe dotknęły zarówno mieszkańców Ziemi Białobrzesckiej, jak i miasta – Białobrzegi, Przybyszew i Wyśmierzyce, które z dniem 1 stycznia 1870 roku utraciły prawa miejskie i stały się osadami.

Podczas Wielkiej Wojny nasz region je staje areną działań wojennych. W początkach wojny – październiku 1914 roku operuje tu 4 batalion I pułku Legionów Polskich dowodzony przez Tadeusza Wyrwę – Furgalskiego, który w Budach Michałowskich uniemożliwił Rosjanom przeprawę przez Pilicę. W Białobrzegach powstaje punkt werbunkowy Legionów.

Czasy międzywojenne to udział mieszkańców w wojnie polsko – sowieckiej, w której wzięli udział ochotnicy z Zapilicza, a także odbudowa po zniszczeniach wojennych. Powstają w Białobrzegach nowe instytucje, organizacje oraz obiekty użyteczności publicznej – Stowarzyszenie Masarzy Chrześcijan i Cech Zbiorowy Rzemiosła, istnieją również w mieście podobne organizacje żydowskie.

Druga wojna światowa zaczyna się bombardowaniem mostu na Pilicy i stacji kolejowej w Dobieszynie. Sam most zostaje uszkodzony (wysadzenie jednego przęsła) przez żołnierzy z Centrum Wyszkozenia Saperów, aby opóźnić marsz Wehrmachtu na Warszawę. W Kamieniu na terenach majątku Sucha powstaje zapasowe lotnisko polowe wykorzystywane przez lotników z 22 eskadry II dywizjonu liniowego brygady bombowej i 63 Eskadry Obserwacyjnej. Także wokół Białobrzegów toczą się walki 13 i 19 Dywizji Piechoty z armii „Prusy”, których polegli spoczywają na białobrzesckim cmentarzu parafialnym.

Okres okupacji hitlerowskiej dotyczą ludność Zapilicza represje – aresztowania, wywózki do obozów zagłady, egzekucje, kontrybucje czy wysiedlenia, jak to miało miejsce w Błotnicy, gdzie miał powstać poligon artyleryjski a sanktuarium zniszczone. W Białobrzegach utworzono getto dla ludności żydowskiej z okolicznych miejscowości, ponad 4 tysiące jego mieszkańców poprzez stację kolejową w Dobieszynie wywieziono do obozu koncentracyjnego w Treblince w czerwcu 1942 roku. Okupant starał się zatrzeć śladu po żydowskich mieszkańcach burząc dom modlitwy, zaś macewy z kirkutu wykorzystując jako materiał budowlany.

Ziemia Białobrzaska, ze względu na dużą lesistość, była ważnym obszarem walki partyzanckiej i działalności konspiracyjnej. Szkolono żołnierzy podziemia, zdobywano broń, przeprowadzano rozpoznawanie wywiadowcze, organizowano akcje sabotażowe, niszczone dokumenty utrudniając kontrybucje, dokonywano zamachy na szczególnie okrutnych Niemców i kolaborantów. Znajdowały się też tu lądowiska i miejsca zrzutów np. „Latarnia 421” koło Piekart. Na naszym terenie działały głównie oddziały Armii Krajowej okręgu radomsko – kieleckiego ps. „Jodła” oraz oddziały Batalionów Chłopskich.

Styczeń 1945 roku kończy się okupacja hitlerowska. W Polsce Ludowej początkowo zachowano przedwojenny podział terytorialny, a dopiero 1 stycznia 1956 roku powstał powiat białobrzescki składający się z miasta Wyśmierzyce, osady Białobrzegi, będących stolicą powiatu (prawa miejskie odzyskały dwa lata później), oraz 15 gromad. Powiat miał powierzchnię 673 km² i 38 tysięcy mieszkańców. Ludność miejska to 2.780 Białobrzeżan i 900 Wyśmierzyczan. Odnawiają się dawne powiązania społeczno – ekonomiczne i kształtuje się poczucie wspólnoty, które zaowocuje w 1999 roku reaktywacją powiatu podczas ostatniej reformy administracyjnej. Powstają nowe instytucje obejmujące swą działalnością teren powiatu, rozwija się szkolnictwo, kultura. W roku 1972 w miejsce gromad powstaje sześć gmin – Białobrzegi, Promna, Radzanów, Stara Błotnica, Stromiec i Wyśmierzyce, które funkcjonują do dziś.

Reforma administracyjna z 1975 roku zniósła powiaty i gminy powiatu białobrzesckiego znalazły się do końca 1998 roku w województwie radomskim. Od 1 stycznia 1999 roku powiat białobrzescki jest jednym z 38 powiatów ziemskich województwa mazowieckiego, w którym żyje ponad 35 tysięcy mieszkańców zamieszkujących 639 km².

2.2.3 UWARUNKOWANIA KULTUROWE REGIONU

Ślady początków kultury materialnej na Ziemi Białobrzesckiej sięgają II wieku, kiedy te tereny zaczynają napływać osadnicy, ślady osadnictwa przedślowiańskiego utrzymują się do V wieku. Wykopaliska archeologiczne identyfikują artefakty jako pozostałości przede wszystkim kultury przeworskiej. Pozostałości tej i innych kultur przedśredniowiecznych odnaleziono m.in. w Brankowie, Budach Brankowskich, Biejkowie, Brzeźcach, Szczytach, Borkach (ob. dzielnica Białobrzegów), Klamach, Korzeniu, Redlinie, Zacharzewie, a także na pograniczu naszego regionu – w Brzezkach, gdzie odkryto najdalej położony na południu Polski krąg kamienny. Z pozostałych stanowisk archeologicznych najbardziej intrygujące są – Brzeźce, gdzie istnieje najbogatsze stanowisko kultury przeworskiej i Zacharzów – tam odkryto rzadkie na ziemiach polskich założenie przypominające świątynię kultu wód – półkole wyłożone kamieniami otoczone kilkoma parabolicznymi wałami, całość skierowana ku rzece Lepiance.

W średniowieczu Zapilicze przeżywa początki osadnictwa. Nad dolną Pilicą i jej dopływami osiedlają się Łędzianie z Małopolski, Mazowszanie, a także Sieradzianie i Łęczycanie. Powstają grody obronne wyrosłe z celtyckiego oppidum, wokół których tworzą się ośrodki cywilizacyjne – miasta i wsie. Tworzy się sieć parafii, które stają się centrami kulturowymi, gdzie powstają kroniki i zapiski dokumentujące dzieje regionu. Tam też powstają najważniejsze budowle lokalnej architektury – kościoły, kaplice itp.

Niestety Zapilicze wielokrotnie było areną wojen, powstań i innych zdarzeń, które powodowały zniszczenia dorobku kulturowego, zwłaszcza kultury materialnej. Szczególnie negatywne skutki miały: „potop szwedzki” i dwie wojny światowe, w wyniku których nasz region stracił wiele zabytków pisanych, dzieł sztuki i architektury.

Świadectwa przeszłości, jakie przetrwały do naszych czasów to zabytki sakralne – kościoły – barokowy z pięknymi polichromiami w Błotnicy, drewniany w Bukównie z XVII wieku, drewniany z XVII wieku w Jasionnej posiadający wyposażenie z XVII i XVIII wieku, drewniany z 1650 roku w Waliskach, drewniany w Kaszowie z XVIII wieku, świątynie z XIX i początku XX wieku – w Radzanowie, Promnie, Przybyszewie, Wyśmierzycach i wiele XIX i XX wiecznych kapliczek, pałace i dwory szlacheckie wraz z otaczającymi je parkami w Suchej Szlacheckiej, Chruściechowie, Promnej, Błotnicy, Rykałach, a także inne obiekty np. most żelbetonowy w Białobrzegach – najdłuższy (250 m) zbudowany w II Rzeczypospolitej (1936 r.), który znalazł się w utworach Jarosława Iwaszkiewicza, Agnieszki Osieckiej, Stanisława Dyganta i innych, którzy dostrzegali w nim piękno konstrukcji wtopionej w nadpilicki krajobraz, czy budynek gorzelni w Chruściechowie. Interesująca jest też zabudowa Wyśmierzyc, najmniejszego polskiego miasta, gdzie jest ponad 130 zabytkowych, ponad stuletnich domów tworzących założenie architektoniczne charakterystyczne dla końca XIX wieku.

Jest też Zapilicze ważnym ośrodkiem religijnym, w kilku kościołach znajdują się otoczone szczególną czcią obrazy. Spośród nich największym kultem otoczony jest XVII wieczny obraz Matki Boskiej Pocieszenia – Madonny Błotnickiej – Królowej Ziemi Radomskiej. Słynący łaskami, cel pielgrzymek i źródło łask wiernych przez kilka ostatnich stuleci. Koronowany w dniu 21 sierpnia 1977 roku przez J. Em. Ks. Kardynała Metropolitę Karola Wojtyłę przy udziale ks. Arcybiskupa Henryka Gulbinowicza oraz w licznej asyście księży biskupów, kapłanów, sióstr zakonnych i licznych rzesz wiernych.

Region nasz ma również swój epizod reformacyjny w XVI wieku kiedy Seweryn Kurdwanowski, właściciel Radzanowa, Rogolina, Bukówna, Grzmiącej, został arianinem a swój dwór uczynił zbojem, do którego w 1602 roku zjechali synod Bracia Polscy z całej prawie Polski. Jednak na łożu śmierci nawrócił się i w 1645 roku wdowa po nim ufundowała w parafialnym kościele ołtarz, jako wotum za apostazję.

Zapilicze było zamieszkiwane nie tylko przez Polaków, żyły tu także mniejszości narodowe. Najliczniejszą z nich stanowili Żydzi, którzy, szczególnie w miastach, ale też często na wsi np. w Kadłubku, stanowili znaczący odsetek ludności. Posiadali oni w Białobrzegach gminę mającą dom modlitwy (bożnicę), kirkut oraz własne organizacje i szkoły. Ich obecność z życia Zapilicza wykreślili niemieccy okupanci wywożąc w czerwcu 1942 roku Żydów z Białobrzegów i okolicy do obozu koncentracyjnego w Treblince.

Odnajdujemy też w dziejach Zapilicza i inne nacje – Niemców – średniowiecznych osadników (być może jeńców) w Lekarciach i Piekartach, Rosjan w okresie zaborów i II Rzeczypospolitej, Romów przemierzających taborami drogi oraz leśne dukty Puszczy Stromieckiej, Włochów – królową Bonę, która, według tradycji, upowszechniła wśród mieszkańców Przybyszewa warzywa, czy Dal Trozzo – założyciela Daltrozowa.

Tak więc, uwarunkowania kulturowe regionu pozostają pod znakiem różnych kultur i wyznań mieszkańców rozwijanej pod silnym wpływem traktów i szlaków handlowych. Różnorodność ta wpłynęła silnie na tutejszą kuchnię regionalną, która jest jednym z istotniejszych atutów Zapilicza. To właśnie tutaj można spróbować najlepszych pyz, potraw myśliwskich, rybnych czy wspaniałych „swojskich” wędlin.

Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego naszego regionu jest odrębność w sferze językowej – ukształtował się tu odrębny dialekt. Tereny należące do archidiaconatu kurzelowskiego Archidiecezji Gnieźnieńskiej (do 1808 r.), zaś dziś tworzące Ziemię Białobrzeską, znajdowały się później w granicach Małopolski, tak administracyjnych jak i kościelnych, ale wpływ kilkusetletniego oddzielenia, i od tej dzielnicy i od Mazowsza oraz kontakty z Wielkopolską spowodowały, iż dialekt tego regionu jest specyficzny.

K. Nitsch w pracy „Wybór polskich tekstów gwarowych” wyróżnia go jako dialekt „Pogranicza Mazowsza” znajdujący się w obrębie dialektów małopolskich. Występuje on na północ od dialektu bez nosówek (Sandomierskie, Kieleckie), ale nie ma on jeszcze mazowieckich $\text{ą ąN} < \text{ęN ę}$ ani $\text{śf-} < \text{śf}$. Występuje tu też u (uN, u) : wusy, p’uty, czego nie ma w Małopolsce i o (oN, o) : wosy, p’oty nie istniejące w dialekcie mazowieckim. (Mapa nr 1)

Można więc przyjąć za słuszne twierdzenie, że kilkusetletni związek tych ziem z archidiecezją gnieźnieńską spowodował wyróżnienie się tego terenu z dwóch sąsiednich dzielnic – Małopolski i Mazowsza, a najwyraźniejszym tego dowodem są pozostałości w języku lokalnym, który najdłużej przechowuje wszelkie ślady kontaktów ludności miejscowej z mieszkańcami innych terenów.

Pozostałości w dziedzinie kultury materialnej nie są już tak widoczne, ale mając na uwadze to, iż w tym czasie zmieniło się tak wiele, zarówno w sztuce sakralnej, przynależności kościelnej i administracyjno – politycznej tych ziem i że przetoczyło się wiele wojen, to nie możemy oczekiwać wielu śladów materialnych.

Ludność Zapilicza, już od pierwszych form osadnictwa, musiała być samoorganizującą się społecznością, co było wynikiem życia na pograniczu dzielnic piastowskich, bezkresu Puszczy Stromieckiej i narażeniu na różne najazdy – Tatarów, Szwedów czy armii zaborczych. W takich warunkach, gdzie mieszkańcy wioski musieli radzić sobie także z klęskami żywiołowymi – tak na przełomie XIX i XX wieku powstają w miastach i na wielu wsiach zapiliczańskich Ochotnicze Straże Pożarne, które poza działalnością ochronną, stanowiły centrum kształcenia obywatelskiego. Aktywność mieszkańców realizowana jest także w mających podobną do OSP formę zaangażowania w sprawy lokalne – Kołach Gospodyń Wiejskich, których członkinie kultywują dawne zwyczaje, obyczaje i tradycje regionalne, będąc skarbnicą dla kolejnych pokoleń. Dziś w wielu miejscowościach działają stowarzyszenia i organizacje, poprzez które mieszkańcy mogą realizować ważne dla społeczności cele.

2.3 OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU LGD

2.3.1 POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

LICZBA ORAZ STRUKTURA LUDNOŚCI

Obszar powiatu białobrzeskiego, którego powierzchnia wynosi 639 km², zamieszkują 34 233 osoby. Przeciętna gęstość zaludnienia ogółem wynosi 53 osoby/km² (średnia dla województwa mazowieckiego to 142 osoby/km²). Dla obszarów wiejskich wskaźnik ten jest jeszcze niższy i wynosi tylko 42 osoby/km².

Tabela 7. Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia według gmin powiatu białobrzeskiego

Gminy	Ludność		Powierzchnia w km ²		Gęstość zaludnienia osoby/km ²	
	Ogółem	Miejska	Ogółem	Miejska	Ogółem	Wieś
Białobrzegi	10 329	7 317	78	8	131	39
Promna	5 660	-	120	-	49	49
Radzanów	3 941	-	83	-	47	47
Stara Błotnica	5 259	-	96	-	55	55
Stromiec	5 657	-	156	-	38	38
Wyśmierzyce	2 883	871	106	17	28	24
Powiat	33 729	8 188	639	25	53	42

Źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w woj. mazowieckim w 2001 r. USW 2006.

ROZWÓJ DEMOGRAFICZNY

Powiat białobrzeski należy do obszarów, w których w okresie okupacji nie było masowych przesiedleń ludności, wskutek czego nie doszło tu do tak daleko idących zmian ludnościowych, jak miało to miejsce w innych regionach Polski. Niemniej jednak zmiany ludnościowe, jakie zaszły w powiecie w okresie 1939-46 są wyraźne i dość znaczne. Akcja eksterminacyjna prowadzona przez hitlerowców w stosunku do ludności żydowskiej spowodowała jej prawie całkowite wyniszczenie. Ludność ta zamieszkiwała w okresie przedwojennym przede wszystkim w Białobrzegach i Wyśmierzycach, gdzie stanowiła poważny, często przeważający, składnik, trudniąc się głównie handlem i rzemiosłem. Jak wynika z danych spisu powszechnego ludności z 1921 roku, na 2419 osób zamieszkujących w Białobrzegach, 1001 osób (41,4%) było wyznania rzymskokatolickiego, a 1418 (58,6%) wyznania mojżeszowego. Białobrzegi międzywojenne były typowym miasteczkiem polsko-żydowskim (S. Leksińska 1999). W 1942 roku ludność żydowska zamieszkująca getto w Białobrzegach (2865 osób) zostaje deportowana do obozu masowej zagłady w Treblince. W świetle spisu z 1 października 1943 r., liczba ludności w Białobrzegach wynosi 2093 osoby. W kilka miesięcy po zakończeniu działań wojennych gmina Białobrzegi była zamieszkała przez ok. 7800 osób (S. Piątkowski 1999), a w samym mieście mieszkało 2250 osób.

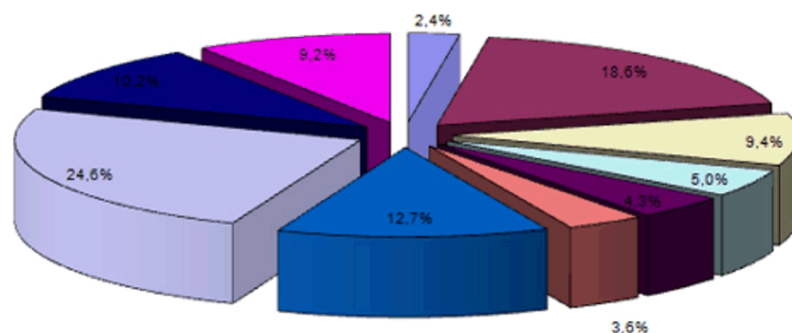
Po II wojnie światowej Białobrzegi stały się miastem powiatowym w roku 1956. Po tym roku powiat białobrzeski istniał w nieco innym kształcie niż obecnie i składał się z 12 gromad. Po roku 1972 gromady zostały zamienione na gminy i wtedy, podobnie jak dzisiaj w skład powiatu wchodziło sześć gmin (Białobrzegi, Promna, Radzanów, Stara Błotnica, Stromiec, Wyśmierzyce). Powierzchnia powiatu wynosiła wówczas 673 km². Powiat obejmował więc swoim zasięgiem obszar o 34 km² większy niż obecnie.

Na zmiany liczby ludności powiatu białobrzeskiego w jego powojennej historii miały wpływ następujące czynniki:

1. zmiany przyrostu naturalnego
2. zmiana granic administracyjnych powiatu w roku 1972
3. straty spowodowane II wojną światową
4. echa powojennych wyżów i niżów demograficznych
5. migracje

STRUKTURA ZATRUDNIENIA

W 1950 r. w rolnictwie pracowało 32 431 osób, co stanowi 88,8% ludności. Poza rolnictwem znajdowało pracę 4 077 osób (11,2%). Postępująca industrializacja prowadziła systematycznie do wzrostu zatrudnienia w zawodach pozarolniczych. Na terenie powiatu powstały zakłady zatrudniające coraz większą liczbę osób: Fabryka Zabawek, Rozlewnia Wód Gazowanych, POM i inne, co doprowadziło w roku 1970 do tego, że w rolnictwie pracowało 24 418 osób (65,7% ludności), a poza rolnictwem 10 872 (30,8%). Kryzys

rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	przetwórstwo przemysłowe
budownictwo	handel i naprawy
transport, gospodarka magazynowa i łączność	obsługa nieruchomości i firm
administracja publiczna	edukacja
ochrona zdrowia i opieka społeczna	Pozostałe

gospodarczy końca lat 80. i początek przemian ustrojowych lat 90. przyniosą ponowny wzrost zatrudnienia w rolnictwie.

Wykres 1. Struktura zawodowa mieszkańców powiatu.

Źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2001 r. USW 2002

W 2000 r. w powiecie 82,6% ludności trudni się rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem, zaś 17,4% to ludność pozarolnicza. Wśród tej ludności 77% pracuje w przemyśle, a 23% w usługach. Obecnie (2001 r.) w powiecie białobrzeskim pracujących w rolnictwie, poza gospodarstwami indywidualnymi, są 2682 osoby w tym 1251 (46,7%) mężczyzn i 1431 (53,3%) kobiet. W rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie pracują 64 osoby, w przetwórstwie przemysłowym 499, budownictwie 250, handlu i naprawach 135, w transporcie, gospodarce magazynowej i łączności 117, obsłudze nieruchomości i firm 97, administracji publicznej 341, edukacji 659, ochronie zdrowia i opiece społecznej 274 osoby.

Tabela 8. Struktura zatrudnienia w poszczególnych działach gospodarki. Stan na 31.12.2007r

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	transport, gospodarka magazynowa i łączność	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości i firm
Powiat białobrzeski	2806	694	322	1022	85	158	61	161
Gminy miejsko-	1447	311	140	605	49	69	41	89

wiejskie: Białobrzegi w tym miasto	1228	232	104	553	44	64	37	83
Wyśmierzyce w tym miasto	168 72	24 10	27 7	69 32	5 4	10 2	3 2	10 6
Gminy wiejskie: Promna	361	58	47	127	16	31	7	25
Radzanów	183	30	44	60	3	11	3	8
Stara Błotnica	256	88	25	80	10	16	2	9
Stromiec .	391	183	39	81	2	21	5	20

Źródło: GUS, 31.12.2007 www.stat.gov.pl

Na terenie objętym projektem zdecydowanie najwięcej podmiotów działało w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”, co ma związek z występowaniem obszarów sadowniczych oraz „Handel i naprawy” i następnie w przemyśle i budownictwie. Najmniej podmiotów zajmowało się pośrednictwem finansowym oraz obsługą turystyki (hotele i restauracje).

Na terenie LGD „Zapilicze” nie występują podmioty gospodarcze zatrudniające ponad 250 osób, w związku z czym wszystkie istniejące podmioty należą do sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

POZIOM BEZROBOCIA

Tablica 9. Bezrobotni zarejestrowani i stopa bezrobocia w 2007 r.

WYSZCZEGÓLNI ENIE	Bezrobotni zarejestrowani							Stopa bezrobocia zarejestrowane o w %
	ogółem	zamieszkali na wsi	dotychczas niepracujący	z liczby ogółem		zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	posiadający prawo do zasiłku	
				w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	razem			
Powiat Białobrzegi	1975	1356	620	106	29	166	215	14,3

Źródło: GUS, 31.12.2007r., www.stat.gov.pl

Jak podają dane GUS –u w odniesieniu do marca 2006 roku bezrobocie spadło we wszystkich powiatach województwa mazowieckiego. Wprawdzie 56,6% bezrobotnych (157 362 osoby bezrobotne) zamieszkuje w miastach, to poważnym problemem jest bezrobocie na obszarach wiejskich. Bezrobotni zamieszkali na wsi przeważali w 29 powiatach, a w 12 powiatach stanowili ponad 70% ogółu bezrobotnych. W dalszym ciągu w powiatowych urzędach pracy licznie są rejestrowani bezrobotni z niskim poziomem wykształcenia i kwalifikacji zawodowych. Im dalej od aglomeracji warszawskiej, tym większe trudności tych osób ze znalezieniem pracy.

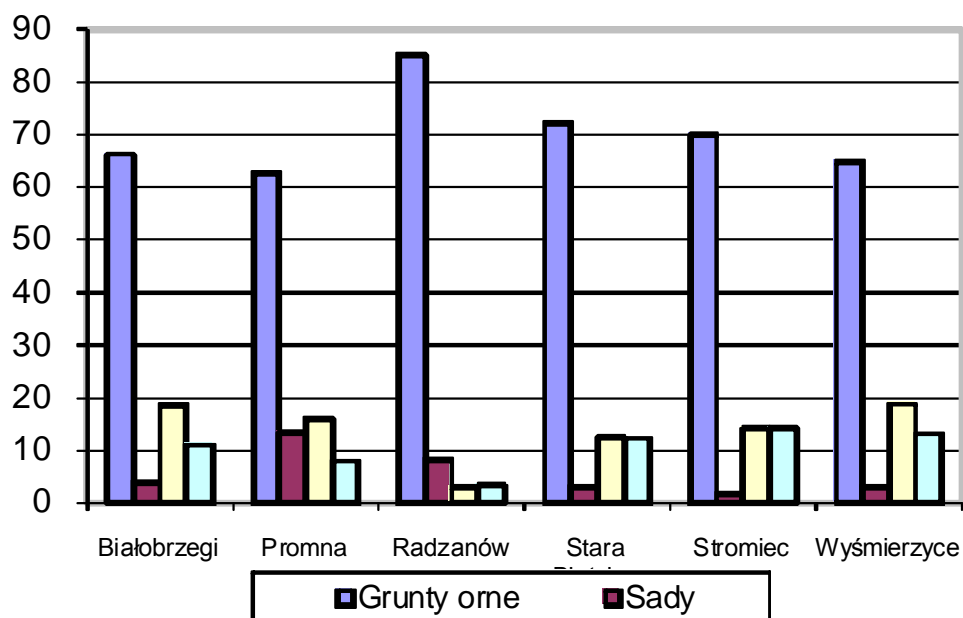
2.3.2 POTENCJAŁ GOSPODARCZY ROLNICTWO, OGRODNICTWO

Powiat białobrzegi jest obszarem o charakterze rolniczym. Warunki przyrodnicze występujące na tym terenie, jak również czynniki ekonomiczno-społeczne wykształciły cechy charakterystyczne dla rolnictwa w powiecie. Biorąc pod uwagę wiele aspektów przyrodniczych i pozaprzyrodniczych obszar powiatu ma bardzo zróżnicowane warunki dla rozwoju rolnictwa. Na podstawie waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej należy stwierdzić, że warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa są odmienne w poszczególnych gminach powiatu.

Tabela 11. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminach powiatu białobrzeskiego

Gminy	Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
Białobrzegi	54,7
Promna	61,6
Radzanów	69,3
Stara Błotnica	62,9
Stromiec	50,7
Wyśmierzyce	57,1
Średnia dla powiatu	59,38

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej woj. radomskie. Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, 1988

Wykres 2. Struktura użytków rolnych powiatu białobrzeskiego według gmin (w %)

Źródło: Rocznik statystyczny województwa mazowieckiego 2000

Najlepsze warunki przyrodnicze dla rolnictwa występują w gminach: Radzanów (69,3 punktów), Stara Błotnica (62,9 pkt.) oraz Promna (61,6 pkt.). Słabe warunki występują w gminach: Wyśmierzyce (57,1 punktów), Białobrzegi (54,7 pkt.) i Stromiec (tylko 50,7 pkt.). Wskaźnik ten dla byłego województwa radomskiego wynosi 62,8 punktów. Widać więc, że wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej są stosunkowo słabe, co wskazuje, że warunki dla rozwoju rolnictwa w całym powiecie nie są najlepsze. Dane te wydają się być zgodne z rzeczywistym obrazem produkcji rolnej mającej miejsce na opisywanym obszarze.

PRZEMYSŁ

Przemysł w powiecie białobrzeskim opiera się przede wszystkim na surowcach miejscowych: owocach i płodach rolnych. Przemysł przetwórstwa owocowo-warzywnego reprezentowany jest przez firmy „Frubella” oraz „Agrana” produkujące mrożonki, dżemy, które swe zakłady zlokalizowały na obrzeżach Białobrzegów. W gminie Promna (Kolonia Promna) swój zakład posiada firma „Alpex” produkująca marynaty z ogórków i papryki a także wina. Przemysł spożywczy reprezentowany jest licznie także przez piekarnie (Białobrzegi, „Korab” S.C. Wyśmierzyce). W Białobrzegach zlokalizowany jest także zakład „Krzyżanowscy”

produkujący wyroby mięsne. Najbardziej kojarzoną z Białobrzegami i jedną z bardziej znanych firm regionu jest „Zbyszko”, producent soków i napojów owocowych. Przedsiębiorstwo to zatrudnia około 60 pracowników, posiada nowoczesną linię produkcyjną i plany rozbudowy. Inne większe zakłady działające na terenie powiatu to: „Sensas Gut-Mix” z Białobrzegów, przedsiębiorstwo produkcyjno-handlowe powstałe w 1991 roku. Zakład zajmuje się produkcją zanęt, przynęt i akcesoriów wędkarskich. Duża część produkcji przeznaczana jest na eksport do takich krajów jak: Francja, Chorwacja, Czechy, Holandia, Irlandia i inne. Długą tradycję ma produkcja obuwia i półproduktów obuwniczych, która to działalność była podstawą drobnego rzemiosła na terenie powiatu. Z tej tradycji wywodzą się drobne zakłady cholewkarskie w Białobrzegach czy w Stromcu. Niektóre z nich przekształciły się w większe przedsiębiorstwa. Przykładem jest P.P.H.U. „Stanley” S.C. w Białobrzegach. Firma ta produkuje obuwie damskie z naturalnej skóry. Podobny asortyment ma firma „Italo” z Białobrzegów. Część produkcji przeznaczana jest na eksport. Z kolei PPHU „Perfetta” z siedzibą w Białobrzegach produkuje spody, podeszwy do butów. Dużym producentem jest firma „Armex”, produkująca buty (między innymi dla wojska), posiadająca swoją garbarnię i skład nawozów sztucznych (gmina Promna). Na terenie powiatu działają także wylęgarnie drobiu (Białobrzegi, Stromiec), ferma drobiu w Koloni Promna, mleczarnia w gminie Radzanów, wiele ubojni i masarni, odlewnia w Kiełbowie Nowym oraz wiele małych, przeważnie rodzinnych przedsiębiorstw.

2.3.3 POZIOM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ EDUKACJA

Tabela 10. Dane statystyczne dotyczące liczby uczniów w powiecie białobrzeskim.

Uczniowie w szkołach dla dzieci i młodzieży na 10 tys. ludności						Uczniowie szkół policealnych na 10 tys. ludności
podstawowych	gimnazjach	zasadniczych zawodowych	liceach ogólnokształcących	liceach profilowanych	technikach	
2007r						
759,2	482,7	85,3	147,4	90,1	46,8	18,5

Źródło: GUS, 31.12.2007r., www.stat.gov.pl

Na terenie powiatu białobrzeskiego funkcjonują:

- Liceum Ogólnokształcące im. Armii Krajowej w Białobrzegach
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Białobrzegach, w ramach którego działają:
 - Liceum Profilowane (3-letnie na podbudowie gimnazjum)
 - Technikum Ekonomiczne (4-letnie na podbudowie gimnazjum)
 - Liceum Ekonomiczne (5-letnie na podbudowie szkoły podstawowej)
 - Liceum Techniczne (4-letnie na podbudowie szkoły podstawowej)
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- 7 gimnazjów, w tym jedno niepubliczne
- 20 Publicznych Szkół Podstawowych
- 4 Samorządowe Przedszkola.

Wszystkie placówki oświatowe są bardzo zaangażowane w działalność społeczną lokalnego środowiska. W ankietach i badaniach zarówno rodzice jak i uczniowie wskazują bliskość miejsca zamieszkania, wysoki poziom nauczania, dobrą opinię o szkole w środowisku. Szkoły aktywnie włączają się w większość proponowanych im działań i same dużo projektów inicjują.

KULTURA

Na terenie objętym LSR funkcjonuje Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Białobrzegach oraz 6 Gminnych Bibliotek Publicznych z filiami. MGOK organizuje szeroką ofertę kół zainteresowań oraz dostęp do kawiarenki internetowej dla każdego mieszkańca. Funkcje kulturotwórcze z powodu braku domów kultury, co związane jest głównie z brakiem kadry, przejęły placówki oświatowe, parafie i organizacje pozarządowe, w szczególności Ochotnicze Straże Pożarne. Pomimo to na terenie powiatu poziom Amatorskiego Ruchu Artystycznego jest wysoki. Dla przykładu niech posłużą zespoły folklorystyczne funkcjonujące w Zespole szkół Ponadgimnazjalnych oraz w Publicznym Gimnazjum w Rogolinie, czy teatryki amatorskie w prawie wszystkich szkołach. Na wysokim poziomie są również zajęcia plastyczne. Młodzieży zdecydowanie brakuje zajęć tanecznych, fotograficznych, filmowych itd. Ofertę kulturotwórczą uzupełnia Białobrzesckie Towarzystwo Kulturalne oraz Biblioteka Pedagogiczna.

Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych pokazują, że działalność lokalnych instytucji kulturalnych takich jak Domy Kultury czy biblioteki gminne jest oceniana przez mieszkańców dobrze (w tym 40% raczej dobrze), a co dziesiąty ankietowany jest niezadowolony z działalności tychże instytucji w swojej gminie. Średnia osób zadowolonych w poszczególnych gminach wynosi najczęściej powyżej 50%.

Jednocześnie zdecydowana większość (83%) uważa, że istnienie instytucji o charakterze kulturalnym jest ważne a nawet bardzo ważne dla nich jako mieszkańców gminy. Ankietowani są bardzo zgodni, jeśli chodzi o ich oczekiwania względem instytucji kulturalnych. Przede wszystkim są zdania, że instytucje kulturalne powinny stworzyć dzieciom oraz młodzieży możliwość spędzania wolnego czasu poprzez organizację różnego rodzaju zajęć o charakterze: kulturalno-oświatowym (koła teatralne, zajęcia komputerowe, nauka języków obcych), rekreacyjno-sportowym (zajęcia i zawody sportowe), rozrywkowym (festyny, dyskoteki, itp.) oraz zapewnić dzieciom i młodzieży łatwiejszy dostęp do Internetu. Ponadto respondenci postrzegają instytucje kulturalne jako miejsca, w których prowadzona jest intensywna promocja kultury regionu (np. zwyczajów i gwary) i organizowane są spotkania z lokalnymi twórcami kultury.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie powiatu białobrzesckiego działa 37 organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym (w tym 2 fundacje) oraz 32 Ochotnicze Straże Pożarne. Jest to wysoki wskaźnik możliwości zaangażowania się społeczności w działania społeczne. Jedna organizacja posiadająca osobowość prawną przypada na 416 mieszkańców. Jednak w większości w organizacjach działa kilka osób. Pozostali aktywnie włączają się w działania. Pomimo to tak duża ilość NGO daje możliwości absorpcji środków zewnętrznych i rozwoju terenu LGD.

Większość organizacji boryka się z problemami lokalowymi. Ochotnicze Straże Pożarne borykają się z brakiem środków na zakup sprzętu, wyposażenia, modernizację strażnic. Te problemy pociągają za sobą zanikającą aktywność społeczną i małe zainteresowanie młodzieży do włączenia się w pracę organizacji społecznych.

Dużym, pozytywnym działaniem w Białobrzegach jest utworzenie Białobrzesckiego Centrum Obywatelskiego. W budynku ofiarowanym przez Urząd Miasta i Gminy ma swoje siedziby 12 organizacji. Jest to również miejsce spotkań dla wszystkich inicjatyw społecznych.

SŁUŻBA ZDROWIA

Na terenie powiatu białobrzesckiego funkcjonuje 6 Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, prywatne praktyki lekarzy rodzinnych oraz Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Białobrzegach (prowadzący poradnie: okulistyczną, chirurgiczną, laryngologiczną, gruźlicy i chorób płuc, zdrowia

psychicznego i odwykową oraz posiadający pracownie diagnostyczną oraz gabinety fizykoterapii i rehabilitacji). Pomoc doraźną dla obszaru powiatu białobrzegskiego zapewnia zlokalizowane w Białobrzegach Pogotowie Ratunkowe. Na terenie powiatu funkcjonuje 8 aptek i 3 punkty apteczne.

OPIEKA SPOŁECZNA

Na terenie powiatu białobrzegskiego zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez:

- jednostki samorządu gminnego: 2 miejsko–gminne i 4 gminne Ośrodki Pomocy Społecznej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, utworzone w roku 1999 realizuje zadania z zakresu ustawy o pomocy społecznej, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych oraz ustawy o kombatanach (m.in. organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, realizacja zadań finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych).

Na terenie powiatu funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Niedabyłu, przeznaczony dla dzieci upośledzonych umysłowo.

Na rzecz niepełnosprawnych działają również oddziały organizacji pozarządowych: Polskiego Związku Niewidomych, Polskiego Związku Diabetyków, Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów oraz Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Wspierajmy się”.

BEZPIECZEŃSTWO

Nad bezpieczeństwem publicznym na terenie LGD „Zapilicze” czuwa Komenda Powiatowa Policji w Białobrzegach.

W strukturze organizacyjnej Starostwa Powiatowego utworzono Wydział Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych. Zadaniem wydziału jest zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludności oraz koordynacja działań w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom ludności i środowiska.

Drugim ważnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa jest działalność straży pożarnej. Główną jednostką na terenie LGD jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Białobrzegach. Ponadto dużą rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa odgrywają także Ochotnicze Straże Pożarne funkcjonujące w każdej gminie. W Starostwie Powiatowym efektywnie działa Komisja ds. Bezpieczeństwa, która podsumowuje prace instytucji w tym zakresie oraz wypracowuje wnioski do dalszej pracy.

Na terenie powiatu białobrzegskiego znajdują się:

- Komenda Powiatowa Policji w Białobrzegach
- Posterunek Policji w Radzanowie
- Komenda powiatowa Państwowej Straży Pożarnej.

Poczucie bezpieczeństwa było jednym z zagadnień prowadzonej ankiety wśród mieszkańców. Większość osób uważa swoją okolicę za cichą i spokojną (67% odpowiedzi). Prawie połowa ankietowanych uważa również, iż w ich miejscowości rzadko dochodzi do aktów chuligaństwa i wandalizmu. Podobnie jak problem występowania aktów chuligaństwa mieszkańcy ocenili częstość występowania kradzieży, ok. 50% osób uważa, iż nie ma tego problemu, co trzeci mieszkaniec nie ma opinii na ten temat a co piąty uważa, iż do kradzieży dochodzi jednak względnie często. Jednocześnie niewiele ponad czterdzieści procent osób czuje się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania, co piąty nie czuje się bezpiecznie.

INSTYTUCJE PUBLICZNE

1. **Starostwo Powiatowe w Białobrzegach**
Plac Zygmunta Starego 9, 26-800 Białobrzegi, tel. (048) 613-34-14, fax. (048) 613 34 20, e-mail: sekretariat@bialobrzegipowiat.pl, www.bialobrzegipowiat.pl
 2. **Urząd Miasta i Gminy w Białobrzegach**
Plac Zygmunta Starego 9, 26-800 Białobrzegi, tel./fax. (048) 613-25-72, www.bialobrzegi.pl
 3. **Urząd Miasta i Gminy w Wyśmierzycach**
Ul. A. Mickiewicza 75, 26-811 Wyśmierzyce, tel. (48) 615-70-03, e-mail: umwysmierzyce@op.pl
 4. **Urząd Gminy Promna**
Ul. Warecka , 26-803 Promna, tel./fax. (048) 613-36-28, www.promna.pl
 5. **Urząd Gminy Stara Błotnica**
26-806 Stara Błotnica, tel. (048) 385-77-90, 385-77-91, fax. (048) 383-50-92, e-mail: gmina@starablotnica.pl
 6. **Urząd Gminy Stromiec**
Ul. Piaski 4, 26-804 Stromiec, tel./fax. (048) 619-10-20, e-mail: miechgu@poczta.onet.pl, www.stromiec.bip.tc.pl
 7. **Urząd Gminy Radzanów**
26-807 Radzanów, Radzanów 92a, tel./fax. (048) 613-62-36, 613-62-76, e-mail: gmina@radzanow.pl
- **Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Białobrzegach (ARiMR)**, Białobrzegi, ul Składowa 5.
 - **Dom Pomocy Społecznej** - Niedabył 36A, 26-804 Stromiec, tel. (048) 619-10-28
 - **Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)**, Białobrzegi,
 - **Miejsko Gminny Ośrodek Kultury** – Białobrzegi, ul. Kościelna 31, tel. (48) 613-23-70
 - **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** – Białobrzegi, ul. Reymonta 11, tel.
 - **Nadleśnictwo Lasów Państwowych Dobieszyn**
 - **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna** – Białobrzegi, ul. Rzemieślnicza 26, tel.(048) 613-30-78
 - **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** – Białobrzegi, Plac Zygmunta Starego 9, tel. (048) 613-34-14 w 65.
 - **Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny** – Białobrzegi, ul. Rzemieślnicza 51, tel. (048) 613-47-78
 - **Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej** – Białobrzegi, ul. Żeromskiego 84, tel. (048) 613-31-86
 - **Powiatowy Urząd Pracy** – Białobrzegi, ul. Składowa 5, tel. (048) 613 24 80
 - **Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych** – Białobrzegi, ul. Kościelna 103, tel. (048) 613- 23-38
 - **Roki Sądowe**
 - **Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna** – Białobrzegi, ul. Krakowska 28, tel. (48) 613-23-60
 - **Urząd Pocztowy** – Białobrzegi, ul. 11 Listopada 28, tel. (48) 613-23-46
 - **Urząd Skarbowy** – Białobrzegi, ul. Reymonta 46, tel. (48) 613-28-92
 - **Wodociągi Miejskie** – Białobrzegi, ul. Rzemieślnicza 30, tel. (48) 613-26-15
 - **Zakład Usług Komunalnych** – Białobrzegi, ul. Rzemieślnicza 51, tel. (48) 613-24-69
 - **Baza PKS** – ul. Kościelna

2.4 SPECYFIKA OBSZARU

Cechami wyróżniającymi obszar LGD „Zapilicze” są piękno krajobrazu i liczne walory przyrodnicze.

Powiat białobrzeski pod względem atrakcyjności turystycznej jest bez wątpienia terenem mającym potencjalne możliwości bardzo dobrego rozwoju. Składa się na to przede wszystkim zróżnicowane i niezmienione środowisko przyrodnicze, w którym najistotniejszą rolę odgrywają, rzeka Pilica i cała jej dolina, rozległe lasy Puszczy Stromieckiej i Pilickiej. Drugim elementem przyciągającym turystów są zabytki architektury oraz ciekawa historia wielu miejsc rozsianych na terenie powiatu. Dodatkowym atutem jest uznanie dużej części powiatu za obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki” (70 380ha). Obszar ten ma szansę na przekształcenie go w park krajobrazowy, co stałoby się kolejną szansą dla rozwoju turystyki tego regionu. Park Krajobrazowy Doliny Pilicy chroniłby walory przyrodniczo-krajobrazowe części dorzecza Pilicy, a w tym: naturalny nieuregulowany bieg rzeki, siedliska wodno błotne z cennymi ostojami ptactwa, krajobrazową mozaikę łąk, szuwarów, bagien oraz kompleksów leśnych z dużym udziałem lasów wilgotnych i bagiennych, liczne niewielkie cieki i starorzecza.

Region nadpilicki posiada II kategorię atrakcyjności turystycznej w skali kraju. Tworzy to korzystne warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku. Najcenniejszą atrakcją turystyczną w powiecie białobrzeskim jest jego środowisko przyrodnicze. Z nim powinno się wiązać nadzieje na rozwój turystyki w tym regionie. Na terenie powiatu występuje bogactwo lasów, na czele z Puszcą Stromiecką, zwaną niekiedy Stomecką, w której obok bogactwa przyrodniczego spotykamy stare osady oraz ślady działań wojennych. W średniowieczu Puszcza Stromiecka stanowiła część potężnej Puszczy Radomskiej (R. Zaręba 1986). Obecnie ten niegdyś zwarty kompleks leśny został rozczłonkowany, a jego większe fragmenty zachowały się na wschodzie opisywanego terenu. Na obszarze puszczy w granicach powiatu zlokalizowane są dwa rezerваты przyrody: „Majdan” i „Starodrzew Dobieszyński”. Rezerwat „Majdan” (pow. 50,60 ha), utworzony w 1990 r., znajduje się na północ od Stromca, nieopodal miejscowości Niedabył (tu urodził się Dionizy Czachowski). Obejmuje ochroną głównie łągi i grądy niskie naturalnego pochodzenia. W drzewostanie panują olchy, a także jesiony, brzozy i wiązy. Na bardziej suchych miejscach występują bory sosnowe. Występuje tu jawor. Jego stanowisko wysunięte poza zwarty zasięg, którego granica biegnie wzdłuż Radomki, należy interpretować jako relikwyt dawnego zasięgu, dochodzącego do Pilicy. Gniazduje tu bocian czarny (K. Piasecki 1990). Drugim rezerwatem utworzonym także w 1990 r. jest rezerwat „Starodrzew Dobieszyński” (pow. 8,72 ha), znajdujący się na północ od stacji kolejowej w Dobieszynie. Ochroną objęto bór mieszany sosnowo-dębowy oraz fragment 200-letniej dąbrowy. W runie występują liczne rośliny chronione. Lasy tego rodzaju w przeszłości stanowiły znaczny odsetek drzewostanu puszczy. Na obrzeżach Puszczy Stromieckiej planuje się utworzenie rezerwatu „Siekłuki”, którego zadaniem byłaby ochrona bagiennych obszarów łąkowo-leśnych.

Na wschodnich rubieżach Puszczy Pilickiej w okolicach Ulasek Grzmiąckich (gmina Wyśmierzyce) zlokalizowany jest trzeci rezerwat na terenie powiatu – „Sokół” (pow. 111,61 ha) utworzony w 1995r. Rezerwat ten obejmuje ochroną zróżnicowane siedliska leśne od boru świeżego do lasu łąkowego. Najcenniejszy jego fragment stanowi łąg jesionowy. Gniazduje tu bocian czarny i trzmielojad. Oprócz ciekawych przyrodniczo zakątków lasów powiatu, także obfitość grzybów i owoców leśnych przyciąga turystę na ten obszar. Wypoczynek tego typu jest bardzo popularny zarówno wśród autochtonów jak też turystów sobotnio-niedzielnymi z Warszawy i Radomia.

Na uwagę zasługują także inne obszary powiatu białobrzeskiego nie objęte ochroną ale ze względu na swoje walory przyrodniczo-krajobrazowe godne zobaczenia, a być może

w przyszłości także ochrony prawnej. Do takich obszarów zaliczyć należy lewe zbocze doliny Pilicy, właściwie na całej długości. Szczególnie atrakcyjnie prezentują się okolice Gór (gmina Promna) z pięknym widokiem na Dolinę Białobrzeską. Występuje tutaj duże zagęszczenie wąwozów, suchych dolin porośniętych zaroślami kserotermicznymi i lasem. Drugi godny uwagi pod względem krajobrazowym obszar to okolice Kostrzyna. Tutaj w borach sosnowych występują pagórki wydmowe, których wysokości względne dochodzą do 13 m. Na obszarze między Kostrzyniem, a Podgórzem, mamy niepowtarzalny krajobraz wydm parabolicznych, podłużnych i poprzecznych urozmaiconych terenami podmokłymi z roślinnością bagienną. Ciekawy przyrodniczo jest także odcinek rzeki Pierzchni od Stawiszyna do Suskiego Młynka (gmina Białobrzegi). Ta mała rzeczka płynie tutaj przez las głęboko wciętym korytem, wyraźną doliną, silnie meandrując. Mimo, że jej szerokość to zaledwie kilka metrów, w łózysku rzeki występują liczne wysepki, zakola i zatoczki.

Zróżnicowanie środowiska i jego atrakcyjność mają wyraz w licznych pomnikach przyrody rozsianych na terenie powiatu. Występują tu okazy drzew uznane za pomniki przyrody, które warto zobaczyć. Istnieje tutaj 18 dębów szypułkowych w wieku od 200 do 350 lat, w Suchej zaś, przy trasie do Radomia (gm. Białobrzegi), do niedawna rósł dąb o wieku szacowanym nawet na 500 lat (został wycięty pod budowę obwodnicy) (J. Wigurski 1977). Mamy tu także chronione 2 olsze czarne (wiek około 150 lat), 7 jesionów wzniosłych (200 lat), 3 buki pospolite (160 lat) oraz 1 klon zwyczajny (90 lat) i 1 wiąz szypułkowy (200 lat). Przy trasie E 77 na odcinku Siekluki-Kamień rośnie dwustronna aleja dębowo-sosnowa. Aleja chroniona jest przez prawo jako pomnik przyrody. Pod ścisłą ochroną znajduje się 81 sosen pospolitych o obwodzie od 166 do 405 cm i 16 dębów szypułkowych o obwodzie 342-390 cm. Drzewa te zasadzone zostały około 1840 r., w czasie budowy drogi z Krakowa do Warszawy.

Na obszarze powiatu białobrzeskiego występują także zabytki przyrody nieożywionej. Do nich zaliczamy dość licznie występujące tu głązy narzutowe przyniesione przez ładolód skandynawski. Część z nich to pomniki przyrody. Jednym z nich jest gład narzutowy w Kamieniu (gmina Białobrzegi). Jest to granit rapakiwi o obwodzie 10 m, wysokości 1,5 m nad ziemią. W nadleśnictwie Dobieszyn, gmina Stromiec znajduje się gład - granit różowy o obwodzie 8,7 m i wysokości 1,5 m. Także w Wyśmierzycach w lesie leży granit różowy, którego największy obwód to 9 m, a wysokość 1 m. Czwarty chroniony gład narzutowy położony jest na obrzeżu lasu wspólnoty wsi Stamirowice w gminie Wyśmierzyce. Jest to granit rapakiwi o obwodzie 11 m i wysokości 1 m. Przy gruntowej drodze z Białobrzegów do Suchej leży gład (granit różowy) o wysokości 1,2-1,6 m, obwodzie u podstawy około 12 m, nie wpisany do rejestru pomników przyrody, a z pewnością na to zasługujący.

Rzeka Pilica jest największą, nie do końca jeszcze wykorzystaną atrakcją turystyczną powiatu. Jej nieuregulowany kręty bieg, urozmaicone brzegi przyciągają zarówno amatorów kąpieli, wędkarzy jak i kajakarzy. W Białobrzegach corocznie czynne jest kąpielisko. Amatorów kąpieli spotykamy często także w Wyśmierzycach, Brzeźcach, Biejkowie i Białej Górze na tzw. dzikich kąpieliskach. Corocznie organizowane są spływy kajakowe, nie brakuje także indywidualnych kajakarzy. Na brzegach rzeki jest dużo dobrych miejsc do biwakowania (B. Jastrzębski 1960).

Drugim elementem determinującym rozwój turystyki na terenie powiatu są zabytki architektury i obiekty im towarzyszące. Na terenie powiatu zlokalizowane są cztery parki wiejskie, w tym trzy zabytkowe. Do parków zabytkowych należą: park w Suchej o pow. 12,30 ha z dwoma pałacami, spichrzem, czworakami i stróżówką z drugiej połowy XIX w. i starodrzewem wzbogaconym pomnikowymi drzewami. Do pałaców prowadzi aleja kasztanowa z pond dwustu letnimi kasztanowcami. W Brzeźcach (gm. Białobrzegi) istnieje park dworski, w stylu angielskim z XVIII w. o pow. 3,85 ha z zachowanym częściowo starodrzewem, niestety bez drewnianego dworu, który został przeniesiony do muzeum wsi

radomskiej. Z dawnego majątku zachowały się tylko czworaki wybudowane 1906 r. Do 1945 roku park i posiadłość była własnością Bagniewskich (S. Matysiak 1993). W Promnie znajduje się pałac klasycystyczny (obecnie szkoła), wzniesiony po 1817 r. dla Wojciecha Wasiutyńskiego. Otoczony jest parkiem, do którego prowadzi aleja lipowa (właściwie jej resztki). W Promnie znajduje się także XVIII w. klasycystyczna karczma z kolumnadą i podcieniami, oraz dwie zabytkowe kapliczki przydrożne. Kolejnym ciekawym zabytkiem jest pałac barokowo-klasycystyczny w Rykałach (gmina Promna), wzniesiony na początku XIX w. Początkowo był to dwór przekształcony w latach 1923-1925 na pałac dla Stefana Tąkiela. Wokół pałacu rozciąga się park krajobrazowy zaprojektowany przez Waleriana Kronenberga ze starym drzewostanem (T. S. Jaroszewski, W. Baraniewski 1995). W Szczytach (gmina Białobrzegi), znajduje się park nie wpisany do rejestru zabytków o pow. 5,20 ha z drewnianym dworem i starodrzewem. Na południe od parku dostrzec można ślady wczesnośredniowiecznego grodziska. Chruściechów (gm. Stara Błotnica) to kolejna miejscowość powiatu, w której zlokalizowany jest pałac z parkiem, a oprócz tego także zabytkowy budynek gorzelni i dawne dworskie czworaki.

Na terenie powiatu istniały w przeszłości także inne dwory, m. in. w Grzmiącej. Dwór ten został spalony przez żołnierzy rosyjskich wycofujących się przed nacierającymi Niemcami podczas I wojny światowej. Dwory istniały także w Bożym (rodzina Boskich), Branicy, Stawiszynie (obecnie schronisko dla nieletnich), Radzanowie, Falęcicach - do dzisiaj zachowały się tylko ich pozostałości lub tylko wspomnienia.

Do cennych obiektów zabytkowych należy zaliczyć również obiekty sakralne, których w powiecie nie brakuje. Do nich należy kościół w Białobrzegach, w którego wyposażeniu znajdujemy elementy starej świątyni (chrzcielnica, obraz Matki Boskiej i inne). Przed kościołem stoi rzeźba Matki Boskiej wykonana z piaskowca pod koniec XIX w. oraz brama kościelna (bliźniacza z bramą cmentarną) z początku XX wieku zwieńczona rzeźbami. Obok kościoła znajduje się budynek dawnej plebani, prawdopodobnie z XIX w. (najstarszy obiekt w Białobrzegach). Warto zobaczyć także drewniane XVII wieczne kościoły w Jasionnie, Bukównie i Kaszowie (najstarsze obiekty) oraz Kostrzyniu i Dobieszynie. Na uwagę zasługują także świątynie XIX wieczne w Radzanowie, Promnie i Wyśmierzycach, a także kościoły z początków XX wieku w Przybyszewie (tutaj także zachowały się fragmenty dawnego ratusza z 1735 r. (potem karczmy, z podcieniami) i Stromcu. Na szczególną uwagę zasługuje Sanktuarium Maryjne w Starej Błotnicy z cudownym obrazem Matki Boskiej Pocieszenia – corocznie odwiedzane przez tysiące pielgrzymów (około 56 tys. w 2001r.) (patrz rozdział: Parafie rzymsko-katolickie).

Do innych obiektów architektonicznych charakterystycznych dla Zapilicza na pewno należy zaliczyć żelbetowy most na Pilicy w Białobrzegach. Oddany on został do użytku w 1936 roku i dzisiaj stanowi wizytówkę miasta i regionu ze względu na swoją niespotykaną architekturę. Niezwykle urokliwe są także stare młyny lokalizowane nad rzekami tego regionu. W przeszłości było ich tu bardzo wiele. Do nielicznych, które się ostały zaliczamy zabytkowy, drewniany młyn na Borkach (dzielnica Białobrzegów) na rzece Pierzchni, młyn w Promnie czy młyn wiatrowy w Sieklukach.

Powiat białobrzezki jest obszarem, w obrębie którego znajdują się atrakcje turystyczne spełniające wymagania różnorodnej grupy czasowiczów. Bliskie położenie dużych miast – Warszawy i Radomia, dogodne połączenia komunikacyjne zarówno w kierunku południkowym jak i równoleżnikowym, są kolejnym czynnikiem sprzyjającym wypoczynkowi. Gęsta sieć dróg w granicach powiatu powinna sprzyjać rozwojowi turystyki rowerowej, liczne ścieżki polne i leśne to doskonałe szlaki dla pieszych i konnych turystów. Wydaje się jednak, iż walory turystyczne powiatu nie do końca są wykorzystane. Brakuje przede wszystkim informacji o zabytkowych obiektach, nie istnieją znakowane i opisane szlaki turystyczne, zarówno piesze, konne jak i rowerowe. Brak wydawnictw książkowych

dotyczących ziemi białobrzesckiej. Istniejące ośrodki wczasowe są mało znane i wymagają promocji. Działania władz powiatowych we współpracy z samorządami gmin powinny iść w następujących kierunkach:

- wytyczenie pieszych, konnych i rowerowych szlaków turystycznych (z możliwością wypożyczenia rowerów) z wyznaczonymi miejscami biwakowania, palenia ognisk,
- zwiększenie liczby i zagospodarowanie naturalnych kąpielisk na Pilicy,
- zorganizowanie stancy wodnej w Górkach, Białobrzegach, Brzeźcach, Białej Górze z możliwością wypożyczania sprzętu pływającego,
- zorganizowanie punktu informacji turystycznej
- promocja agroturystyki w gospodarstwach wiejskich z wszelką pomocą w tym zakresie
- promocja atrakcyjnych obiektów turystycznych na terenie powiatu i poza nim (internet, wydawnictwa, płyty CD, foldery, itp.)
- inwestowanie w obiekty towarzyszące (basen, hala sportowa, korty tenisowe, itp.)
- dbanie o czystość, estetykę krajobrazu i miejscowości powiatu

Przytoczone tutaj atrakcje turystyczne to tylko najważniejsze zdaniem autora propozycje obiektów godnych zobaczenia przez potencjalnego turystę. Szeroka gama tych obiektów oraz cisza i spokój otaczającej przyrody są gwarantem wypoczynku dla wszystkich chcących odwiedzić Ziemię Białobrzescką. Dowodem atrakcyjności obszaru są liczne miejscowości letniskowe lokalizowane na tym terenie: Brzeźce, Góry, Suski Młynek, Biała Góra i wiele innych. Baza turystyczna, choć jeszcze skromna, spełnia większość wymagań wczasowiczów szczególnie pod względem gastronomicznym. Składają się na nią:

- ośrodek szkolno-wypoczynkowy na Turnie na 75 miejsc w domkach kempingowych,
- ośrodek wypoczynkowy KWP Olszynka na 160 miejsc noclegowych,
- ośrodek wypoczynkowy w Białej Górze (gmina Stromiec), ze stołówką, boiskiem do siatkówki, bilardem i salą bankietową. Domki kempingowe na 140 miejsc
- Hotel „OK” w Białobrzegach
- Motel „Zajazd Myśliwski” w Białobrzegach, oferuje 9 pokoi 2 osobowych i jeden 3 osobowy, razem 22 miejsca noclegowe, pełne wyżywienie
- Ośrodek agroturystyczny w Górach (gmina Promna) z kompleksem rekreacyjno-rehabilitacyjnym, oferującym między innymi kryty basen, korty tenisowe, siłownię i saunę
- Ośrodek jazdy konnej w Korzeniu (gmina Wyśmierzyce) i Brzeskiej Woli (gmina Białobrzegi)

Walory turystyczne powiatu białobrzesckiego, zarówno naturalne (przyrodnicze) jak i kulturowe (antropogeniczne) oraz cała istniejąca baza turystyczna powinny stanowić fundament rozwoju turystyki, a być może i eko-gospodarki w tym regionie.

3. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU OBJĘTEGO LOKALNĄ STRATEGIĄ ROZWOJU

Przedstawiona poniżej analiza SWOT została przygotowana w oparciu o spotkania warsztatowe w poszczególnych gminach w miesiącach kwiecień – lipiec 2008 roku, konsultacji z samorządami lokalnymi oraz w oparciu o diagnozę organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu. Proces diagnostyczny został zakończony 9 stycznia spotkaniami z mieszkańcami wszystkich gmin powiatu białobrzesckiego. W spotkaniach i konsultacjach wzięli udział przedstawiciele wszystkich sektorów życia społecznego i w każdej gminie zostały bardzo dobrze przygotowane przez samorządy lokalne.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Walory krajobrazowo-turystyczne; występowanie terenów puszczy Pilickiej i Stromieckiej, cennych pod względem przyrodniczym, naturalnych kąpielisk 2. Duże bogactwo przyrodnicze: - strefa chronionego krajobrazu - bogactwo fauny i flory - duże zasoby leśne, wód powierzchniowych i głębinowych - pomniki przyrody i rezerваты 3. Zabytki architektury sakralnej – kościoły, kaplice, sanktuaria 4. Bogactwo dziedzictwa kulturowego jako potencjał do rozwoju usług związanych z tradycją, historią na rzecz rozwoju tożsamości lokalnej i wykorzystania pod rozwój turystyki-zabytkowe kompleksy pałacowo-parkowe, dworki 5. Liczne szlaki, ścieżki piesze i rowerowe 6. Tereny rekreacyjne, letniskowe i łowieckie 7. Występowanie dużych i zwartych obszarów leśnych, w tym także chronionych 8. Dobre uzbrojenie energetyczne i sieć drogowa 9. Brak przemysłu uciążliwego dla środowiska 10. Czyste środowiska naturalne 11. Silne uwarunkowania kulturowe 12. Zadawalający stan zabytków architektury i przyrody 13. Dobre położenie komunikacyjne (bliskość Warszawy, Radomia, trasa nr 7) 14. Atrakcyjność obszaru pod zabudowę mieszkalną – potencjał do rozwoju budownictwa indywidualnego związanego z osiedlaniem stałym i sezonowym z okolicznych aglomeracji (zwłaszcza warszawskiej) 15. Potencjał społeczny- aktywność stowarzyszeń i organizacji społecznych a także obecność na terenie LGD niezrzeszonych grup kultywujących tradycje, folklor i zwyczaje na obszarach wiejskich, potencjał społeczny - wykształcenie i mobilność zawodowa	1. Ograniczenia budżetowe 2. Wielkość powiatu 3. Słaba infrastruktura techniczna: - brak terenów uzbrojonych pod inwestycje - brak wodociągów - brak kanalizacji - słabe nawierzchnie dróg 4. Brak właściwej organizacji rynku obrotu i zagospodarowania produktów rolnych 5. Niezadawalająca ilość nowo powstających małych i średnich przedsiębiorstw oraz proponowane warunki pracy (niska jakość ofert pracy, roszczeniowe oczekiwania poszukujących) 6. Brak ośrodków kultury, sportu i rekreacji 7. Niedofinansowanie istniejących placówek 8. Brak przystosowań istniejących budynków użyteczności publicznej dla potrzeb ludzi niepełnosprawnych 9. Brak szerszej oferty organizowania czasu wolnego dla młodzieży oraz odpowiednich miejsc 10. Brak motywacji finansowych w sferze społecznej 11. Bezrobocie, niskie dochody 12. Brak różnorodności zatrudnienia 13. Brak bazy turystycznej i wypoczynkowej 14. Słaba organizacja zagospodarowania odpadów stałych: - przepełnione wysypiska - brak segregacji odpadów - brak zakładów utylizacji odpadów 15. Niedostateczna infrastruktura agroturystyczna i turystyczna 16. Niedostateczna informacja i promocja turystyczna: brak wydawnictw, oznaczeń w terenie, kompleksowej informacji w Internecie

młodych ludzi LGD 16. Specjalistyczna produkcja warzywniczo-sadownicza na bazie czystego środowiska 17. Dobra infrastruktura handlowa 18. Wykształcona kadra w instytucjach i placówkach 19. Wielokierunkowość działań placówek społecznych 20. Nastawienie na różnicowanie działalności i wykorzystanie terenów dotychczas nie zaktywizowanych turystycznie	
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Możliwość pozyskania środków unijnych na rozwój obszarów wiejskich oraz wszelkie dodatkowe źródła dofinansowania pomysłów dotyczących poprawy jakości życia na obszarach wiejskich 2. Świadomość i potrzeba edukacji ; jakość kształcenia młodzieży i dorosłych – dostępność szkół, odpowiednie kierunki kształcenia; możliwość szkolenia dofinansowanego ze środków unijnych 3. Stworzenie warunków dla rozwoju bazy turystycznej oraz rozwoju agroturystyki 4. Rozbudowa istniejącej infrastruktury (sport, turystyka), wykorzystującej dobre położenie powiatu 5. Pozyskanie środków finansowych 6. Modernizacja drogi nr 7 w kierunku Warszawy oraz dróg powiatowych 7. Przetwórstwo rolno-spożywcze i stworzenie warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego 8. Stworzenie bazy do rozwoju inicjatyw społecznych 9. Zwiększenie oferty kierunków kształcenia 10. Stworzenie warunków dla młodzieży (zatrudnienie) 11. Szeroka reklama i promocja powiatu, jego zasobów naturalnych przy jednoczesnym wykorzystaniu środków pomocowych (posiadając własne zabezpieczenie finansowe) 12. Rozwój małej przedsiębiorczości 13. Odpowiednie wykorzystanie potencjału ludzkiego	1. Brak środków finansowych (zewnętrznych) 2. Brak środków finansowych na dostosowanie produkcji rolniczej i przemysłu do norm (np. unijnych) 3. Patologie społeczne 4. Ubożenie społeczeństwa, spadek bezpieczeństwa 5. Niedofinansowanie placówek użyteczności społecznej 6. Odpływ wykształconej młodzieży, wzrastające bezrobocie oraz ubożenie społeczeństwa 7. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców 8. Degradacja środowiska naturalnego i kulturowego wskutek zbyt dużej antropopresji 9. Spadek lub znaczące spowolnienie wzrostu zamożności społeczeństwa 10. Nienadążający za potrzebami rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, niedostatek obiektów i przestrzeni publicznej 11. Duże koszty utrzymania walorów przyrodniczych i kulturowych 12. Rywalizacja społeczności lokalnych o zbyt małe środki na rozwój 13. Gwałtowne pogorszenie się sytuacji makroekonomicznej i ograniczenie napływu kapitału do Polski 14. Polityka Państwa niesprzyjająca rozwojowi przedsiębiorczości i społeczeństwa obywatelskiego 15. Dalszy spadek opłacalności produkcji rolnej 16. Zagrożenie powodziowe

3.1. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY

Konfrontacja potrzeb, uwarunkowań, doświadczeń, umożliwiły mieszkańcom „Zapilicza” rzeczywiste zestawienie zarówno walorów jak i mankamentów specyfiki swojego obszaru w granicach nie tylko własnej miejscowości ale zarządzanego regionu. Uwzględniając bogactwo przyrodnicze, historyczne i kulturowe obszar LGD to bezsprzecznie optymalny region- spójny i zrównoważony - do rozwoju turystyki, agroturystyki i całej infrastruktury około turystycznej. Wypromowanie lokalnych produktów turystycznych, promocja regionu - to istotny element działań wzmacniających rozwój regionu.

Wsparcie i stymulowanie przedsiębiorczości, wykorzystanie pobudzonej aktywności społecznej i potencjału licznych stowarzyszeń i organizacji (w tym także tych nieformalnych) może stanowić szansę poprawy sytuacji społeczno - gospodarczej. Poprzez wzmocnienie przedsiębiorczości, wspieranie lokalnych firm, tworzenie warunków pod inwestycje istnieje możliwość wykorzystania zarówno potencjału naturalno - kulturowego jak i przede wszystkim społecznego. Kultywowanie tradycji, wykorzystanie miejsc historycznych; promowanie i wytwarzanie ekologicznej żywności - to sfery aktywności lokalnej, które przełożyć należy na biznes i komercję wpływające na regionalny rozwój turystyki, agroturystyki i całej infrastruktury z tym związanej. Wbrew demograficznym uwarunkowaniom lokalna społeczność wykazuje się zaangażowaniem i zainteresowaniem na rzecz poprawy jakości życia. Powoli zmienia się mentalność choć nadal myślenie tradycyjne, stereotypowe blokuje innowacyjność na szerszą skalę i pomysłowość tych, którzy w małym środowisku wiejskim nie mają odwagi zrobić coś niestandardowego. Poszerzenie gamy produktów turystycznych, standardów noclegów i gastronomii jest już oczywistym zapotrzebowaniem i szansą rozwoju przedsiębiorczości na tym obszarze Zapilicza. Od pomysłowości i zaangażowania mieszkańców oraz warunków koniunktury gospodarczej w regionie i w kraju zależeć będzie na jaką skalę ten potencjał i zapotrzebowanie zostanie wykorzystane do poprawy jakości życia i rozwoju regionu.

Równolegle zadbać trzeba o edukację zarówno młodzieży (odpowiednie kierunki kształcenia i poziom wykształcenia) jak i dorosłych mieszkańców.

Za słabą stronę obszaru mieszkańcy uznają niewykorzystaną infrastrukturę sportową, małą ilość imprez sportowych oraz zajęć dla młodzieży i dorosłych związanych z aktywnością fizyczną, rekreacją ale i edukacją. Brakuje imprez, przedsięwzięć o charakterze sportowo - rekreacyjno -edukacyjnym, które umożliwiły efektywne spędzenie wolnego czasu dzieciom, młodzieży i dorosłym mieszkańcom obszaru LGD a może i byłyby atrakcją dla turystów. Odpowiednia gama i oferta kulturalnych i rekreacyjnych przedsięwzięć wpłynie pozytywnie na poprawę jakości życia tego codziennego na obszarach wiejskich

Rozbudzona aktywność społeczna, świadomość potencjału i słabości, wsparta nadzieją na poprawę , zmianę i rozwój odpowiedni do lokalnego zapotrzebowania została dogłębnie przeanalizowana przez aktywnych przedstawicieli gmin LGD „Zapilicze” i przełożona na cele i zaplanowane przedsięwzięcia.

Wykorzystując mocne strony naszego obszaru możemy przyczynić się do jego rozwoju i wykorzystania drzemiącego w nim potencjału.

Powiat Białobrzegi leży w południowej części województwa mazowieckiego. Na terenie powiatu krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 7 (Warszawa – Kraków) oraz droga nr 48 (Tomaszów Mazowiecki – Nowe Miasto – Warka – Kock). Odległość do

aglomeracji warszawskiej wynosi około 70 km, do Radomia około 30 km. Sieć drogowa wewnątrz powiatu zapewnia dobre połączenia między gminami – oddanie do użytku obwodnicy miasta Białobrzegi z wiaduktami, umożliwiającymi bezkolizyjny przejazd w kierunku wschód – zachód i północ – południe rozwiązuje podstawowe problemy komunikacyjne regionu.

Rzeka Pilica – największy lewostronny dopływ Wisły przepływa przez północno – zachodnią część powiatu. Na ciekach wodnych Pierzchnianka, Dylówka, Barówka znajdują się 22 zbiorniki wodne, wykorzystywane do celów retencyjnych, rekreacyjnych oraz gospodarczych (stawy rybne). Lasy i grunty leśne stanowią blisko ¼ powierzchni powiatu. Prawie cały obszar powiatu należy do Strefy Chronionego Krajobrazu – „Dolina Pilicy i Drzewiczki”, na terenie gminy Wyśmierzyce znajduje się rezerwat przyrody „Sokół”, na terenie gminy Stromiec – rezerwat przyrody „Olszyny”, w gminie Promna znajdują się zespoły torfowisk: „Dolina Rykalanki”, „Olszamy-bagna” i tereny bagienne „Przybyszewski ols”. Liczne pomniki przyrody żywej i nieożywionej zwiększają atrakcyjność regionu.

Na terenie powiatu białobrzesckiego funkcjonuje szereg instytucji i organizacji, w których aktywnie uczestniczą mieszkańcy:

- Białobrzesckie Towarzystwo Kulturalne, Towarzystwo Przyjaciół Wyśmierzyc, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Radzanowskiej
- Ochotnicze Straże Pożarne we wszystkich gminach
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Koło Przyjaciół Harcerstwa, Caritas, Zarząd rejonowy PCK
- „Koalicja dla Młodych” Fundusz Lokalny Ziemi Białobrzesckiej
- Organizacje działające na rzecz niepełnosprawnych (Polski Związek Niewidomych, Polski Związek Diabetyków, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów itp.)
- Kluby sportowe i Szkolne Związki Sportowe
- Placówki oświatowe, które realizują rocznie ponad 40 projektów społecznych

Na terenie powiatu wydawane są czasopisma lokalne: „Głos Białobrzescki” i „Nowa Gazeta Wyśmierzycka” oraz telewizja internetowa iTVB. Ośrodki Kultury i Biblioteki organizują cykliczne imprezy kulturalne.

Na terenie powiatu białobrzesckiego, poza tradycyjnymi uprawami zbóż i ziemniaków zwiększa się areal upraw warzyw gruntowych, owoców (truskawka). Sukcesywnie zwiększa się powierzchnia sadów – obecnie powiat białobrzescki zajmuje 3 miejsce (udział powierzchni sadów w powierzchni ogółem) w województwie mazowieckim. Powstają gospodarstwa, specjalizujące się w uprawie warzyw (m.in. papryki) pod folią. W gminie Radzanów powstał Ośrodek Rolnictwa Ekologicznego, zrzeszający około 50 gospodarstw specjalizujących się w produkcji owoców i warzyw na eksport do krajów Unii Europejskiej. Na terenie powiatu funkcjonuje 5 przetwórni owoców i warzyw, 1 mleczarnia, 4 ubojnie.

Sieć placówek oświatowych na terenie powiatu białobrzesckiego obejmuje szkoły i przedszkola zarządzane przez samorządy gminne:

➤ 5 przedszkoli i 16 „oddziałów zerowych”

➤ 29 szkół podstawowych i 7 gimnazjów

placówki prowadzone przez samorząd powiatowy:

➤ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych

➤ Liceum Ogólnokształcące

Szkoły niepubliczne prowadzone przez TWP Oddział Regionalny w Kielcach:

➤ Niepubliczne Zaoczne Policealne Studium Ekonomiczne dla Dorosłych,

➤ Niepubliczne Zaoczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,

➤ Niepubliczne Zaoczne Technikum Obuwnicze dla Dorosłych,

➤ Niepubliczne Zaoczne technikum Mechaniczne dla Dorosłych,

➤ Niepubliczne Zaoczne Średnie Studium Zawodowe dla Dorosłych.
Ponadto w Białobrzegach funkcjonuje Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.
W sferze upowszechniania kultury funkcjonuje sieć bibliotek gminnych (10 placówek + 4 filie na terenie powiatu), biblioteka pedagogiczna oraz 4 czytelnie. W Białobrzegach działa Miejsko-Gminy Ośrodek Kultury.
W sferze ochrony zdrowia działa 6 samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej oraz Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Białobrzegach. Pomoc doraźną świadczy Pogotowie Ratunkowe, mające siedzibę w Białobrzegach.
W sferze pomocy społecznej funkcjonują miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej (6 placówek na terenie powiatu) oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

4. OKREŚLENIE CELÓW OGÓLNYCH I SZCZEGÓŁOWYCH LSR ORAZ WSKAZANIE PLANOWANYCH DZIAŁAŃ I WSKAŹNIKÓW REALIZACJI

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Zapilicze” ma dwa cele ogólne:

CELE OGÓLNE LSR

I. ROZWÓJ TURYSTYKI W OPARCIU O WALORY RZEKI PILICY

Cel ten zakłada wykorzystanie bogactwa przyrodniczego oraz kulturowego oraz położenia geograficznego w celu rozwoju turystyki. Rzeka Pilica – największy lewostronny dopływ Wisły przepływa przez północno – zachodnią część powiatu. Na ciekach wodnych Pierzchnianka, Dylówka, Barówka znajdują się 22 zbiorniki wodne, wykorzystywane do celów retencyjnych, rekreacyjnych oraz gospodarczych (stawy rybne). Lasy i grunty leśne stanowią blisko ¼ powierzchni powiatu. Prawie cały obszar powiatu należy do Strefy Chronionego Krajobrazu – „Dolina Pilicy i Drzewiczki”, na terenie gminy Wyśmierzyce znajduje się rezerwat przyrody „Sokół”, na terenie gminy Stromiec – rezerwat przyrody „Olszyny”, w gminie Promna znajdują się zespoły torfowisk: „Dolina Rykalanki”, „Olszamy-bagna” i tereny bagienne „Przybyszewski ols”. Liczne pomniki przyrody żywej i nieożywionej zwiększają atrakcyjność regionu.

Przy realizacji działań zakładamy w czasie realizacji strategii zdecydowany wpływ na rozwój Ziemi Białobrzeskiej, a w szczególności rozwój kreatywności mieszkańców. Realizacja celu będzie mierzona liczbą inicjatyw i projektów na rzecz rozwoju turystyki i zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru, ochrony i rewitalizacji materialnego i duchowego dziedzictwa kulturowego, wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe, wspierających rozwój przedsiębiorstw, firm tworzących i dystrybuujących produkty tradycyjne i lokalne, świadczących szeroko pojęte usługi turystyczne i doradcze, osób podejmujących tradycyjne zawody, tworzących i rozwijających gospodarstwa agroturystyczne, wyrabiających produkty tradycyjne i lokalne.

II. ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Realizacja celu zakłada wzmocnienie potencjału ludzkiego, zaangażowanie mieszkańców do wyboru priorytetowych działań z wypracowanego podczas warsztatów i konsultacji katalogu. Nastąpi zdecydowane wzmocnienie działań podejmowanych w partnerstwie międzysektorowym.

Realizacja celu będzie mierzona liczbą zrealizowanych szkoleń, zorganizowanych imprez integracyjnych i promocyjnych, narzędzi służących integracji i komunikacji mieszkańców obszaru, przedsięwzięć na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej służącej integracji i aktywizacji społeczności lokalnej, stworzonych lub wspartych firm w obszarach rozwoju biznesu, doskonalenia zawodowego, szkoleń im doradztwa oraz wytwarzania produktów lokalnych i tradycyjnych, zorganizowanych działań dla dzieci, młodzieży i mieszkańców terenu objętego działaniem LGD.

CELE OGÓLNE

I. ROZWÓJ TURYSTYKI W OPARCIU O WALORY RZEKI PILICY

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Zagospodarowanie dorzecza Pilicy i tworzenie szlaków turystycznych

- 1.1 Budowa przystani kajakowych i pól biwakowych na terenie gmin objętych LSR „Zapilicze”.
- 1.2 Organizacja spływów kajakowych.
- 1.3 Oznakowanie i modernizacja tras rowerowych i pieszych na terenie powiatu białobrzeskiego.

2. Wzmacnianie zaplecza turystycznego i tworzenie infrastruktury wzmacniającej turystykę

- 2.1 Tworzenie izb regionalnych, muzeów.
- 2.2 Renowacja kapliczek przydrożnych, zabytkowych grobów i miejsc pamięci.
- 2.3 Oznakowanie zabytków architektonicznych oraz pomników historycznych i przyrodniczych.

3. Promocja działań w kierunku rozwoju turystyki

- 3.1 Prowadzenie i aktualizacja strony internetowej.
- 3.2 Wydawanie publikacji, folderów, map, kalendarzy.
- 3.3 Udział w targach i innych imprezach turystycznych.
- 3.4 Promocja działań w różnych mediach (prasa, telewizja w tym telewizja internetowa).

Cel I jest zgodny z celami Osi 4 Leader:

- różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi
- polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja.

II. ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Wzmocnienie organizacji społecznych

- 1.1 Poprawa infrastruktury społecznej (modernizacja i rozbudowa remiz strażackich).
- 1.2 Tworzenie i wyposażenie świetlic wiejskich, klubów, wiejskich domów kultury, bibliotek i innych miejsc użyteczności publicznej.

- 1.3 Rozwój organizacji (Orkiestr Dętych, Kół Gospodyń Wiejskich, Zespołów ludowych).
Rozwój Ochotniczych Straży Pożarnych, drużyn harcerskich, itp.

2. Poprawa stanu infrastruktury oświatowej

- 2.1. Tworzenie miejsc sprzyjających wypoczynkowi typu place zabaw, boiska.
- 2.2. Poprawa estetyki poszczególnych miejscowości poprzez zagospodarowanie terenów zielonych, budowę skwerków, tworzenie ciągów spacerowych itd.
- 2.3. Organizacja różnych form promujących aktywny wypoczynek, organizacja zawodów sportowych, imprez rekreacyjnych, turystycznych i zajęć pozalekcyjnych.

3. Rozwój działalności pozarolniczej i mikroprzedsiębiorstw

- 3.1. Wsparcie dla mikroprzedsiębiorstw działających dla potrzeb lokalnej społeczności.
- 3.2. Wsparcie dla rolników rozwijających nowe formy działalności pozarolniczej.

4. Wzmocnienie osobistego rozwoju mieszkańców

- 4.1. Organizacja imprez jubileuszowych, festynów, pikników podnosząca spójność lokalną różnych grup społecznych.
- 4.2. Organizacja czasu wolnego mieszkańców poprzez (kursy, szkolenia dokształcające, warsztaty, prezentacje itd.)

Cel II jeż tożsamy z celami osi 4 Leader określonymi w PROW jako:

- poprawa jakości życia
- aktywizacja mieszkańców, wzmocnianie potencjału społecznego
- poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.

Obydwa cele są zgodne z celem Osi 4 PROW: Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich poprzez budowanie potencjału społecznego na wsi, zwiększenie potencjału zdobywania środków finansowych i ich wykorzystania, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja.

Wybór tematów wiodących, celów strategicznych, operacyjnych i określonych działań Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Zapilicze” jest pochodną przeprowadzonej analizy obszaru, w tym analizy SWOT przy zastosowaniu zasady partycypacji społeczności lokalnej. Społeczność lokalna zdefiniowała preferowane kierunki rozwoju obszaru Partnerstwa.

Zestawienie tematów wiodących i celów strategicznych i operacyjnych bezpośrednio wynika ze zdefiniowanych, pozytywnych lub negatywnych, cech obszaru Partnerstwa, takich jak:

- Ograniczenia budżetowe samorządów lokalnych
- Wielkość powiatu, jeden z najmniejszych powiatów w Polsce
- Słaba infrastruktura techniczna:
 - brak terenów uzbrojonych pod inwestycje
 - brak wodociągów
 - brak kanalizacji
 - słabe nawierzchnie dróg
- Brak właściwej organizacji rynku obrotu i zagospodarowania produktów rolnych
- Brak ośrodków kultury, sportu i rekreacji

- Niski poziom życia rozumiany jako dostęp do jakościowej edukacji, rekreacji i infrastruktury społecznej (innej niż szkolnictwo podstawowe i podstawowa opieka zdrowotna) oraz brak głębszej integracji społeczności lokalnej,
- Brak przystosowań istniejących budynków użyteczności publicznej dla potrzeb ludzi niepełnosprawnych
- Brak szerszej oferty organizowania czasu wolnego dla młodzieży oraz odpowiednich miejsc
- Brak motywacji finansowych w sferze społecznej
- Bezrobocie i niskie wynagrodzenia
- Niska dochodowość rolnictwa, ograniczone możliwości zatrudnienia poza nim i wynikający z tego relatywnie niski poziom przychodów mieszkańców
- Brak różnorodności zatrudnienia
- Emigracja młodzieży spowodowana brakiem możliwości rozwoju, ale też niskim stopniem identyfikowania się z regionem
- Słabe wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych ze względu na niedorozwój infrastruktury, bariery ekonomiczne, wiedzy i mentalne
- Niewykorzystywanie zasobów kulturowych i przyrodniczych (w tym obszaru Natura 2000) dla rozwoju gospodarczego oraz potencjału rynku Warszawy i Radomia
- Niewykorzystywanie potencjału rolnictwa dla produkcji alternatywnych surowców energetycznych i produktów o większej wartości dodanej (przetworzone produkty rolne, żywność ekologiczna, produkty tradycyjne i lokalne).
- Brak bazy turystycznej i wypoczynkowej
- Słaba organizacja zagospodarowania odpadów stałych:
 - przepełnione wysypiska
 - brak segregacji odpadów
 - brak zakładów utylizacji odpadów
- Niedostateczna infrastruktura agroturystyczna i turystyczna

Do osiągnięcia celów ogólnych i szczegółowych LSR służyć będą przedsięwzięcia, które przedstawiono w Tabeli 1 Wskaźniki celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć LSR

Cel ogólny	Wskaźniki oddziaływania %	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Stan docelowy
		1. Zagospodarowanie dorzecza Pilicy i tworzenie szlaków turystycznych	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i kajaków Sposób pomiaru (Dane z punktów inf.)	1.1 Budowa przystani kajakowych i pól biwakowych na terenie gmin objętych LSR „Zapilicze”	Liczba wybudowanych przystani kajakowych i pól biwakowych	2
				1.2 Organizacja sptywów kajakowych	Liczba wypożyczonych, zakupionych kajaków,	50
					Liczba zorganizowanych sptywów	60

I. Rozwój turystyki w oparciu o walory rzeki Pilicy	Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar lgd (dane z ankiet beneficjentów, US, hotele, gospodarstwa, obiekty zabytkowe w latach 2009-2015 (ok.15%))		Liczba rowerzystów korzystających z tras rowerów Sposób pomiaru (Badania własne LGD, gmin, obserwacje)	1.3 Oznakowanie i modernizacja tras rowerowych i pieszych na terenie powiatu białobrzeskiego	Liczba oznakowanych ścieżek rowerowych, pieszych. Sposób pomiaru (Dane stowarzyszeń)	2		
					Ilość zmodernizowanych ścieżek rowerowych, pieszych	2		
		2. Wzmacnianie zaplecza turystycznego i tworzenie infrastruktury wzmacniającej turystykę	Liczba osób zwiedzających obiekty turystyczne Sposób pomiaru (dane właścicieli obiektów)			2.1 Tworzenie izb regionalnych, muzeów	Liczba stworzonych izb regionalnych, muzeów Sposób pomiaru (Dane beneficjentów)	2
						2.2 Renowacja kapliczek przydrożnych, zabytkowych grobów i miejsc pamięci	Liczba obiektów poddanych pracom konserwatorskim i restauratorskim Sposób pomiaru (dane beneficjentów)	3
						2.3 Oznakowanie zabytków architektonicznych oraz pomników historycznych i przyrodniczych	Oznakowana liczba obiektów lub zespołów zabytkowych. Sposób pomiaru (dane beneficjentów projektu)	22
	Wzrost liczby osób odwiedzających stronę internetową LGD – dane lgd (mierzone w %)	3. Promocja działań w kierunku rozwoju turystyki	Liczba osób uzyskujących wiedzę o terenie LGD za pośrednictwem strony internetowej (dane z wejść na stronę)	3.1 Prowadzenie i aktualizacja strony internetowej	Liczba zamieszczonych na str. internetowej artykułów promujących obszar LGD	50		
				3.2 Wydawanie publikacji, folderów, map, kalendarzy	Liczba wydanych materiałów promocyjnych na temat terenu LGD. Sposób pomiaru (dane LGD, dane gmin, dane od organizacji)	30000		
				3.3 Udział w targach i innych imprezach turystycznych	Liczba udziałów w targach i wystawach promujących turystykę oraz działalność LGD	2		
				3.4 Promocja działań w różnych mediach (prasa, telewizja w tym telewizja internetowa)	Liczba wydanych artykułów na temat działań lgd	2		

II. Rozwój kapitału społecznego	Wzrost aktywności mieszkańców, podniesienie, kapitału społecznego mieszkańców Obserwacje, badania własne, ankiety beneficjentów w latach 2009-2015	II. 1. Wzmocnienie organizacji społecznych	Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych, nowo wyposażonych obiektów, miejsc infrastruktury społecznej (dane organizacji, OSP)	II. 1.1. Poprawa infrastruktury społecznej (modernizacja i rozbudowa remiz strażackich)	Liczba zmodernizowanych, rozbudowanych remiz strażackich	12		
				II. 1.2 Tworzenie i wyposażenie świetlic wiejskich, klubów, wiejskich domów kultury, bibliotek i innych miejsc użyteczności publicznej	Liczba wybudowanych i odnowionych klubów wiejskich, domów kultury, bibliotek i innych miejsc użyteczności publicznej	12		
			Liczba osób uczestniczących w imprezach okolicznościowych z udziałem nieformalnych grup	II. 1.3 Rozwój organizacji (Orkiestr Dętych, Kół Gospodyń Wiejskich, Zespołów ludowych). Rozwój Ochotniczych Straży Pożarnych, drużyn harcerskich itp.	Liczba imprez z udziałem Orkiestr dętych, kół gospodyń wiejskich, OSP, drużyn harcerskich. Sposób pomiaru (Dane LGD, gmin i starostw powiatowych)	10		
				2. Poprawa stanu infrastruktury oświatowej	Liczba osób biorących udział w gminnych imprezach na boiskach, placach zabaw. Sposób pomiaru (Dane własne, obserwacja)	II. 2.1 Tworzenie miejsc sprzyjających wypoczynkowi typu place zabaw, boiska	Liczba zmodernizowanych, nowo wybudowanych placów zabaw, boisk Sposób pomiaru (Dane LGD, beneficjentów)	7
					Liczba osób spędzających czas wolny w miejscach odnowionej infrastruktury społecznej	II. 2.2 Poprawa estetyki poszczególnych miejscowości poprzez zagospodarowanie terenów zielonych, budowę skwerków, tworzenie ciągów spacerowych itd.	Liczba nowo stworzonych, zagospodarowanych terenów zielonych, ciągów spacerowych (dane gmin, LGD)	8
					Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych	2.3 Organizacja różnych form promujących aktywny wypoczynek, organizacja	Liczba zorganizowanych zajęć sportowych, imprez rekreacyjnych, turystycznych i zajęć pozalekcyjnych (dane gmin, lgd)	30

			zawodów sportowych, imprez rekreacyjnych, turystycznych i zajęć pozalekcyjnych			
	3. Rozwój działalności pozarolniczej i mikroprzedsiębiorstw	Liczba osób, która otrzymała pomoc, doradztwo w zakresie działań zapewniających finansowanie operacji (dane lgd)	II. 3.1 Wsparcie dla mikroprzedsiębiorstw w działających dla potrzeb lokalnej społeczności	Liczba szkoleń w zakresie przedsiębiorczości Dane LGD	2	
			II. 3.2 Wsparcie dla rolników rozwijających nowe formy działalności pozarolniczej	Liczba rolników: uczestników szkoleń w zakresie przedsiębiorczości (dane beneficjentów realizujących projekty, dane lgd)	10	
				Liczba osób objętych doradztwem indywidualnym w zakresie tworzenia własnych firm (os.) (dane beneficjentów realizujących projekty)	20	
	4. Wzmocnienie osobistego rozwoju mieszkańców	Liczba osób uczestniczących w imprezach kulturalnych, okolicznościowych	Liczba osób korzystających z podnoszenia umiejętności Dane beneficjenta	II. 4.1 Organizacja imprez jubileuszowych, festynów, pikników podnosząca spójność lokalną różnych grup społecznych	Liczba imprez kulturowych z udziałem mieszkańców gmin, wchodzących w skład LGD	40
					Liczba osób uczestniczących w imprezach okolicznościowych integrujących mieszkańców	10000
				II. 4.2 Organizacja czasu wolnego mieszkańców poprzez (kursy, szkolenia doksztalające, warsztaty, prezentacje itd..)	Liczba warsztatów, kursów, szkoleń doksztalających, wydanych certyfikatów	50

CEL I ZOSTANIE OSIAGNIĘTY DZIĘKI REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ:

1. Budowa przystani kajakowych i pól biwakowych na terenie gmin objętych LSR „Zapilicze”.
2. Organizacja spływów kajakowych.
3. Oznakowanie i modernizacja tras rowerowych i pieszych na terenie powiatu białobrzeskiego.
4. Tworzenie izb regionalnych, muzeów.
5. Renowacja kapliczek przydrożnych, zabytkowych grobów i miejsc pamięci.
6. Oznakowanie zabytków architektonicznych oraz pomników historycznych i przyrodniczych.
7. Prowadzenie i aktualizacja strony internetowej.
8. Wydawanie publikacji, folderów, map, kalendarzy.
9. Udział w targach i innych imprezach turystycznych.
10. Promocja działań w różnych mediach (prasa, telewizja w tym telewizja internetowa)

UZASADNIENIE

Obszar LGD „Zapilicze” posiada ogromny potencjał przyrodniczo – geograficzny, który posłuży do rozwoju turystyki. Zagospodarowanie dorzecza Pilicy, przepięknych lasów z ogromnym bogactwem runa leśnego, wykorzystanie i wzmocnienie obecnego zaplecza hotelarsko – gastronomicznego umożliwi mieszkańcom Ziemi Białobrzeskiej rozwijanie turystyki oraz promowanie obszaru LGD. Przy organizacji imprez lokalnych, imprez turystycznych i rekreacyjnych, promocji ruchu turystycznego itd. istnieje szansa na powrót wykształconej młodzieży do Białobrzegów. Będzie to również ogromna szansa na rozwój agroturystyki, a co się z tym wiąże dodatkowe dochody dla rolników.

Mieszkańcy Zapilicza nie widzą innego kierunku rozwoju dla powiatu jak działania zmierzające do rozwoju turystyki. Chcemy zachować bogactwo naszego regionu.

GRUPY DOCELOWE BENEFICJENTÓW

Beneficjentami przedsięwzięcia będą: przedsiębiorcy, rolnicy i członkowie ich gospodarstw wykorzystujący lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe, tworzący i dystrybuujący produkty tradycyjne i lokalne (spożywczych i innych), firmy oferujące usługi turystyczne, tworzący i prowadzący gospodarstwa agroturystyczne, firmy świadczące usługi informacyjno-doradcze dla firm i osób rozpoczynających działalność gospodarczą, samorządy lokalne, organizacje i mieszkańcy zainteresowani ochroną i promocją dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, rozwojem gospodarczym, w tym zwłaszcza turystyki na obszarze Partnerstwa.

LISTA REKOMENDOWANYCH OPERACJI

- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – liczba operacji: minimum 1
Preferowane będą operacje dotyczące: tworzenia/rozwoju firm wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe, rozwoju przez mikroprzedsiębiorstwa produktów tradycyjnych i lokalnych (spożywczych i innych) oraz ich dystrybucji, świadczenia szeroko pojętych usług turystycznych, podejmowania tradycyjnych zawodów, firm trudniących obsługą ruchu turystycznego.

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – liczba operacji: minimum 1
Preferowane będą operacje dotyczące: rozwoju gospodarstw agroturystycznych, przetwórstwa spożywczego opartego na surowcach lokalnych, wyrobu produktów tradycyjnych i lokalnych, tradycyjnych zawodów;

- Odnowa i rozwój wsi: – liczba operacji: minimum 2
Preferowane będą operacje dotyczące: budowy parków i ścieżek tematycznych, wyznaczenia i urządzenia szlaków turystycznych i rekreacyjnych (np. rowerowych, do jazdy konnej) w oparciu o atrakcyjne obiekty przyrodnicze i kulturowe, a także organizacji i zagospodarowania powszechnie dostępnej zielonej przestrzeni.

- Małe projekty – liczba operacji: minimum 25
Preferowane będą operacje obejmujące: opracowanie przewodnika po atrakcjach przyrodniczo-kulturowych Ziemi Białobrzesckiej oraz innych materiałów promocyjnych, inicjowanie współpracy (izb, stowarzyszeń, wspólnych działań promocyjnych itp.) utworzenie lub zmodernizowanie punktów informacji turystycznej, bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych związanych tematycznie z ofertą turystyczną obszaru objętego LSR, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych i promocyjnych dotyczących obszaru objętego LSR, promowanie, zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000, odbudowę, renowację, restaurację albo remont lub oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków, remont lub wyposażenie istniejących muzeów lub innych obiektów pełniących ich funkcje, kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów, języka regionalnego i gwary, tradycyjnych zawodów i rzemiosła

- Nabywanie umiejętności i aktywizacja – liczba operacji : minimum 8

Preferowane będą operacje obejmujące: współpracę z władzami lokalnymi na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej, promocję produktów turystycznych, zasobów i walorów Zapilicza.

- Projekt współpracy dotyczący rozwoju turystyki oraz oznakowania szlaku turystycznego rzeki Pilicy.

Rodzaj wskaźnika	Opis wskaźnika			Wartość w roku 2015
Wskaźnik produktu	Minimalna ilość operacji			63
	Kategoria operacji	Średnia kwota dofinansow. dla kategorii operacji (zł)	Ogólna kwota dofinansow. dla kategorii operacji (zł)	Minimalna ilość operacji

	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	100.000	100.000	1
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	100.000	100.000	1
	Odnowa i rozwój wsi	300.000	600.000	2
	Małe projekty	25.000	625.000	25
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	20.500	164.000	8

CEL II ZOSTANIE OSIĄGNIĘTY DZIĘKI REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ:

1. Poprawa infrastruktury społecznej (modernizacja i rozbudowa remiz strażackich.
2. Tworzenie i wyposażenie świetlic wiejskich, klubów, wiejskich domów kultury, bibliotek i innych miejsc użyteczności publicznej.
3. Rozwój organizacji (Orkiestr Dętych, Kół Gospodyń Wiejskich, Zespołów ludowych. Rozwój Ochotniczych Straży Pożarnych, drużyn harcerskich itp.).
4. Tworzenie miejsc sprzyjających wypoczynkowi typu place zabaw, boiska
5. Poprawa estetyki poszczególnych miejscowości poprzez zagospodarowanie terenów zielonych, budowę skwerków, tworzenie ciągów spacerowych itd.
6. Organizacja różnych form promujących aktywny wypoczynek, organizacja zawodów sportowych, imprez rekreacyjnych, turystycznych i zajęć pozalekcyjnych.
7. Wsparcie dla mikroprzedsiębiorstw działających dla potrzeby lokalnej społeczności.
8. Wsparcie dla rolników rozwijających nowe formy działalności pozarolniczej.
9. Organizacja imprez jubileuszowych, festynów, pikników podnosząca spójność lokalną różnych grup społecznych.
10. Organizacja czasu wolnego mieszkańców poprzez (kursy, szkolenia doksztalające, warsztaty, prezentacje itd.)

UZASADNIENIE

To główne przedsięwzięcie w czasie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na terenie działania LGD „Zapilicze”. Potrzeby finansowe w celu realizacji najważniejszych potrzeb i oczekiwań mieszkańców zostały oszacowane na poziomie 25 000 000 zł. Z przyczyn ekonomicznych realizacją strategii wzmacniamy potencjał ludzki w celu wygenerowania kolejnych pomysłów na turystyczny rozwój Zapilicza. Mamy w dalszym ciągu niewystarczające wykorzystanie potencjału ludzkiego na terenie powiatu.

Realizacja tego przedsięwzięcia wymaga działań aktywizujących społecznie mieszkańców, integrujących ich (jest to szczególnie ważne działanie w kierunku przygotowanie naszej społeczności do przyjęcia turystów), budujących ich identyfikację z obszarem (dobrze rozumiany patriotyzm lokalny) i dostosowujących ich kwalifikacje do aktualnych wymagań gospodarki, w tym rynku pracy. Działania w ramach przedsięwzięcia „Mieszkańcy Zapilicza” mają na celu spełnić te warunki, a w rezultacie zrealizować cel ogólny Lokalnej Strategii Rozwoju LGD: „Rozwój kapitału społecznego”

GRUPY DOCELOWE BENEFICJENTÓW

Beneficjentami przedsięwzięcia będą: przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy pragnący rozpocząć działalność gospodarczą, samorządy lokalne i organizacje społeczne, dzieci i młodzież, członkowie organizacji obywatelskich, turyści.

LISTA REKOMENDOWANYCH OPERACJI

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – liczba operacji: minimum 1
Preferowane będą operacje dotyczące tworzenia/rozwoju w zakresie usług, handlu, transportu, agroturystyki, wytwarzania produktów lokalnych i tradycyjnych;
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – liczba operacji: minimum 2
Preferowane będą operacje dotyczące tworzenia/rozwoju firm w zakresie usług, handlu, transportu, agroturystyki, wytwarzania produktów lokalnych i tradycyjnych;
- Odnowa i rozwój wsi: – liczba operacji: minimum 5
Preferowane będą operacje dotyczące: rozwojowi infrastruktury społecznej dla integracji i aktywizacji społeczności lokalnej: urządzenie i wyposażanie świetlic środowiskowych budowa i modernizacja boisk, tworzenie i modernizacja placów zabaw, skwerów, parków, itp.
Priorytetowo będą traktowane zwłaszcza te operacje, które będą zakładały kompleksowe wykorzystanie budowanych lub modernizowanych obiektów zwłaszcza do rozwoju turystyki, organizacji imprez, szkoleń i wydarzeń, których celem będzie także realizacja celów określonych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich, oraz innych inicjatyw o charakterze lokalnym.
- Małe projekty – liczba operacji: minimum 40
Preferowane będą operacje obejmujące: organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, organizację imprez kulturalnych, promocyjnych, rekreacyjnych lub sportowych związanych z promocją lokalnych walorów, udostępnianie urządzeń i sprzętu, z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie, zagospodarowanie przestrzeni publicznej, z wyłączeniem pasów drogowych dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich; promocję i organizację lokalnej twórczości kulturalnej lub aktywnego trybu życia, remont połączony z modernizacją lub wyposażeniem istniejących świetlic wiejskich oraz innych obiektów pełniących ich funkcję oraz zagospodarowanie terenu przylegającego do tych obiektów, organizowanie wystaw artystycznych, warsztatów, plenerów – plastycznych, muzycznych, teatralnych i literackich, organizowanie konkursów promujących ludzi utalentowanych, rozwijanie talentów artystycznych, organizację i odpowiednią promocję imprez integrujących społeczność lokalną obszaru LGD: rajdów, festynów, spotkań, tradycyjnych świąt, dożynek, organizację lokalnych targów pracy itp.;
- Nabywanie umiejętności i aktywizacja – liczba operacji: minimum 8
Preferowane będą operacje obejmujące: animowanie społeczności lokalnych, opracowywanie koncepcji i scenariuszy imprez integracyjnych, edukacyjnych, sportowych i promocyjnych oraz konkursów o tej tematyce, opracowanie i promocję

kalendariusza prezentującego obszar LGD, w tym koordynację terminów imprez, wdrażanie różnych metod rozwoju komunikacji międzyludzkiej na terenie objętym LGD.

Rodzaj wskaźnika	Opis wskaźnika			Wartość w roku 2015
Wskaźnik produktu	Minimalna ilość operacji			65
	Kategoria operacji	Średnia kwota dofinansow. dla kategorii operacji (zł)	Ogólna kwota dofinansow. dla kategorii operacji (zł)	Minimalna ilość operacji
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	100.000	100.000	1
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	100.000	200.000	2
	Odnowa i rozwój wsi	300.000	1.500.000	5
	Małe projekty	25.000	1.000.000	40
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	20.500	164.000	8

5. OKREŚLENIE MISJI LGD

Członkowie Lokalnej Grupy Działania „Zapilicze” określili następującą wizję przyświecającą realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju:

Wizją rozwoju powiatu białobrzeskiego w ramach realizacji LSR jest w ciągu najbliższych 6 lat stać się atrakcyjną przestrzenią turystyczną z wielokierunkową ofertą dla mieszkańców w szczególności Mazowsza. Realizację wizji zapewnia nam kapitał społeczny i przyrodniczo – historyczne bogactwo Zapilicza.

Członkowie Lokalnej Grupy Działania „Zapilicze” świadomi odpowiedzialności za wdrażane w ramach realizacji LSR działania jak i ogromne potrzeby społeczności powiatu sformułowali następującą misję:

Lokalna Grupa działania „Zapilicze” to grono instytucji, organizacji i mieszkańców realizujących różnorodne, spójne w celu działania na rzecz rozwoju turystyki i poprawy jakości życia mieszkańców. Zapilicze to docelowo przestrzeń, w której przedsiębiorczość rozwija się w sposób przyjazny dla środowiska, walory przyrody wykorzystuje się dla rozwoju rekreacji i agroturystyki, a nowoczesne, specjalistyczne gospodarstwa rolne i przetwórcze z powodzeniem funkcjonują w warunkach rynkowych. Systematycznie zwiększana jest lokalna oferta edukacyjna i kulturalna, dostępność i poziom usług medycznych spełnia oczekiwania mieszkańców.

Z kolei Wizja wraz z elementami analizy SWOT, stanowiła punkt wyjścia dla określenia celów ogólnych i szczegółowych Lokalnej Strategii Rozwoju, w taki sposób by ich osiągnięcie posłużyło realizacji tej wizji. Cele ogólne i szczegółowe LSR mają wykorzystywać mocne strony obszaru LGD i szanse dla jego rozwoju, jednocześnie eliminując lub ograniczając jego słabe strony oraz służąc ograniczeniu wpływu ewentualnych zewnętrznych zagrożeń.

6. WYKAZANIE SPÓJNOŚCI SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR

Lokalna Strategia Rozwoju i zapisane w dokumencie cele powstały jako rezultat przeprowadzonej diagnozy i analizy uwarunkowań obszaru oraz wynikających z nich problemów rozwojowych. Metoda pracy nad strategią została oparta na przekonaniu o potrzebie uspołecznienia procesu planowania i tworzenia oraz oparta o gruntowną analizę wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju, co zapewni pozyskanie środków finansowych na realizację Strategii. Przewiduje się, że dzięki przeprowadzonym konsultacjom z mieszkańcami oraz uwzględnieniu uwarunkowań i potrzeb lokalnych, jak również wiedzy i doświadczenia osób pracujących nad dokumentem sformułowane cele są akceptowalne społecznie, a tym samym realizacja przedsięwzięć w ich ramach będzie się cieszyć sporym zainteresowaniem.

Pierwsza grupa celów szczegółowych - związana z pierwszym celem ogólnym dotyczącym rozwoju turystyki w oparciu o walory rzeki Pilicy zorientowana została na wykorzystanie piękna krajobrazu i licznych walorów przyrodniczych. Różnorodność ukształtowania powierzchni stwarza ogromne możliwości dla uprawiania różnych form turystyki, w szczególności turystyki aktywnej tj. pieszej, rowerowej, baloniarstwa, jeździectwa, i wędkarstwa. Turystyka powinna stać się, poza ekologicznym rolnictwem, jednym z głównych kierunków rozwoju. Naturalne, różnorodne walory turystyczne obszar Zapilicza do bycia europejskim centrum całorocznej turystyki aktywnej. Stąd przyjęto następujące cele:

1. Zagospodarowanie dorzecza Pilicy
2. Wzmacnianie zaplecza turystycznego i tworzenie infrastruktury wzmacniającej turystykę
3. Promocja działań w kierunku rozwoju turystyki

Cele te nawiązują do najważniejszego walorów tego obszaru, jakim jest jego bogactwo przyrodnicze i kulturowe. Zostaną one zrealizowane między innymi dzięki:

1. Budowie przystani kajakowych na terenie gmin Promna, Wyśmierzyce, Białobrzegi i Stromiec
2. Tworzeniu miejsc widokowych, pól biwakowych itp.
3. Tworzeniu plaż przy Pilicy z infrastrukturą sanitarną-kanalizacyjną
4. Utworzeniu stancji młodzieżowej
5. Stworzeniu możliwości do organizacji spływów kajakowych
6. Renaturalizacji terenów nadpilicznych
7. Odmuleniu kanałów i udroźnienie cieków wodnych
8. Przygotowaniu dróg dojazdowych do miejsc widokowych, przystani i pól biwakowych
9. Opracowanie spójnego szlaku turystycznego na terenie całego powiatu
10. Wykonanie i oznakowanie ścieżek rowerowych na terenie całego powiatu
11. Wykonanie i oznakowanie tras turystyki pieszej i konnej
12. Oznakowanie zabytków architektonicznych oraz pomników historycznych i przyrodniczych

13. Przygotowanie miejsc biwakowych na terenach leśnych i przy strategicznych miejscach turystycznych i innych działaniach zawartych w rozdziale 4.

Duży potencjał turystyczny stwarza możliwości dalszego rozwoju bazy turystycznej i rekreacyjnej. Na obszarze Zapilicza funkcjonuje dobrze rozwinięta i efektywnie działająca sieć restauracji i zajazdów. Podejmowane są również działania na rzecz gospodarczego wykorzystania przyrody poprzez wydzielanie terenów dla łowiectwa i wędkarstwa, zagospodarowanie terenów leśnych na miejsca odpoczynku. Z kolei zbiorniki wodne, rzeki stanowią bazę do rozwoju zarówno gospodarczego (stawy hodowlane), jak i rekreacyjnego.

Sformułowano także drugi cel ogólny dotyczący rozwoju kapitału społecznego. Realizacja celu zakłada wzmocnienie potencjału ludzkiego, zaangażowanie mieszkańców do wyboru priorytetowych działań z wypracowanego podczas warsztatów i konsultacji katalogu. Nastąpi zdecydowane wzmocnienie działań podejmowanych w partnerstwie międzysektorowym. Realizacja celu będzie mierzona liczbą zrealizowanych szkoleń, zorganizowanych imprez integracyjnych i promocyjnych, narzędzi służących integracji i komunikacji mieszkańców obszaru, przedsięwzięć na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej służącej integracji i aktywizacji społeczności lokalnej, stworzonych lub wspartych firm w obszarach rozwoju biznesu, doskonalenia zawodowego, szkoleń i doradztwa oraz wytwarzania produktów lokalnych i tradycyjnych, zorganizowanych działań dla dzieci, młodzieży i mieszkańców terenu objętego działaniem LGD.

Wyjątkowy potencjał obszaru LGD przejawia się również w historii i kulturze. Wspólna kultura materialna i niematerialna w szczególności zabytki architektury sakralnej, pałacowo - parkowe, dworki, jak również produkty oraz zwyczaje i obrzędy lokalne są unikatowe w skali regionu. Ponadto obszar ten cechuje aktywność społeczna mieszkańców, działalność licznych stowarzyszeń i organizacji społecznych, a także mnogość aktywnych niezrzeszonych grup kultywujących tradycje i zwyczaje lokalne; zamiłowanie do biesiadowania, organizowania imprez społecznych, kulturalnych, dożynek, zawodów sportowych i sportowo - pożarniczych.

7. UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ

Opracowana Lokalna Strategia Rozwoju obszaru LGD Zapilicze ma charakter zintegrowany, sformułowane w niej cele ogólne i szczegółowe są spójne i stanowią jedną nierozzerwalną całość. Poszczególne cele i przedsięwzięcia są do siebie komplementarne.

W procesie formułowania strategii włączeni byli przedstawiciele wszystkich kluczowych podmiotów lokalnych tj. przedstawiciele sektora społecznego (organizacje pozarządowe, kluby, grupy nieformalne), publicznego oraz przedsiębiorcy. Dzięki temu zintegrowane podejście miało miejsce od początku prac nad LSR, czego przejawem był przede wszystkim partycypacyjny sposób opracowywania strategii. W celu zapewnienia spójności strategii i jej celów oraz przedsięwzięć ze specyfiką obszaru dokument poddano konsultacjom społecznym. Przyjęcie formuły podejścia zintegrowanego spowodowało również stworzenie płaszczyzny współpracy pomiędzy lokalnymi podmiotami, co powinno ułatwić proces wdrażania LSR.

Kolejnym wyrazem zintegrowanego podejścia jest bazowanie na lokalnych zasobach obszaru w tym dziedzictwie przyrodniczym, kulturowym i kapitale ludzkim. Stąd zakłada się wspieranie w szczególności przedsięwzięć obejmujących cały obszar objęty LSR oraz

wszystkie aspekty rozwoju. Ponadto zakłada się, że w realizację przedsięwzięć aktywnie włączą się wszystkie podmioty z obszaru LGD

8. UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO

DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ

W ramach procesu wdrażania LSR premiowane będą wszelkie działania, których celem będzie poszukiwanie nowych, lepszych i efektywniejszych sposobów rozwiązywania problemów występujących na obszarze Zapilicza.

Innowacyjność będzie rozumiana jako:

- nastawienie na wsparcie nowych lub nietypowych projektów;
- wypracowanie nowych produktów;
- wykorzystanie nowych narzędzi w rozwiązywaniu dotychczasowych problemów;
- adaptowanie rozwiązań sprawdzonych w innych regionach, czy krajach;

W wyniku realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju uzyskane zostaną następujące rezultaty o charakterze innowacyjnym:

Innowacja organizacyjna:

- wprowadzenie znaczących zmian w strukturach organizacyjnych podmiotów działających na obszarze LGD;
- wdrożenie zaawansowanych technik zarządzania w organizacjach z terenu LGD;
- wdrożenie nowych lub znacząco zmienionych strategii;
- wprowadzenie zasadniczych zmian lub tworzenie nowych sieci kooperacji w zakresie współpracy pomiędzy podmiotami lokalnymi;

Innowacja procesowa:

- wprowadzenie zmian polegających na udoskonaleniu nowych lub znacząco udoskonalonych metod wytwarzania;
- wprowadzenie zmian w sposobie docierania z produktem do odbiorców w szczególności tworzenie strategii lub programów promocji lokalnych produktów turystycznych lub strategii wytwarzania lokalnych produktów kulinarnych, rzemieślniczych i innych;

Innowacja produktowa:

- udoskonalanie produktów lokalnych (turystycznych, kulturalnych i innych);
- tworzenie nowych produktów markowych;
- wprowadzanie nowych lub ulepszonych produktów na rynek;

Z uwagi na to, że projekty innowacyjne mają sens, o ile ich rezultaty zostaną wykorzystane w praktyce i rzeczywiście przyczynią się do zwiększenia skuteczności i efektywności realizowanej polityki, zakłada się, że LGD wypracuje metodę przenoszenia dobrych praktyk

z poziomu projektu na poziom LSR, czego rezultatem będzie upowszechnienie i włączenie do głównego nurtu polityki rozwojowej LGD dobrych praktyk, otwarcie się na otoczenie, a w szczególności poznawanie doświadczeń innych obszarów wiejskich we wdrażaniu niekonwencjonalnych rozwiązań.

9. OKREŚLENIE PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR I WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD

Wskazana w niniejszym opracowaniu **procedura oceny wniosków** i prac Rady (Organu Decyzyjnego) w zakresie **wyboru operacji** wynika z doświadczeń i wzorów wypracowanych w toku konsultacji w środowisku eksperckim jak i poprzez konsultacje społeczne. **Ogólna procedura wyboru projektów**: procedura oceny zgodności operacji z LSR, procedura wyboru operacji przez LGD oraz procedura odwoławcza wnioskodawców - są spójne ze statutowymi zapisami Stowarzyszenia oraz Regulaminem Rady Programowej Stowarzyszenia LGD „Zapilicze” w Białobrzegach.

Szczegółowe zapisy proceduralne i organizacyjne prac Rady ujęte w tymże regulaminie precyzują zasady postępowania dając porządek i przejrzystość, określają podział zadań i zakres odpowiedzialności na poszczególnych etapach.

9.1. OGÓLNA PROCEDURA WYBORU OPERACJI

Wnioskodawca przy pomocy biura LGD oprócz ogólnej dokumentacji wniosku o dofinansowanie operacji składa tzw. fiszkę operacji według wzoru udostępnionego przez Biuro LGD. Jednocześnie wyraża on pisemną zgodę na jej wcześniejsze udostępnienie członkom organu decyzyjnego.

Do ww. dokumentacji dołącza się oświadczenie wnioskodawcy o fakcie, iż nie złożył on ww. dokumentacji do tego samego działania PROW realizowanego na poziomie regionalnym.

Członek organu decyzyjnego nie powinien rozpowszechniać informacji nt. operacji poza gronem osób oceniających oraz Zarządem i Biurem LGD.

Proponowana zawartość wzoru fiszki projektowej (1 strona A4 z ograniczeniem liczby znaków) obejmować powinna :

- Tytuł operacji
- Cele operacji
- Zakres operacji
- Koszt całkowity operacji / Wnioskowana dotacja

9.2. PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR

Procedura oceny zgodności projektu z LSR polega na dokonaniu oceny zgodności celów i zakresu operacji z celami ogólnymi, szczegółowymi i przedsięwzięciami zapisanymi w LSR przez członków organu decyzyjnego. Ocena zgodności z LSR jest dokonywana indywidualnie przez członków Organu Decyzyjnego.

Uznanie operacji za zgodną z LSR skutkuje przekazaniem operacji do dalszej oceny według lokalnych kryteriów wyboru. Operacja, która nie zostanie uznana za zgodną z LSR nie podlega dalszej ocenie i zostaje zwrócona wnioskodawcy bez możliwości odwołania się od decyzji Rady Decyzyjnej.

Operacja zostanie uznana za zgodną z LSR jeżeli będzie zgodna z:

- co najmniej jednym celem ogólnym,
- co najmniej jednym celem szczegółowym oraz
- co najmniej jednym przedsięwzięciem zapisanym w LSR.

Do dalszej oceny na podstawie lokalnych kryteriów wyboru zostaną przekazane operacje uznane za zgodne przez co najmniej połowę członków Rady (50% +1 głos – zgodnie z zapisami Regulaminu Rady Decyzyjnej).

9.3 PROCEDURY WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD, LOKALNE KRYTERIA WYBORU

Procedura wyboru operacji przez LGD opiera się na lokalnych kryteriach wynikających z analizy SWOT oraz założonych kierunkach rozwoju.

Zakwalifikowane wcześniej wnioski, jako zgodne z LSR na podstawie specyficznych dla danej LGD lokalnych kryteriów wyboru przechodzą kolejny etap weryfikacji. Zasadniczym celem jest wybór operacji, które w największym stopniu mogą realizować założenia LSR.

Ze względu na różne cele i charakter poszczególnych działań (odnowa wsi i rozwój wsi, różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw oraz małe projekty) stosowane będą różne zestawy lokalnych kryteriów wyboru.

Ocena dokonywana jest indywidualnie przez członków Rady Decyzyjnej na imiennych kartach oceny operacji wg lokalnych kryteriów wyboru. Miejsce operacji na liście rankingowej określi średnia arytmetyczna wszystkich indywidualnych ocen.

INSTRUKCJA

wypełniania Kart oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami

1. Do wypełnienia są cztery karty oceny:

a) **Karta oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami**

dla wnioskodawców i operacji zgłoszonych na obszarze LGD „Zapilicze” do działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”.

.....
Podpis Przewodniczącego Rady, pieczęć LGD

Załącznik nr

OCENA MERYTORYCZNA – KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LOKALNYMI KRYTERIAMI

dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze LGD „Zapilicze” do działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej	
Nazwa wnioskodawcy			
Operacja w ramach działania PROW 2007-2013	☐ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ☐ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ☐ Odnowa i rozwój wsi ☐ Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty		
Zgodność operacji w ramach działania RÓŻNICOWANIE W KIERUNKU DZIAŁALNOŚCI NIEROLNICZEJ			

z lokalnymi kryteriami:		
L.p.	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena
1.	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca: - nie przekracza średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w województwie -10 pkt - nie przekracza 5 ha – 5 pkt - jest większe od średniej w woj. – 0 pkt	
2.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: - powyżej 3 miejsc pracy – 10 pkt - od 1 do 3 miejsc pracy – 5 pkt - poniżej 1 miejsca pracy – 0 pkt	
3.	Realizacja operacji spowoduje: - powstanie nowej działalności pozarolniczej - 10 pkt - rozwój istniejącej działalności pozarolniczej – 5 pkt	
4.	Realizacja operacji spowoduje powstanie nowych lub rozwój dotychczasowych usług turystycznych - powstanie nowych usług turystycznych - 10 pkt rozwoj istniejących usług turystycznych – 5 pkt	
5.	Operacja ma innowacyjny charakter: - zastosowane pomysły i rozwiązania na obszarze LGD – 10 pkt - zastosowane nowe rozwiązania na terenie gminy – 5 pkt - brak innowacyjności – 0 pkt	
6.	Działalność, której dotyczy operacja (z wyjątkiem usług turystycznych) oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego dotyczy: - powstania nowych produktów/usług lub działalności - 10 pkt - rozwój istniejących produktów/usług lub działalności – 5 pkt - rzemiosło i rękodzielnictwo – 8 pkt. (wybieramy jedną opcję)	
SUMA PUNKTÓW:		min: 15 pkt max: 60 pkt
imię i nazwisko członka Rady		podpis członka Rady

b) **Karta oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami** dla wnioskodawców i operacji zgłoszonych na obszarze LGD „Zapilicze” do działania „Rozwój mikroprzedsiębiorczości”

.....
Podpis Przewodniczącego Rady, pieczęć LGD

Załącznik nr

**OCENA MERYTORYCZNA – KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI
Z LOKALNYMI KRYTERIAMI**

dla operacji zgłaszanych na obszarze LGD „Zapilicze”
do działania „**Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**”
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej	
Nazwa wnioskodawcy			

Operacja w ramach działania PROW 2007-2013		☐ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ☐ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ☐ Odnowa i rozwój wsi ☐ Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty
Zgodność operacji w ramach działania TWORZENIE I ROZWÓJ MIKROPRZEDSIĘBIORSTW z lokalnymi kryteriami:		
L.p.	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena
1.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: - powyżej 3 miejsc pracy – 10 pkt - od 1 do 3 miejsc pracy – 5 pkt - poniżej 1 miejsca pracy – 0 pkt	
2.	Realizacja operacji spowoduje utworzenie lub rozwój przedsiębiorstw: - powstanie nowego przedsiębiorstwa - 10 pkt - rozwój istniejącego przedsiębiorstwa – 5 pkt	
3.	Operacja ma innowacyjny charakter: - zastosowane pomysły i rozwiązania na obszarze LGD – 10 pkt - zastosowane nowe rozwiązania na terenie gminy – 5 pkt - brak innowacyjności – 0 pkt	
4.	Działalność, której dotyczy operacja przyczyni się do poszerzenia oferty lub bazy turystycznej obszaru LGD - powstanie nowych usług lub bazy turystycznej - 10 pkt - rozwój istniejących usług turystycznych – 5 pkt	
5.	Działalność, której dotyczy operacja (z wyjątkiem usług turystycznych) oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego dotyczy: - powstania nowych produktów/usług lub działalności - 10 pkt - rozwój istniejących produktów/usług lub działalności – 5 pkt - rzemiosło i rękodzielnictwo – 8 pkt (wybieramy jedną opcję)	
SUMA PUNKTÓW:		min: 15 pkt max: 50 pkt
imię i nazwisko członka Rady		podpis członka Rady

c) **Karta oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami** dla wnioskodawców i operacji zgłoszonych na obszarze LGD „Zapilicze” do działania „Odnowa i rozwój wsi”.

.....
Podpis Przewodniczącego Rady, pieczęć LGD

Załącznik nr

**OCENA MERYTORYCZNA – KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI
Z LOKALNYMI KRYTERIAMI**

dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze LGD „Zapilicze”
do działania „Odnowa i rozwój wsi”
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej	
Nazwa wnioskodawcy			
Operacja w ramach działania	☐ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej		

PROW 2007-2013		☐ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ☐ Odnowa i rozwój wsi ☐ Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty
Zgodność operacji w ramach działania ODNOWA I ROZWÓJ WSI z lokalnymi kryteriami:		
L.p.	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena
1.	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczy: - wszystkich gmin objętych LSR – 10 pkt - co najmniej 2 gmin objętych LSR – 7 pkt - co najmniej 2 miejscowości, lecz nie więcej niż jednej gminy – 3 pkt - jednej miejscowości – 0 pkt	
2.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: - powyżej 4 elementów- 10 pkt - 2-3 elementy – 5 pkt - 1 lub mniej elementów lokalnych zasobów – 0 pkt	
3.	Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy: - powyżej 3 miejsc pracy – 10 pkt - od 1 do 3 miejsc pracy – 5 pkt - poniżej 1 miejsca - 0 pkt	
4.	Operacja przyczyni się do: - wpłynie na poszerzenie oferty turystycznej i poprawę infrastruktury społecznej - 10pkt - poszerzenia oferty lub bazy turystycznej obszaru - 5 pkt - poprawy infrastruktury społecznej obszaru – 5 pkt - operacja nie jest związana z turystyką ani poprawą infrastruktury społecznej – 0 pkt	
5.	Działalność, której dotyczy operacja: - przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania LGD – 10 pkt - nie uwzględnia promocji obszaru – 0 pkt	
6.	Operacja będzie realizowana: - z udziałem 4 innych podmiotów – 10 pkt - z udziałem 1-3 podmiotów – 5 pkt. - bez udziału innych podmiotów – 0 pkt	
SUMA PUNKTÓW:		min: 15 pkt max: 60 pkt
imię i nazwisko członka Rady		podpis członka Rady

d) **Karta oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami** dla wnioskodawców i operacji zgłoszonych na obszarze LGD „Zapilicze” do działania „Wdrażanie LSR – Małe projekty”.

.....
Podpis Przewodniczącego Rady, pieczęć LGD

Załącznik nr

**OCENA MERYTORYCZNA – KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI
Z LOKALNYMI KRYTERIAMI**
dla wnioskodawców i operacji zgłaszanych na obszarze LGD”Zapilicze”
do działania „Wdrażanie LSR – małe projekty”
(wypełnić wyłącznie pola na białym tle)

Nazwa operacji			
Nr operacji wg kolejności wpływu i data złożenia wniosku		Data przeprowadzenia oceny merytorycznej	

Nazwa wnioskodawcy		
Operacja w ramach działania PROW 2007-2013		☐ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ☐ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ☐ Odnowa i rozwój wsi ☐ Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty
Zgodność operacji w ramach działania WDRAŻANIE LSR – MAŁE PROJEKTY z lokalnymi kryteriami:		
L.p.	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena
1.	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczy: - wszystkich gmin objętych LSR – 10 pkt - co najmniej 2 gmin objętych LSR – 7 pkt - co najmniej 2 miejscowości, lecz nie więcej niż jednej gminy – 3 pkt - jednej miejscowości – 0 pkt	
2.	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych lub kulturowych: - powyżej 4 zasobów – 10 pkt - od 2-do 3 zasobów – 5 pkt - 1 lub wcale – 0 pkt	
3.	Działalność, której dotyczy operacja przyczynia się do promowania walorów regionu/obszaru działania LGD Zapilicze: - powyżej 5 elementów- 10 pkt - 2- 4 elementy – 5 pkt - 1 i wcale – 0 pkt	
4.	Operacja będzie realizowana przez wnioskodawcę z udziałem: - więcej niż 3 podmiotów – 10 pkt - 2-3 podmiotów – 5 pkt - bez udziału innych podmiotów – 0 pkt	
5.	Czas trwania operacji będzie wynosił: - do 3 miesięcy – 10 pkt - 3-6 miesięcy – 7 pkt - 6-12 miesięcy – 3 pkt - powyżej 12 miesięcy – 0 pkt	
6.	Działalność, której dotyczy operacja, przyczyni się do: - zwiększenia kwalifikacji mieszkańców- 5 pkt - pobudzenia aktywności mieszkańców i wzmocnienia więzi z miejscem zamieszkania – 5 pkt - kierowana jest do ludzi młodych – 5 pkt Uwaga – tutaj punkty sumuje się	
SUMA PUNKTÓW:		min: 15 pkt max: 65 pkt
imię i nazwisko członka Rady		podpis członka Rady

9.4. PROCEDURA ODWOŁAWCZA OD ROZSTRZYgniĘĆ RADY DECZYJNEJ W SPRAWIE WYBORU OPERACJI Lokalnej Grupy Działania „Zapilicze”

1. Każdy wnioskodawca ma prawo do odwołania od rozstrzygnięć Rady
2. Odwołanie ma postać wniosku do Rady Decyzyjnej o ponowne rozpatrzenie wniosku dofinansowanie operacji, wg wzoru udostępnionego przez Biuro LGD. Jedynym organem uprawnionym do rozpatrywania odwołań jest Rada Decyzyjna.
3. Wnioskodawca po otrzymaniu pisma informującego o nie zakwalifikowaniu operacji do dofinansowania ma prawo w terminie 7 dni kalendarzowych złożyć pisemny wniosek

- o ponowne rozpatrzenie wniosku. W tym samym terminie wnioskodawcy przysługuje prawo wglądu do protokołu oceny w siedzibie Biura LGD.
4. Odwołanie podlega ponownemu rozpatrzeniu przez Radę wniosku o dofinansowanie operacji na posiedzeniu zwołanym przez biuro w porozumieniu z Przewodniczącym Rady.
 5. Zwołanie posiedzenia Rady może odbyć się drogą mailową lub telefonicznie.
 6. Wniosek o ponowne Rozpatrzenie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony.
 7. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku gdy:
 - został wniesiony po upływie terminu określonego w pkt. 3;
 - został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn. nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie
 - nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.
 - został wniesiony na innym wzorze dokumentu niż określony w pkt. 2
 8. W momencie ponownego rozpatrzenia wniosku o dofinansowanie operacji członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.
 9. Rada podejmuje uchwałę o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków Rady.
 10. Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów, która kwalifikowałaby go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze zyskuje prawo do dofinansowania w ramach dostępnych środków.
 11. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz.
 12. O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany w terminie 14 dni od dnia posiedzenia OD, na którym wniosek był rozpatrywany przez Biuro LGD.

10. BUDŻET LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU

Budżet Lokalnej Strategii Rozwoju dla LGD „Zapilicze” w podziale na lata realizacji oraz działania osi 4 Leader przedstawia stronę finansową przyjętych celów ogólnych, celów szczegółowych oraz planowanych do realizacji przedsięwzięć, operacji i działań.

Zaplanowany budżet opiera się na racjonalnym harmonogramie dopasowanym do lokalnych potrzeb i organizacyjnych możliwości LGD; zapewnia systematyczną i ciągłą realizację LSR. Przedłożony poniżej budżet zgodny jest z załącznikami do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR zarówno w zakresie wielkości zaplanowanych kwot na poszczególne lata jak i w części dotyczącej zaplanowanych terminów konkursów na poszczególne operacje osi 4 Leadera.

Określając budżet LSR należy przestrzegano następujących zasad:

- > Wysokość środków przewidzianych na działanie 4.13 nie jest większa niż iloczyn liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, na obszarze objętym LSR, według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r. i kwoty 116 zł;
- > Na każdy z 4 rodzajów operacji („Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi”

oraz „Małe projekty”) zaplanowane jest przynajmniej 10% środków przewidzianych przez LGD na działanie 4.13;

- > Całkowity planowany koszt pojedynczej operacji w ramach „Małych projektów” wynosi co najmniej 4,5tys. zł;
- > Wysokość pomocy przyznanej na realizację pojedynczej operacji w ramach „Odnowy i rozwoju wsi” nie jest niższa niż 25 tys. zł;
- > Wysokość środków przewidzianych na działanie 4.21 nie jest większa niż iloczyn liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, na obszarze objętym LSR, według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r. i kwoty 3 zł;
- > Wysokość środków przewidzianych na operacje przygotowania projektów współpracy w ramach działania 4.21 nie jest większa niż iloczyn liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, na obszarze objętym LSR, według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r. i kwoty 1 zł;
- > Wysokość środków przewidzianych na działanie 4.31 nie jest większa niż iloczyn liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, na obszarze objętym LSR, według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r. i kwoty 29 zł;
- > Na koszty bieżące (administracyjne) LGD przewidziane zostało nie więcej niż 15% sumy środków przewidzianych na działania 4.13, 4.21 i 4.31.

10.1 HARMONOGRAM REALIZACJI LSR

Budżet Lokalnej Strategii Rozwoju został przygotowany w oparciu o założenia dotyczące okresu realizacji LSR, zawarte w poniższym harmonogramie:

Przedsięwzięcia i typy operacji	Okresy realizacji													
	09-I	09- II	10 - I	10 - II	11 - I	11 - II	12 - I	12 - II	13 - I	13 - II	14 - I	14 - II	15 - I	15 - II
I. Rozwój turystyki w oparciu o walory Pilicy														
Działanie - „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”														
Działanie - „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”														
Działanie „Odnowa i rozwój wsi”														
Działanie „Małe projekty”														
Działanie „Wdrażanie projektów współpracy”														
Działanie „Nabywanie umiejętności”														
II. Rozwój kapitału społecznego														
Działanie - „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”														
Działanie - „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”														
Działanie „Odnowa i rozwój wsi”														
Działanie „Małe projekty”														
Działanie „Nabywanie umiejętności”														
Bieżące funkcjonowanie biura														

* realizacja przedsięwzięcia/działania liczona jest od momentu złożenia pierwszego Wniosku o dofinansowanie do LGD do złożenia ostatniego Wniosku o Płatność.

Powyższy harmonogram obrazuje czas wdrażania poszczególnych przedsięwzięć poprzez zacieniowanie okresów (przedstawionych w półroczach), w których planowana jest ich realizacja. W połączeniu z budżetem, zapewnia systematyczną i ciągłą realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

10.2 BUDŻET POSZCZEGÓLNYCH CELÓW REALIZACJI STRATEGII LGD „ZAPILICZE”

ROK	KATEGORIA KOSZTU	413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					421 – Wdrażanie projektów współpracy	431 – Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja			Razem Oś 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 413		Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 431	
2009	całkowite			210 000	275 000	485 000	0	87786,75	20757,31	108544,06	593544,06
	kwalityfikowalne			210 000	275 000	485 000	0	87786,75	20757,31	108544,06	593544,06
	do refundacji			157 500	192 500	350 000	0	87786,75	20757,31	108544,06	458544,06
2010	całkowite	313 005,12	234 753,84	204 837,6	407 150,17	1 159 746,73	40474,8	113 040	51 200,60	164 240,6	1 364 462,13
	kwalityfikowalne	313 005,12	234 753,84	204 837,6	407 150,17	1 159 746,73	40474,8	113 040	51 200,60	164 240,6	1 344 224,73
	do refundacji	156 502,56	117 376,92	153 628,20	285 005,12	712 512,8	40474,8	113 040	51 200,60	164 240,6	917 228,2
2011	całkowite	313 005,12	234 753,84	204 837,6	407 150,17	1 159 746,73	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	1 344 224,73
	kwalityfikowalne	313 005,12	234 753,84	204 837,6	407 150,17	1 159 746,73	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	1 344 224,73
	do refundacji	156 502,56	117 376,92	153 628,20	285 005,12	712 512,8	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	896 990,8
2012	całkowite	313 005,12	234 753,84	204 837,6	407 150,17	1 159 746,73	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	1 344 224,73
	kwalityfikowalne	313 005,12	234 753,84	204 837,6	407 150,17	1 159 746,73	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	1 344 224,73
	do refundacji	156 502,56	117 376,92	153 628,20	285 005,12	712 512,8	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	896 990,8

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015 LGD „Zapilicze”

2013	całkowite		234 753,8 4	352 272,8	472 758, 97	1 059 785, 61	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	1 224 026,21
	kwalifikowalne		234 753,8 4	352 272,8	472 758, 97	1 059 785, 61	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	1 224 026,21
	do refundacji		117 376,9 2	264 204,6 0	330 931, 28	712 512,8	20 237,4	113 040	51 200,60	164 240,6	896 990,80
2014	całkowite			427 507,6 8	559 831, 49	987 339,17		113 040	51 200,60	164 240,6	1 151 579,77
	kwalifikowalne			427 507,6 8	559 831, 49	987 339,17		113 040	51 200,60	164 240,6	1 151 579,77
	do refundacji			320 630,7 6	391 882, 04			113 040	51 200,60	164 240,6	876 753,4
2015	całkowite							48393,94		48393,94	48393,94
	kwalifikowalne							48393,94		48393,94	48393,94
	do refundacji							48393,94		48393,94	48393,94
2009-2015	całkowite	939 015,36	939 015,3 6	1 604 293, 28	2 529 04 0,97	6 011 364, 97	101 187	698 865	279 279	978 141	6 989 505,97
	kwalifikowalne	939 015,36	939 015,3 6	1 604 293, 28	2 529 04 0,97	6 011 364, 97	101 187	698 865	279 279	978 141	6 989 505,97
	do refundacji	469 507,68	469 507,6 8	1 203 219, 96	1 770 32 8,68	3 912 564	101 187	698 865	279 279	978 141	4 991 892

11. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA I KONSULTOWANIA LSR

Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana w okresie od września do grudnia 2008 roku podczas warsztatów i spotkań z mieszkańcami obszaru Zapilicza. Prace nad LSR były prowadzone metodą warsztatową z udziałem przedstawicieli wszystkich gmin wchodzących w skład LGD. Zgodnie z metodologicznymi założeniami proces budowania założeń strategicznych oparto na wiedzy lokalnej społeczności. Odbyło się 5 spotkań informacyjno-konsultacyjnych oraz warsztaty strategiczne. Ponadto przeprowadzono szkolenie nt. zasad budowania partnerstwa w formie LGD oraz metodologii opracowania LSR. Na bieżąco również odbywały się spotkania mieszkańcami poszczególnych gmin. W spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych z mieszkańcami gmin brali udział przedstawiciele rad sołeckich wszystkich miejscowości tworzących LGD Zapilicze, radni gminni, członkowie stowarzyszeń i kół aktywnie działający w poszczególnych gminach, prezesi klubów sportowych, koła gospodyń wiejskich oraz przedstawiciele Ochotniczej Straży Pożarnej. Stale również obradowała rada programowa oraz Zarząd LGD.

Inicjatorem prac nad Lokalną Strategią Rozwoju był Zarząd oraz Rada LGD „Zapilicze”, którzy doprowadzili do spotkania przedstawicieli wszystkich 6 gmin. Przedstawiciele poszczególnych gminy wspólnie zidentyfikowali osoby i podmioty, których udział był nieodzowny w pracach nad LSR. Do udziału w pracach nad strategią zaproszono przedstawicieli różnych środowisk, instytucji i organizacji mogących wesprzeć merytorycznie rozważane kwestie kierunków rozwoju, uwarunkowań lokalnych, branżowych i innych. Stąd w gamie reprezentantów różnych sektorów, gmin, instytucji i środowisk byli zarówno przedstawiciele powiatu białobrzeskiego i jego jednostek, organizacji powiatowych związanych z turystyką, leśnictwem, oświatą, ale i lokalnym biznesem oraz rolnictwem. Uczestnicy warsztatów i spotkań dobierani byli na podstawie dotychczasowego zaangażowania w realizacji ZSRW. W każdym warsztacie uczestniczyła grupa osób reprezentujących wszystkie gminy i różne środowiska z obszaru LGD zarówno partnerzy indywidualni - mieszkańcy jak i partnerzy instytucjonalni - reprezentujący formalnie i nieformalne ugrupowania lokalne.

Prace nad strategią były prowadzone w sposób uspołeczniony, na każdym kroku dbano o udział przedstawicieli różnych środowisk, a zapisy założeń strategicznych oraz projekt LSR był konsultowany społecznie. W pracach nad LSR czynnie uczestniczyli przedstawiciele społeczności lokalnej oraz eksperci, których zadaniem było nadzorowanie prawidłowości zapisów LSR tak aby sprostała ona wymogom stawianym w ramach osi LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 i umożliwiła ubieganie się o środki finansowe na realizację takich przedsięwzięć, które byłyby najbliższe, jak najbardziej adekwatne do rzeczywistych potrzeb mieszkańców LGD „Zapilicze”, a możliwych do zrealizowania w ramach uwarunkowań LSR.

Informacje konieczne do opracowania strategii były zbierane, gromadzone i analizowane przez konsultantów na podstawie danych przygotowywanych przez przedstawicieli poszczególnych gmin. Dane te zbierano w oparciu o ankiety. Ponadto zbierano informacje w sposób bezpośredni od mieszkańców w czasie spotkań lub poprzez kontakty e-mailowe. Korzystano również z bazy danych regionalnych prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny. Wszelkie zapisy LSR systematycznie konsultowano z uczestnikami

przedsięwzięcia. Wszelkie prace związane z konkretyzowaniem powstającej strategii były dokonywane wspólnie przez Radę Programową i Zarząd LGD.

Podczas prac na dokumentem zebrano oraz przeanalizowano dokumenty strategiczne, programowe, informacyjne wszystkich gmin obszaru LGD oraz całego powiatu białobrzeskiego, jak również Powiatowego Urzędu Pracy w Białobrzegach i innych organizacji lokalnych, regionalnych mających związek ze specyfiką obszaru wiejskiego LGD „Zapilicze”.

Projekt Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Zapilicze” był szeroko konsultowany społecznie - etapowo podczas kolejnych spotkań warsztatowych. Ponadto przeprowadzono kampanię informacyjno-konsultacyjną dokumentu.

Ostateczną wersję LSR zaprezentowano i zaakceptowano do realizacji podczas Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia LGD w dniu 15 grudnia 2008 roku.

12. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSR

Wdrażanie LSR odbywać się będzie na trzech poziomach: merytorycznym, organizacyjnym i społecznym. W procesie wdrażania kładziony będzie nacisk na wzajemne korzyści i równouprawnienie wszystkich partnerów, bowiem dzięki realizacji przedsięwzięć, co do których istnieje konsensus społeczny wzrasta atrakcyjność i konkurencyjność obszaru. LGD stanowi płaszczyznę współpracy społeczności lokalnych, który zostaje napelniony treścią dzięki inwencji i działaniom różnych podmiotów życia społecznego i gospodarczego zgodnie z podejściem Leader.

Odpowiedzialnym za zarządzanie procesem wdrażania i aktualizacji LSR jest LGD „Zapilicze” a bezpośrednio Zarząd i pracownicy biura.

Zakłada się, że wdrażanie i aktualizacja LSR będą się odbywały z jak najszerszym udziałem wszystkich mieszkańców obszaru i partnerów społecznych oraz gospodarczych. Podmiotami, które będą brały w nich udział są Walne Zebranie Członków LGD „Zapilicze”, jako główny podmiot uprawniony do podejmowania decyzji dotyczących LSR oraz inne podmioty społeczne i gospodarcze, a także przedstawiciele lokalnych środowisk. Proces wdrażania i aktualizacji będzie odpowiednio promowany z wykorzystaniem najefektywniejszych narzędzi konsultacyjnych (spotkania, rozmowy, ankiety w tym dostępne przez internet).

Ocena efektywności wdrażania LSR prowadzona będzie w oparciu o monitoring. Celem monitoringu będzie ciągła i bieżąca ocena postępów w realizacji LSR, w taki sposób aby zagwarantować realizację celów ogólnych i szczegółowych określonych w LSR (monitoring rzeczowy) oraz pełnej absorpcji alokowanych środków (monitoring finansowy).

Prawidłowy przebieg procesu monitorowania pozwoli m.in. na bieżąco śledzić postęp finansowy LSR, odpowiednio wcześniej reagować na występujące trudności i nieprawidłowości, przyczyniając się w konsekwencji do zapewnienia odpowiedniej jakości wdrażania i wprowadzenia koniecznych zmian w LSR lub podjęcia innych środków zaradczych.

Monitoring będzie obejmował również analizę uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju obszaru LGD w kontekście przeprowadzonej analizy SWOT, w oparciu o dane statystyczne i informacje dotyczące sytuacji społeczno- gospodarczej. Zakłada się, że zmiana

uwarunkowań rozwoju Zapilicza powodować będzie zmiany w LSR, które posłużą do lepszego dostosowania jej zapisów w stosunku do zmieniającej się sytuacji.

Badanie postępu rzeczowego i finansowego w realizacji LSR będzie odbywało się na bieżąco, natomiast ocena efektywności LSR w kontekście uwarunkowań zewnętrznych obywać będzie się co 2 lata.

Monitoring będzie się odbywał na podstawie sprawozdań z realizacji LSR opracowywanych przez biuro LGD, które będą zawierały w szczególności:

- Informacje o zawartych umowach o dofinansowanie;
- Informacje o przeprowadzonych naborach wniosków;
- Informacje o postępach w rzeczowej realizacji i wydatkowaniu środków LSR

Monitoring będzie obejmował cele ogólne i szczegółowe LSR. Ocenie podlegać będzie wpływ realizowanych przedsięwzięć na osiąganie założonych celów oraz realizacja samych przedsięwzięć i zadań w szczególności postęp finansowy i rzeczowy w realizacji LSR.

Informacje o postępie w realizacji celów LSR posłużą ewentualnej aktualizacji dokumentu.

W wyniku prowadzonego monitoringu w sprawozdaniach powinny znaleźć się informacje o napotkanych problemach wraz z propozycjami podjęcia działań zaradczych. Część ta powinna zawierać przedstawienie wszystkich znaczących problemów, które pojawiły się podczas wdrażania wraz z opisem ewentualnych problemów, sytuacji zakłócających bądź opóźniających realizację Strategii wraz z podjętymi środkami zaradczymi.

LSR będzie wdrażana w oparciu o następujące zasady:

- Pełna jawność wszystkich działań;
- Dążenie do konsensusu;
- Rozwój partnerstwa i pogłębianie współpracy;
- Pozyskiwanie środków na rozwój z innych źródeł;
- Szerokie działania promocyjno-informacyjne;
- Aktywizowanie i motywowanie mieszkańców obszaru do udziału w procesie wdrażania LSR poprzez bezpłatne porady i pomoc w przygotowywaniu wniosków o dofinansowanie;
- Czerpanie z dobrych praktyk;

Proces wdrażania obejmuje:

- Wzmacnianie sprawnego i efektywnego działania struktur organizacyjnych LGD poprzez: szkolenia członków LGD i pracowników biura; właściwą organizację pracy; funkcjonowanie systemu wymiany informacji;
- Rozszerzanie działalności LGD poprzez pozyskiwanie wsparcia na rozwój obszaru i wzmacnianie zasobów ludzkich z innych źródeł niż PROW; promowanie osiągnięć LSR;
- Monitoring realizacji zapisów LSR poprzez analizę zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju obszaru; ocenę efektywności wdrażania LSR; ocenę funkcjonowania instytucjonalnego LGD;
- Efektywna i sprawna realizacja celów i przedsięwzięć LSR poprzez promowanie zapisów strategii; informowanie o zasadach udzielania wsparcia; informowanie o działaniach LGD; pomoc w przygotowywaniu projektów;

- Pogłębianie partnerstwa i współpracy poprzez: fora współpracy, seminaria, wspólne przedsięwzięcia; promowanie idei działania Leader oraz organizacji LGD;

13 ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA OCENY -EWALUACJI WŁASNEJ

Przyjmuje się, że ewaluacji będą podlegać:

- wszystkie zrealizowane w danym roku kalendarzowym przedsięwzięcia wraz z oceną wpływu na realizację celów LSR;
- sprawność funkcjonowania LGD ;
- efektywność stosowanych procedur;
- efektywność przepływu informacji i sprawność w podejmowaniu decyzji.
- jakość partnerstwa;
- funkcjonowanie biura LGD i funkcjonowanie organów LGD;

Proces ewaluacji obejmować będzie:

- pozyskiwanie i gromadzenie odpowiednich danych z systemu monitoringu;
- opracowanie i koordynację procesu realizacji LSR;
- przekazanie wyników ewaluacji Zarządowi i Radzie LGD;
- upublicznienie wyników przeprowadzonych ewaluacji;
- inicjowanie bieżącego badania ewaluacyjnego programu, dotyczącego wybranych aspektów programu (tzw. ewaluacja tematyczna);
- o monitorowanie procesu wdrażania rekomendacji sformułowanych w wyniku przeprowadzonych ewaluacji LSR;
- podejmowanie decyzji o zakresie i sposobie wykorzystania rekomendacji;
- opracowanie zakresu planowanego badania ewaluacyjnego;
- monitorowanie postępu prac ewaluacyjnych;
- koordynowanie współpracy instytucji zaangażowanych w proces ewaluacji;
- ocenę wstępnych wersji raportów końcowych i raportów cząstkowych z badania ewaluacyjnego.

14. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJĘTYM LSR

Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym:

Przemiany społeczno-ekonomiczne, które miały miejsce w naszym kraju w ostatnich latach pogłębiły różnice występujące między miastem a wsią. Procesy decydujące o rozwoju społeczno-gospodarczym mają tendencję do koncentrowania się w ośrodkach silniej zurbanizowanych, gdzie nie występują bariery dostępu do infrastruktury i gdzie wysoko wykwalifikowani pracownicy mają do niej powszechny dostęp i mogą z niej efektywnie korzystać. W dużych miastach nie występują bariery dostępu do infrastruktury oświatowej, kulturalnej, społecznej i teleinformatycznej. Ludzie mogą efektywnie korzystać z bogatych zasobów naukowych, kulturalnych oraz obiektów sportowych. Natomiast na obszarach wiejskich kumuluje się szereg zjawisk ograniczających rozwój jej mieszkańców, w tym ciągle jeszcze niedostateczny poziom wykształcenia, niedostosowanie posiadanego przygotowania zawodowego do potrzeb występujących w danym regionie, niższe aspiracje życiowe, trudniejszy dostęp do rynku pracy, a w niektórych rejonach kraju także niższy

standard życia mieszkańców wsi. Wszystko to powoduje, że obszary wiejskie mają gorsze perspektywy rozwojowe niż obszary miejskie.

LSR Lokalnej Grupy Działania „Zapilicze” jest zgodna ze Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015, która jest wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego i stanowi odniesienie dla innych strategii i programów rządowych oraz innych dokumentów opracowywanych na szczeblu regionalnym i lokalnym. Realizacja zapisów LSR „Zapilicze” wpłynie na realizację wizji Strategii Rozwoju Kraju wizji kraju, która zakłada, że „Polska w roku 2015 będzie krajem o wysokim poziomie i jakości życia mieszkańców oraz silnej i konkurencyjnej gospodarce, zdolnej do tworzenia nowych miejsc pracy”. Osiągnięciu tej wizji posłuży realizacja 6 priorytetów w oparciu o działania. Lokalna Strategia Rozwoju wpisuje się w szczególności w Priorytet 5. Rozwój obszarów wiejskich oraz Priorytet 6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

LSR „Zapilicze” wpisuje się również w zapisy Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) 2007-2013, dokument służący realizacji polityki spójności w Polsce poprzez wsparcie finansowe działań zmierzających do wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia. Cele LSR są spójne z głównym celem strategicznym NSRO, tj. tworzeniem warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej, jak i jednym z 6 głównych celów horyzontalnych, tj. Wyrównywaniem szans rozwojowych i wspomaganiem zmian strukturalnych na obszarach wiejskich. Realizacja LSR wpłynie również na realizację zapisów celu 1 NSRO „Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa oraz celem 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej”.

Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru Zapilicze jest zgodna z podstawowym dokumentem o charakterze krajowym dla obszarów wiejskich tj. Krajowym Planem Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (KPSROW). Na podstawie KPSROW został przygotowany główny instrument wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej w Polsce, w części dotyczącej rozwoju obszarów wiejskich, tj. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Zapisane w dokumencie priorytety uwzględniają zarówno regulacje wspólnotowe (Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Rozwoju Obszarów Wiejskich), jak i spójność z dokumentami krajowymi (KPS, NSRO oraz Krajowy Program Reform).

LSR wniesie również wkład w realizację Strategii Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2007-2013, której celem jest eliminowanie barier w dostępie ludności wiejskiej do pełnej oferty edukacyjnej, kulturalnej, informacyjnej i sportowej, co w przyszłości powinno zmniejszyć różnice między miastem a wsią, oraz ukształtowanie społeczeństwa otwartego na nieustanny rozwój i podnoszenie kwalifikacji.

Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym:

„Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020”, obowiązująca od chwili przyjęcia jej treści przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą z dnia 26 maja 2006r, to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowanych przez samorząd województwa. Określa ona priorytety oraz sformułowania celów rozwoju całego regionu.

W obrębie wyznaczonych priorytetów dziedzinowych określono w Strategii następujące cele strategiczne:

- rozwój kapitału społecznego, w tym zwłaszcza rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki,
- stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy,
- aktywizację i modernizację obszarów pozametropolitalnych,
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu.

LSR wpisuje się pośrednio w ww. priorytety, gdyż jej realizacja wpłynie na rozwój obszarów wiejskich województwa mazowieckiego, wpłynie na wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, aktywizację i modernizację obszarów pozametropolitalnych a tym samym jest zgodna z wizją rozwoju województwa, która zakłada, że województwo mazowieckie to region o dużych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także turystyczno-rekreacyjnych, z różnorodną ofertą spędzania czasu wolnego.

Dokumenty strategiczne na poziomie lokalnym:

Przy opracowywaniu LSR wzięto pod uwagę dokumenty o charakterze strategicznym ze wszystkich 6 gmin oraz powiatu białobrzeskiego.

Wykaz dokumentów planistycznych, strategicznych, programowych związanych z obszarem LGD:

- Strategia Rozwoju Powiatu Białobrzeskiego, 2003;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie;
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Białobrzegi;
- Koncepcja Programowo-Przestrzenna Zagospodarowania Terenów Nadpilicznych z Analizą Możliwości Wykonania Przedsięwzięcia w Białobrzegach;
- Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Białobrzegi
- Poakcesyjny Programu Wspierania Obszarów Wiejskich-Program Integracji Społecznej w Radzanowie
- Strategia Rozwoju Gminy Radzanów 2002-2017
- Program Ochrony Środowiska Gminy Radzanów
- Strategia Rozwoju Gminy Promna
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla obszaru Gminy Promna
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Promna
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Promna
- Strategia Rozwoju Gminy Stromiec
- Plan Rozwoju Gminy Stromiec
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stromiec
- Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich – Gmina Stromiec
- Strategia Rozwoju Gminy Stara Błotnica
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stara Błotnica

**15. WSKAZANIE PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, PRZEDSIĘWZIĘĆ LUB OPERACJI
REALIZOWANYCH PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW
WDRAŻANYCH NA OBSZARZE OBJĘTYM LSR**

LGD „Zapilicze” od początku swojego funkcjonowania zamierza pozyskiwać środki na funkcjonowanie z różnych programów i funduszy na realizację celów statutowych. W okresie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w latach 2009 -2015 planowane są działania w kierunku realizacji projektów na rzecz lokalnej społeczności.

Rodzaj działania	Planowane źródło finansowania
Organizacja festynów dla mieszkańców gmin, łączących funkcje kulturalne i integracyjne	Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet 7 Promocja integracji społecznej, Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji
Stworzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży z obszaru gmin LGD na temat lokalnej historii regionu	Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet 9 Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty
	Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich
Wsparcie osób bezrobotnych i osób odchodzących z rolnictwa w zdobyciu nowych kwalifikacji i poszukiwaniu pracy	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet 6 Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia
Szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców oraz osób chcących założyć działalność gospodarczą	Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet 8 Regionalne Kadry Gospodarki, Działania 8.1.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie
Rozwój infrastruktury związanej z funkcjami turystycznymi, gastronomicznymi i społeczno-kulturalnymi	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki
Szkolenia i doradztwo dla osób chcących prowadzić działalność agroturystyczną z zakresu ekorozwoju i zasad ekoturystyki	Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Komponent II - Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój

16. PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH

Realizacji LSR dla obszaru zwanego „Zapilicze” ma doprowadzić do zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju, gdzie gospodarka, środowisko i społeczeństwo będą się rozwijać w sposób innowacyjny, zrównoważony i zintegrowany. Obszar 6 gmin partnerskich, charakteryzujący się wysoko rozwiniętym rolnictwem, będzie się coraz bardziej różnicował, przede wszystkim realizacja LSR może się przyczynić do rozwoju funkcji turystycznych regionu, dotychczas bardzo ograniczonych. Poprzez wsparcie działań związanych z rozwojem usług turystycznych, w tym agroturystycznych, z budowaniem elementów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, podnoszeniem estetyki wsi, istnieje duża szansa na wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru dla turystów i mieszkańców terenu LGD.

Ścisła współpraca LGD z samorządem lokalnym, z lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami społecznymi, zaowocuje efektem synergii w postaci skutecznych metod rozwiązywania bieżących problemów.

Inwentaryzacja zasobów dziedzictwa kulturowego, stopniowe oznakowanie i opisywanie obiektów i miejsc historycznych, da efekt w postaci większego zainteresowania „małą ojczyzną”, Ziemią Białobrzeską wśród samych mieszkańców oraz turystów. Wsparcie w ramach LSR przedsięwzięć rozwijających infrastrukturę społeczną w postaci świetlic, boisk, placów zabaw, miejsc spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego, z pewnością zaowocuje większą liczbą inicjatyw społecznych, odbudową nadszarpniętych więzi społecznych, a w konsekwencji rozwojem aktywnego i dobrze zorganizowanego społeczeństwa, jak to zostało określone w celu strategicznym nr 2 niniejszej strategii.

17. INFORMACJA O ZAŁĄCZNIKACH

Cześć załączników do których odnoszą się zapisy niniejszej strategii zostaje dołączona do wniosków o wybór lokalnej grupy działania do realizacji LSR.

Opracowanie: Małgorzata Łuszkiewicz
Iwona Śliwa
Marlena Potrzebowska

Załącznik nr 1 do Uchwały nr 4/2012
z dnia 19 marca 2012r
Walnego Zebrania LGD „Zapilicze”
w sprawie wprowadzenia zmian w Strategii LGD „Zapilicze”